

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen van

DE KONINKLIJKE LANDMACHT EN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Hoofredacteur:

E. J. C. van Hoogtem, Generaal-Majoor der Infanterie

Redactie:

ir. L. W. C. Adank, Generaal-Majoor van de Technische Staf

S. van der Pol, Luitenant-Kolonel-Vlieger

J. F. W. Zwerver, Luitenant-Kolonel der Infanterie

Maandblad

Nadruk verboden

Directie, Redactie, Administratie en Advertenties:

Zwarteweg 1 - Tel. 18 23 55 - Postgiro 44715

Abonnementsprijs f 4,50 per kwartaal - Buitenland f 22,50 per jaar - Losse nummers f 1,75

Advertenties:
contractprijzen op aanvraag

Inhoud

Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 542

Redactioneel gedeelte

Internationale strategie — NAVO-strategie, door dr. M. W. J. M. Broekmeijer, Commandore van de Koninklijke Luchtmacht	543
Leer der operatiën, door G. Mensink, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf	546
Welke tank nu? door W. K. Brederode, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf	552
2ATAF-logistics, by J. C. Benschop, Luitenant-Colonel of the Royal Dutch Airforce	555
Het verkenningsbataljon — minus, door J. L. M. van den Bergh, Majoor der Huzaren	558
Multimomentopnamen (II) — Een praktijkgeval, door E. J. Gelpke, Kapitein van de Technische Dienst	561
Het militaire rangen- en carrièresysteem, door L. Schuitemaker, Kapitein der Artillerie	567
Duitse en geallieerde luchtstrijdkrachten bij het Ardennen-offensief, door J. M. J. Kort, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht	570
Guerrilla-strijd in Europa in de Tweede Wereldoorlog, door A. P. Th. M. Brogtrop, Majoor van de Koninklijke Luchtmacht	578
Nieuwe uitgaven	545, 551, 554, 566, 569, 577, 583
Voor de subalterne troepenofficier — Behandeling van gesneuvelde militairen op compagniesniveau, door J. B. Bilderbeek, Majoor der Intendance	584
Uit de buitenlandse vakpers	587

DE MILITAIRE SPECTATOR, 132e Jaargang, nr 12, blz. 541-589, Den Haag, december 1963

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen van

DE KONINKLIJKE LANDMACHT EN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Hoofredacteur:

E. J. C. van Hoogtegem, Generaal-Majoor der Infanterie

Redactie:

ir. L. W. C. Adank, Generaal-Majoor van de Technische Staf

S. van der Pol, Luitenant-Kolonel-Vlieger

J. F. W. Zwerver, Luitenant-Kolonel der Infanterie

Maandblad

Nadruk verboden

Directie, Redactie, Administratie en Advertenties:

Zwarteweg 1 - Tel. 18 23 55 - Postgiro 44715

Abonnementsprijs f 4,50 per kwartaal - Buitenland f 22,50 per jaar - Losse nummers f 1,75

Advertenties:
contractprijzen op aanvraag

Inhoud

Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 542

Redactioneel gedeelte

Internationale strategie — NAVO-strategie, door dr. M. W. J. M. Broekmeijer, Commandore van de Koninklijke Luchtmacht	543
Leer der operatiën, door G. Mensink, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf	546
Welke tank nu? door W. K. Brederode, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf	552
2ATAF-logistics, by J. C. Benschop, Luitenant-Colonel of the Royal Dutch Airforce	555
Het verkenningsbataljon — minus, door J. L. M. van den Bergh, Majoor der Huzaren	558
Multimomentopnamen (II) — Een praktijkgeval, door E. J. Gelpke, Kapitein van de Technische Dienst	561
Het militaire rangen- en carrièresysteem, door L. Schuitemaker, Kapitein der Artillerie	567
Duitse en geallieerde luchtstrijdkrachten bij het Ardennen-offensief, door J. M. J. Kort, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht	570
Guerrilla-strijd in Europa in de Tweede Wereldoorlog, door A. P. Th. M. Brogtrop, Majoor van de Koninklijke Luchtmacht	578
Nieuwe uitgaven	545, 551, 554, 566, 569, 577, 583
Voor de subalterne troepenofficier — Behandeling van gesneuvelde militairen op compagniesniveau, door J. B. Bilderbeek, Majoor der Intendance	584
Uit de buitenlandse vakpers	587

DE MILITAIRE SPECTATOR, 132e Jaargang, nr 12, blz. 541-589, Den Haag, december 1963

Officiële Mededelingen

Koninklijke Landmacht

Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

De aandacht wordt gevestigd op:

LaO Nr 63010. Voorschrift betreffende de studie ter verkrijging van de akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de lichamelijke oefening voor tot de KL behorende beroepsofficieren voor speciale diensten.

LaO Nr 60043 (herdruk). Premiespaarregeling Rijksambtenaren.

LaO Nr 63046. Cursus krijgskundige studiën aan de Hogere Krijgsschool. Een op 1 juni 1963 in werking getreden Ministeriële Beschikking betreffende doel, duur, eisen, brevet, enz. (algemene regels met betrekking tot de cursus krijgskundige studiën).

LaO Nr 63047. Cursus stafdienst aan de Hogere Krijgsschool. Inhoud: dezelfde strekking als die van LaO Nr 63046.

LaO Nr 63048. Geneeskundige verzorging van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht in de Verenigde Staten van Amerika.

LaO Nr 63049. Tegemoetkoming wegens inkomstenderving en reiskosten.

Adreswijzigingen

De aandacht wordt nogmaals erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijksweg „De Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit *uitsluitend* kenbaar dienen te maken bij de commandant van het onderdeel, waarbij zij in onderhoud zijn gesteld. Derhalve *niet* telefonisch of schriftelijk bij de administratie van „De Militaire Spectator” of bij de Afdeling Personeelspubliciteit van het Ministerie van Defensie. De commandant van vorenbedoeld onderdeel zendt de voorgeschreven mutatie-opgave aan de Afdeling Centrale Personeelsdocumentatie van het M.v.D. waarna toezending aan het nieuwe adres volgt.

De legerleiding stelt er prijs op vast te stellen, dat het adverteren in dit tijdschrift uiteraard het verkrijgen van voorkeur voor leveranties aan de Koninklijke Landmacht of aan de Koninklijke Luchtmacht niet kan inhouden.

Einde van de Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht.

Prijsvraag De Militaire Spectator 1963

Wijziging inzendingstermijn

Onder de voorwaarden van de prijsvraag 1963 (*Mil. Spect.* 132 (1963)(10)451) is onder punt 6 gesteld dat de inzendingen vóór 1 maart 1964 (poststempel) moeten worden gericht aan de Directie van De Militaire Spectator, Zwarteweg 1, 's-Gravenhage.

In verband met de uitgebreidheid van het onderwerp heeft de redactie besloten meer tijd ter beschikking te stellen en de inleverdatum te stellen op:

1 mei 1964

Bij de foto op het omslag

De foto toont de „vliegende man” in actie. Hij is uitgerust met het „Small Rocket Lift Device (SRLD)”. Deze raketinstallatie biedt grote mogelijkheden voor het passeren van hindernissen. Hiermee kunnen afstanden tot 270 m worden afgelegd en er kan een hoogte van 30 m mee worden bereikt. Proeven worden genomen, met het doel, deze prestaties op te voeren. De landing geschiedt op even zachte wijze als met een helikopter.

Internationale strategie - NAVO-strategie

door dr. M. W. J. M. BROEKMEIJER, *Commodore van de Koninklijke Luchtmacht*

Wij zijn gewoon te spreken over oorlog en vrede en dit zijn begrippen, die geen nadere uitleg nodig maken. Het zijn begrippen, die dateren uit de eerste dagen van de menselijke beschaving. Wanneer men iemand een verklaring van deze begrippen zou vragen, dan zou hij antwoorden, dat men spreekt van oorlog wanneer gewapende strijdkrachten tegen elkaar optrekken en van vrede, wanneer er geen militaire strijd wordt gevoerd. Na de Tweede Wereldoorlog is men gaan spreken van koude oorlog en men duidt daarmee dan een toestand aan, waarin twee partijen tegenover elkaar staan en het elkaar onaangenaam proberen te maken door allerlei acties van niet-militair karakter. Toch blijft men spreken van vrede in een fase van koude oorlog omdat er immers geen wapengeweld wordt gebruikt.

Wanneer wij echter de zaken nuchter bekijken, dan moeten wij tot de conclusie komen, dat vrede slechts een hypothetische toestand weergeeft. Vrede moet immers betekenen dat wij een andere gemeenschap op geen enkele manier in haar bestaan, vrijheid en zelfbeschikking bedreigen. Normale economische concurrentie op de wereldmarkt zal geen mens als een vijandelijke daad kunnen of willen beschouwen. Zodra evenwel een staat probeert om met politieke, psychologische of economische middelen een andere staat te verzwakken, teneinde hem later met militaire middelen gemakkelijker te kunnen verslaan of hem door die niet-militaire acties in een later stadium te dwingen zich te onderwerpen, is er geen sprake meer van vrede in de orthodoxe betekenis van het woord. Onze wereld is relatief kleiner geworden en voor onze defensie zijn wij steeds afhankelijker geworden van allerlei factoren en van allerlei landen. Zodra de tegenpartij tracht door politiek-economische middelen onze welvaart te ondermijnen en ons nationaal inkomen te verkleinen, zijn wij minder in staat om de kosten van de defensie te dragen. Wanneer de tegenstander op grond van politieke overwegingen tracht om de toevoer van grondstoffen voor onze vredeseconomie af te snijden en tegelijkertijd daardoor ook onze productie van militaire middelen te verstoren, is er geen

sprake meer van normale economische concurrentie, doch wel van een doelbewuste verzwakking van ons economische potentieel. Hij beconcurrereert ons dus niet met produkten op de wereldmarkt, doch wil het ons onmogelijk maken om, door het ontbreken van de benodigde grondstoffen, onze vredesproductie voort te zetten, wapens voor de strijdkrachten te produceren in de vereiste hoeveelheid en soort, hij wil onze betalingsbalans in gevaar brengen en het nationaal inkomen doen dalen. De directe gevolgen van een dergelijke actie voor een modern industrieland, dat zowel voor de binnenlandse als de buitenlandse markt werkt, zijn dan ook werkloosheid en verminderde defensie-inspanning. Grondstoffen voor vredeseconomische en defensieproductie zal men altijd voor een meer of minder belangrijk deel van andere landen moeten betrekken. Bepaalde landen zullen dan ook meer van grondstoffen leverende landen afhankelijk zijn dan andere staten en dientengevolge zullen zij voor die grondstoffenlanden meer politiek-economische belangstelling moeten hebben dan een land dat voor grondstoffen vrijwel onafhankelijk is van anderen. Het sterk geïndustrialiseerde Europa is veel meer afhankelijk van de toevoer van grondstoffen uit Afrikaanse, Aziatische of Latijnsamerikaanse ontwikkelingslanden dan de Verenigde Staten. Tracht de tegenpartij in het vlak van de psychologische oorlogvoering onze positie te verzwakken, o.a. door het in het geheim aanzetten tot grote stakingsacties, dan kunnen wij dat niet anders zien dan als een zuiver vijandelijke daad. Door die stakingen wordt de economische kracht verzwakt en wij kunnen weer minder doen voor de instandhouding van onze defensie. Gaat de andere partij proberen om produkten op de wereldmarkt te brengen tegen politieke prijzen, dat zijn dus prijzen, die liggen beneden de werkelijke kostprijs en die alleen zo laag worden gesteld om onze economie te verstoren (bv. de Sovjet-olieleveranties tegen de halve prijs, die de satellietlanden aan de U.S.S.R. moeten betalen), dan is dat weer een doelbewuste vijandelijke daad met als enig doel onze positie te verzwakken.

Wij zouden zo talrijke acties in het diplomatieke,

psychologische en economische vlak kunnen opsommen, die alle als enig doel hebben het ons onmogelijk te maken een behoorlijke defensie te financieren en/of onze oorlogsproductie te ondermijnen.

In de machtsbalans tussen staten of bondgenootschappen spelen niet alleen de militaire middelen tegenwoordig een grote rol, doch evenzo het economisch potentieel in al zijn verscheidenheid. Met andere woorden: de strategisch-economische factoren zijn tenminste even belangrijk als de strijdkrachten.

In het huidige tijdsbestek is de oude conceptie van gewapende strijdkrachten vervangen door die van gewapende naties. De leer van de algemene oorlogvoering of strategie in de ruime zin van het woord is de wetenschap, die leert hoe de veiligheid van de staat en van het volk moet worden verzekerd, alsmede hoe de middelen, die tot dat doel kunnen leiden, moeten worden gebruikt en daarbij moeten wij onder die middelen dus behalve de strijdkrachten ook verstaan het arbeidspotentieel, de grondstoffen, de research, de verbindingen, het industriële en agrarische potentieel. Wij zouden voor strategie in haar moderne en veelomvattende betekenis dan de volgende definitie kunnen geven: *Strategie is de wetenschap, die leert hoe men de politieke en economische middelen van de staat moet benutten voor het garanderen van het zelfbeschikingsrecht in geestelijke en materiële zin van het volk en/of de staat.*

Het leven van volkeren, gemeenschappen of staten vertoont een duidelijke overeenkomst met die van de individu. Het is een harde en onafgebroken strijd om het bestaan, die zowel gedurende de tijd van oorlog als in vreedstijd plaatsvindt, zodra de ene partij haar wil tracht op te leggen aan de andere partij. Zolang het Sovjetblok, met wereldoverheersing als staatkundige doelstelling, tracht het NAVO-blok zijn wil op te leggen, vindt er een onafgebroken harde strijd op politiek en economisch terrein plaats — een koude oorlog — zonder dat één van de partijen haar strijdkrachten inzet. Natuurlijk spelen de strijdkrachten als „force in being” een zeer belangrijke rol om het militaire machtsevenwicht te bewaren, en omdat zij die belangrijke rol moeten spelen moeten wij weer in staat zijn om die strijdkrachten kwantitatief en kwalitatief op peil te houden.

Zowel door de politieke en economische factoren als door de kostbaarheid van de moderne defensie kan de moderne oorlog niet meer van beperk-

te omvang zijn. De moderne oorlog heeft een totaal karakter, doch evenzo heeft de koude oorlog een totaal karakter gekregen en dat betekent door de internationale economische afhankelijkheid ook, dat maar heel weinig landen erop zullen kunnen bogen, dat zij niets te doen hebben, direct noch indirect, met een conflict tussen de twee grote wereldblokken, de NAVO en het Russisch blok, zelfs wanneer er geheel geen sprake is van militaire acties.

De gecompliceerdheid van de moderne defensie heeft op grond van politieke en strategische overwegingen ertoe geleid dat staten zich hebben verbonden door een bondgenootschap, met de bedoeling zich gezamenlijk beter en gemakkelijker te weer te kunnen stellen tegen het streven van een andere partij om hen haar wil op te leggen. Komt het uiteindelijk tot een oorlog, waarbij de strijdkrachten worden ingezet, dan is men samen militair ook sterker, dan wanneer men elk op zijn eigen houtje de strijd zou moeten voeren. Bondgenootschappen worden hoofdzakelijk gesloten uit een eigenbelang en nooit uit sympathie. Het grote probleem van een bondgenootschap is dat men landen met elkaar verenigt voor een gemeenschappelijk doel, nl. het zich verdedigen tegen een agressieve tegenpartij, doch dat elk land van het bondgenootschap een zo geheel ander karakter heeft in politiek, psychologisch en economisch opzicht. Daardoor wordt het zo uitermate moeilijk om een zelfde strategie te voeren. Om het bondgenootschappelijk-staatkundige doel na te streven zou men moeten geraken tot één uniforme bondgenootschappelijke of internationale strategie.

De nationale strategie van elke lid-staat van het bondgenootschap zou volledig moeten zijn afgestemd op de internationale strategie van het bondgenootschap, doch dat is nu juist zo moeilijk omdat de belangen van de landen zo veel van elkaar afwijken.

Ook de politieke belangen kunnen sterk divergeren en van elkaar verschillen. In het kader van de NAVO is onze gezamenlijke strategie erop gericht West-Europa veilig te stellen. Voor Europa betekent dat veilig stellen ook, dat men moet blijven beschikken over de toevloeiing van grondstoffen voor de vredes- en oorlogseconomie uit ontwikkelingslanden; de Verenigde Staten daarentegen kunnen vrijwel zelf in hun grondstoffenbehoefte voorzien. West-Europa ligt militair gezien veel kwetsbaarder voor een Sovjet-aanval dan de Verenigde Staten, speciaal ten

aanzien van conventionele strijdkrachten als tactische nucleaire wapens. Voor wat de buitenlandse politiek betreft hebben de Verenigde Staten, Engeland en Frankrijk ook verplichtingen tegenover landen buiten het NAVO-gebied; West-Duitsland, Denemarken en Noorwegen hebben echter alleen maar rekening te houden met hun eigen nationale veiligheid. Het gevolg is ook, dat men ten aanzien van de bondgenootschappelijke politieke strategie ernstig met elkaar van mening kan verschillen, en dat men in een bondgenootschap zeer dikwijls ook niet één land de algemene leiding wil toevertrouwen. Men ziet dan ook dat gedurende de periode van koude oorlog de opvattingen van de partners van de NAVO herhaaldelijk met elkaar in conflict komen, ondanks het feit, dat men zich gezamenlijk tegenover de agressieve tegenstander wil stellen.

Men ziet, dat bepaalde landen een eigen nationale strategie willen voeren, die niet altijd past in de bondgenootschappelijke strategie. Een duidelijk voorbeeld daarvan is de wens van Frankrijk en Engeland om te beschikken over een eigen nationale nucleaire macht. Hierin ligt dan ook de moeilijkheid om één nucleaire macht in de NAVO te vormen, omdat men nl. geen afstand wil doen van het eigen nucleaire machtsmiddel. Hoe noodzakelijk het dus ook is om tegenover het Sovjet-blok te komen tot één internationale strategie voor de gehele NAVO, toch konden wij nog niet daartoe geraken omdat men in enkele landen wenst te blijven vasthouden aan een daar

min of meer afwijkende nationale strategie. In het bondgenootschap van de NAVO worden wij telkens weer geconfronteerd met verschillende politieke opvattingen t.a.v. de ontwikkelingslanden, economische integratie en dergelijke problemen, en daardoor krijgt men de indruk, dat er nogal wat onenigheid tussen de partners bestaat. Wij moeten ons daardoor toch niet laten verontrusten, want wij dienen in te zien, dat het verschil in wereldpolitieke visie uiteindelijk toch niets afdoet aan het gemeenschappelijk doel: het veilig stellen van het NAVO-gebied tegen Sovjet-agressie. Wij kunnen de grote verschillen, gebaseerd op historische grondslagen, nu eenmaal niet in een kort tijdsbestek wegwerken. De nationale strategieën moeten naar elkaar toegroeien en hoe meer wij een open oog krijgen voor de bijzondere politieke en economische problemen van de diverse landen, doch ook ons in staatkundige en economische zin gaan integreren, des te gemakkelijker zal het worden om uiteindelijk te geraken tot één NAVO-strategie. Hoofdzaak is bij dit alles om begrip voor elkaars problemen en visie te krijgen en alleen de tijd zal het mogelijk maken om naar elkaar toe te groeien en elkaar te vertrouwen.

Ondanks al deze controversen, verschillende structuren en economische bestellen hebben wij echter toch één zeer belangrijk doel bereikt en dat is dat wij uiteindelijk toch als één geheel — als NAVO — staan tegenover elke communistische bedreiging van onze vrijheid.

Het bereiken van één internationale strategie dient in de NAVO ons uiteindelijk streven te zijn.

Nieuwe uitgave

An introduction to mathematical probability, door J. Lowell Coolidge, 214 blz. Uitg.: Dover Publications Inc., New York, 1963. Prijs: \$ 1,35.

Deze uitgave is bedoeld als een inleidend leerboek op het gebied van de waarschijnlijkheidsrekening. Om de inhoud van het boek te kunnen „lezen” is méér dan elementaire kennis nodig van differentiaal- en integraalrekening. Om de geboden stof te kunnen verwerken zal het nodig zijn om met geduld de vele „examples” minutieus na te werken. Ter verhoging van de didactische waarde zijn, verspreid over het boek, aan de voet van de bladzijden ongeveer 45 problemen ter eigen uitwerking gegeven. De auteur heeft zelf reeds een schifting in de stof gemaakt tussen moeilijk en te moeilijk voor beginners.

De eigenlijke theorie wordt in de volgende hoofdstukken behandeld: The scope and meaning of mathematical

probability; Elementary principles of probability; Bernoulli's theorem; Mean value and dispersion; Geometrical probability; Probability of causes; Errors of observation; Errors in many variables; Indirect observations. De volgende hoofdstukken, 10 en 11, behandelen een meer praktisch deel, zij het dat de onderwerpen niet algemeen praktisch, doch op een specifiek toepassingsgebied betrekking hebben, nl. „The statistical theory of gases” (gaswetten van Maxwell), en „The principles of life insurance”.

Hoewel op klare wijze, worden de onderwerpen geenszins uitputtend behandeld. Als introductie — zoals de titel ook suggereert — is deze verzameling van collegestof echter wel geslaagd, omdat zij een goede indruk geeft van de materie. Gemakkelijk is de op blz. 214 opgenomen alfabetische index van behandelde onderwerpen.

Leer der operatiën

door G. MENSINK, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf

Inleiding

De krijgskunde, en hiermee doel ik op het militaire deel van de oorlogvoering, wordt van oudsher verdeeld in twee grote deelgebieden, de strategie en de tactiek. De eerste die op wetenschappelijke wijze deze deelgebieden zuiver afbakende, was de Pruisische generaal en krijgswetenschapper Carl von Clausewitz, wiens geschriften nog heden ten dage ten volle waard zijn te worden gelezen. Niet om zich hiermee een beeld te kunnen vormen van de huidige oorlogvoering en het moderne gevecht, doch wel om de pure logica waarvan zijn geschriften zijn doortrokken. Voor een ieder die het theoretisch denken na aan het hart ligt, kan het niet anders dan een bijzondere voldoening zijn van Clausewitz in zijn gedachtengang over de grondslagen van de oorlogvoering te volgen.

Het is dan ook met gepaste schroom dat ik de indeling van de krijgskunde zoals die door von Clausewitz is gesteld en nog heden ten dage — zij het door velen met andere definities en omschrijvingen — in de leerboeken wordt gehandhaafd, aan een beschouwing wil onderwerpen om tenslotte te komen tot een drie-indeling van de krijgskunde: de strategie, de leer der operatiën en de tactiek. Enige kennis van de leerstellingen van von Clausewitz en anderen die schreven over dit onderwerp (Jomini, Liddel Hart, Quincy Wright e.a.), moge ik hierbij bekend veronderstellen. Ook de Russen hanteren een drie-indeling van de krijgskunde (zie bv. Garthoff — „How Russia makes war”, en de toelichtingen

bij de trefwoorden in de grote Sovjet Encyclopedie). De motieven die hen tot deze drie-indeling hebben geleid zijn echter — voor zover mij bekend — nergens helder en duidelijk omschreven; zij hebben dan ook geen enkele invloed kunnen uitoefenen op de strekking van mijn betoog. In dit stuk zal ik mij verder beperken tot het zuiver militaire deel van de oorlogvoering, de krijgskunde. Dit voorkomt dat ik mij zou verliezen in beschouwingen omtrent de andere aspecten van de oorlogvoering die tot uitdrukking komen in begrippen zoals: economische strategie, nationale strategie, politieke strategie, „grand strategy”, enz. Hierdoor wordt het tevens mogelijk uit te gaan van de leerstellingen van von Clausewitz.

De twee-indeling

Uitgaande van de premisse dat de oorlogvoering de voortzetting is van de politiek met andere (gewelddadige) middelen, geeft von Clausewitz de volgende definities van de begrippen strategie en tactiek:

Strategie: die Lehre vom Gebrauch der Gefechte zum Zweck des Krieges;

Taktik: die Lehre vom Gebrauch der Streitkräfte im Gefecht.

De middel-doelrelatie zoals die door hem is ontwikkeld, blijkt op eenvoudige wijze uit tabel 1.

Hier zij gewezen op het duidelijke onderscheid dat von Clausewitz maakt tussen de woorden „Zweck” en „Ziel”. Hiervan zegt hij zelf:

TABEL 1

Leer	Middel	Leer	Doel(stelling)
Staatkunde (c.q. politiek)	Oorlog	Krijgskunde	Staatkundig (c.q. politiek) doel (Zweck des Krieges)
Krijgskunde	Gevechten	Strategie	Krijgskundig doel (Ziel der kriegerischen Handlung)
Strategie	Strijdkrachten	Tactiek	Strategisch doel

— „Der Zweck” is datgene wat ik *met* mijn handeling wil bereiken

— „Das Ziel” is datgene wat ik *in* mijn handeling wil bereiken.

Het is jammer dat wij in het Nederlands niet hetzelfde taalkundige onderscheid kunnen maken, dat von Clausewitz in zijn tijd in het Duits kon maken. Een sprekend voorbeeld hiervan is bv. het woord: „oorlogsdoel”. Door sommigen wordt dit woord gebezigd als een synoniem voor het staatkundige doel, door anderen weer voor het krijgskundige doel. Met opzet heb ik dan ook het woord oorlogsdoel vermeden. Ook in het hedendaagse Duits schijnt het verschil tussen „Zweck” en „Ziel” te zijn vervaagd, evenals dit het geval is met de overeenkomstige woorden in het Engels (vergelijk: aim, object, purpose, end, objective). In mijn verdere beschouwing zal ik als equivalent voor „Zweck” en „Ziel” respectievelijk de woorden doelstelling en doel gebruiken. Hierbij ben ik mij ervan bewust dat het onderscheid taalkundig gering is. Rafelen wij aldus doelstelling en doel uiteen, dan komt de middel-doelrelatie van von Clausewitz er uit te zien als weergegeven in tabel 2.

tegisch gesproken de waarde van doelstelling. Hetzelfde is geschied op de plaatsen 8 en 9. Hoe deze doelen en doelstellingen zich tot elkaar verhouden blijkt nu uit de regel of de kolom waarin zij zijn geplaatst.

Hoezeer latere schrijvers ook afwijkende omschrijvingen van de begrippen strategie en tactiek hebben gepropageerd, de definities, of liever gezegd de beredeneerde omschrijvingen van von Clausewitz blijken in de praktijk toch nog steeds het meeste houvast te bieden en wel om de eenvoudige reden dat alleen zijn omschrijving de middel-doelrelatie als criterium voor de indeling van de krijgskunde hanteert.

Het is noodzakelijk ons deze middel-doelrelatie duidelijk te realiseren, want hieruit volgt, dat alleen de doelstelling kan uitmaken of een bepaalde handeling of een bepaald subject strategisch of tactisch is. Het zich vormen van een helder begrip over deze doelstellingen en doelen is dus niet louter een academisch woordenspel, doch vormt de grondslag waarop alle leerboeken en alle voorschriften voor de krijgsmacht moeten zijn gebaseerd. Wat voor zin heeft het bv. te pra-

TABEL 2

(a)	(b)	(c)	(d)	(e)
	<i>Doelstelling (Zweck)</i>	<i>Middel ter verwezenlijking van de doelstelling</i>	<i>Leer van het gebruik van het middel</i>	<i>Doel (Ziel)</i>
A	Staatkundig doel	Oorlog	Krijgskunde	Krijgskundig(e) doel(en)
	1	2	3	4
B	Krijgskundig doel	Gevechten	Strategie	Strategisch(e) doel(en)
	5		7	8
C	Strategisch doel	Strijdkrachten	Tactiek	Tactisch(e) doel(en)
	9	10	11	12

In deze tabel heb ik de begrippen genoemd in de kolommen (b) en (e) resp. onder de hoofden: „Doelstelling (Zweck)” en „Doel (Ziel)”, alle de benaming „doel” gegeven. Dit moge enige bevreemding wekken, doch het was nodig om de verbinding te verkrijgen tussen de regels A, B en C. Het (of één van de) krijgskundige doel(en) genoemd in regel A onder 4 is nl. overgebracht naar regel B, onder 5. Hier heeft het echter straten over tactiek als niet eerst zuiver is vastge-

steld wat tactiek is? Wat voor zin heeft het te discussiëren over de aard en de wijze van verdedigen, als niet eerst is vastgesteld of met deze handeling een strategische of een tactische doelstelling wordt nagestreefd?

De drie-indeling

Nu zijn er echter twee oorzaken, die bij mij twijfel doen rijzen of de indeling van von Clausewitz

onder de hedendaagse omstandigheden nog wel ten volle houdbaar is; m.a.w. is de doelstelling van elke oorlogshandeling nog wel zuiver te plaatsen in de deelgebieden strategie en tactiek? De eerste oorzaak geeft von Clausewitz zelf. Kon hij in zijn tijd de begrippen strategie en tactiek theoretisch zuiver afbakenen, in zijn min of meer dialectische redeneertrant vervolgt hij de uiteenzetting hieromtrent onmiddellijk met een passage waarin hij aangeeft dat het in de praktijk vaak moeilijk is de deelgebieden tactiek en strategie volledig van elkaar te scheiden:

„ . . . , „denn das hat er mit allen Einteilungsgründen wirklicher Dinge gemein, deren Verschiedenheiten immer durch abstufende Übergänge vermittelt sind”.

Er is dus sprake van een overgangsgebied tussen strategie en tactiek, door sommigen ook wel „grand tactics” of hogere tactiek genoemd. Met evenveel recht zou men het „minor strategy” of lagere strategie kunnen noemen.

Dat het overgangsgebied tussen tactiek en strategie groot is, behoeft eigenlijk geen nadere toelichting. Hiervoor hoeft men de vakliteratuur maar na te gaan om te zien hoeveel auteurs het woord strategisch gebruiken voor zaken die men met evenveel recht het predikaat tactisch kan geven. De menselijke ijdelheid zal aan dit fenomeen wel niet vreemd zijn. Men vergeet echter maar al te vaak, dat niet de aard van de handeling zelf bepaalt welk woord men had moeten bezigen, maar dat alleen de doelstelling bepalend is. De moeilijkheid is alleen het criterium te vinden naar hetwelk deze doelstellingen kunnen en moeten worden gescheiden.

De tweede oorzaak is gelegen in de aard van het gevecht zelf. In de Napoleontische tijd kon er nog sprake zijn van een enkelvoudig gevecht. Het vormde een eenheid, naar tijd en plaats volledig bepaald. Niet de getalsterkte van de tegenstanders bepaalde deze eenheid, maar wel de beperkte tijd en ruimte waarbinnen het gevecht zich afspeelde. In die tijd kon er dus sprake zijn van de leer van het gebruik van de gevechten. Waren tijd en ruimte strategisch bepaald, dan begon daarna het gevecht van kleine of grote eenheden. Dit gevecht speelde zich af overdag, werd zo nodig nog één of enkele dagen voortgezet, maar dan trad toch onherroepelijk de crisis in, die leidde tot de beslissing. Een dergelijke wijze van oorlogvoeren is thans, door zijn totale vorm en met de hedendaagse

stand van bewapening en uitrusting, vanzelfsprekend onbestaanbaar en zo wordt het dus nu wel bijzonder moeilijk een bepaalde oorlogshandeling doelbewust te rangschikken onder strategie of tactiek. En toch is dit noodzakelijk, want een grote mate van begripsverwarring en zinloze discussies zijn hiervan het gevolg. Zo ziet men in de vakliteratuur herhaalde malen dat een tactisch standpunt wordt bestreden met strategische argumenten en omgekeerd. Een enkel voorbeeld moge dit illustreren: „Tanks moeten worden gebruikt en masse (strategisch). Het is dus in beginsel fout het tankbataljon van een infanteriebrigade te verdelen over de infanteriebataljons (tactisch)”. Het strategische doel wordt hier verward met het tactische doel.

In de moderne oorlogvoering is het „gevecht” als zodanig qua tijd en plaats geen eenheid meer. Er wordt *altijd* op grote of kleinere schaal gevochten. Er wordt *overal* gevochten; niet alleen daar waar de partijen fysiek contact hebben, doch ook in het verre achterland waar de moderne wapensystemen, zoals kernwapens en guerrilla's, hun uitwerking doen gevoelen. Qua tijd en ruimte geen definieerbaar gevecht in de klassieke vorm dus, maar wel een aaneenschakeling van *gevechtsvormen*, welk geheel is verbonden door een gemeenschappelijke doelstelling en dat ik zou willen betitelen met de naam: „operatie”. Deze operatie is dus een eenheid van een andere — zo men wil hogere — orde dan die welke von Clausewitz „gevecht” noemt. Een gevechtsvorm is evenmin te vergelijken met „het gevecht” van von Clausewitz. Het is de wijze waarop de strijd zoals die door de strijdkrachten wordt geleverd daadwerkelijk tot uiting komt. *Zij is onbepaald in tijd en ruimte*. De eenheid ervan wordt bepaald door de gelijkheid van de doelstelling die met deze gevechtsuiting wordt nagestreefd. Nu is een gevechtsvorm bepaald niet iets geheel nieuws. Integendeel, gevechtsvormen zijn reeds bekend zolang er strijd wordt geleverd. De voor naamste ervan zijn: „het aanvallend, het verdedigend en het verdragend gevecht”, doch ook andere gevechtsuitingen zoals: „het afbreken van het gevecht, de (operationele) inzet van kernwapens, guerrilla, enz.” kunnen hieronder worden gerekend.

Uit het bovenstaande volgt dat als leer der operatiën moet worden aangemerkt: „de leer van het gebruik van de gevechtsvormen ter verwezenlijking van het strategische doel”.

Met de strategie heeft zij gemeen dat zij mede

gebruik maakt van de middelen tijd en ruimte, met de tactiek van de strijdkrachten. In een operatie bestaat dus, rekening houdende met het strategische doel, een vrije keuze van het operationele doel, daarbij afwegende: de tijd en ruimte en de wederzijdse krachtsverhouding, resulterende in de te kiezen gevechtsvorm; bij de tactische gevechtshandelingen ter uitvoering van het tactische doel niet. Hier zijn tijd, ruimte en gevechtsvorm door het operationele doel beëindigd. Met opzet gebruik ik hier het woord gevechtshandelingen om verwarring te voorkomen met „het gevecht” zoals gedefinieerd door von Clausewitz. Gevechtshandelingen vormen een automatisch uitvloeisel van een gevechtsvorm. Aanvaardt men echter de drie-indeling, dan is er geen enkel bezwaar tegen deze gevechtshandelingen weer gevechten te noemen.

De driedelige indeling kan worden samengevat als in tabel 3, aangevende de middel-doelrelatie.

TABEL 3

Doelstelling	Middel ter verwezenlijking van de doelstelling	Leer van het gebruik van het middel	Doel
Staatkundig doel	Oorlog	Krijgskunde	Krijgskundig(e) doel(en)
Krijgskundig doel	Operatie	Strategie	Strategisch(e) doel(en)
Strategisch doel	Gevechtsvorm	Leer der operatiën	Operationeel(e) doel(en)
Operationeel doel	Strijdkrachten	Tactiek	Tactisch(e) doel(en)

De verschillende begrippen kunnen nu als volgt worden gedefinieerd:

strategie:

de leer van het gebruik van de operatiën in de oorlog ter verwezenlijking van het krijgskundige doel;

leer der operatiën:

de leer van het gebruik van de gevechtsvormen in de operatie ter verwezenlijking van het strategische doel;

tactiek:

de leer van het gebruik van de strijdkrachten in de verschillende gevechtsvormen ter verwezenlijking van het operationele doel.

Voordelen van de indeling in drie deelgebieden

Het grootste voordeel van de door mij geschetste drie-indeling is, dat de doelstellingen van de „oude” tactische oorlogshandelingen, met name die van de verschillende gevechtsvormen, nu op de juiste wijze kunnen worden omschreven. Er kan nl. een wezenlijk onderscheid worden gemaakt tussen het doel van een bepaalde operatie en de doelen na te streven met de tactische handelingen, die tezamen de operatie vormen. Het samenvatten van deze doelen in één enkel doel is een onmogelijke taak, getuige de vele vergeefse en verwarrende pogingen hiertoe in de verschillende Nederlandse (gevechtshandleiding) en buitenlandse voorschriften. De V.S. maken hierop een gunstige uitzondering. Zij beschikken over het voorschrift „Operations” met daarnaast tactische voorschriften voor de gevechtseenheden divisie en lager, waardoor de mogelijkheid is geschapen doelstelling en doel van elkaar te scheiden. Hierdoor kom ik automatisch op een tweede

voordeel van de drie-indeling, nl. de binding van de deelbegrippen aan het bevelsniveau.

Formeel is deze binding er natuurlijk niet, anders zou zij in de definities moeten voorkomen; praktisch is deze binding er echter wel. Zo zal toch bv. wel niemand willen beweren dat in een algemene oorlog de verplaatsing van een bataljon op het gevechtsveld van A naar B een zaak van strategisch belang is. Ook bij de twee-indeling bestaat deze informele binding, zie hiertoe bv. von Clausewitz in het overzicht van zijn lessen aan de kroonprins van Pruisen. Bij de twee-indeling is deze binding er eigenlijk slechts in negatieve zin. Er zijn dan nl. teveel hogere bevelsniveaus wier handelingen zowel in het strategische als in het tactische vlak kunnen liggen. Aanvaardt men de leer der operatiën als een afzonderlijk

deelgebied, dan kan het gros van deze handelingen hieronder worden gerangschikt.

Voor de binding aan het bevelsniveau is het het beste te beginnen bij de lagere bevelsnelons. Hier schuilt nl. de moeilijkheid dat de duur van de gevechtshandelingen van de lagere eenheden (bataljons) zelden van te voren exact is te bepalen. Geheel hiermee in overeenstemming is het ervaringsgegeven dat de resultaten van een gevechtsvorm, toegepast door het lagere niveau van de verbonden wapens, in casu de divisie (en gedeeltelijk thans ook de brigade), een serie gevechtshandelingen dus waarbij de gehele divisie is ingezet, zich in de meeste gevallen eerst de volgende of de daaropvolgende dag gaan aftekenen. Hieruit volgt, dat het in zijn algemeenheid niet juist is de divisie in de opdrachtformulering te binden aan een van te voren vastgesteld tijdschema waarbinnen het doel moet zijn bereikt. De hogere bevelsniveaus (legerkorps en hoger) nu, hebben tot taak zorg te dragen voor de aaneenschakeling van de gevechtsvormen (en de daaraan inherente gevechtshandelingen, die ik nu weer in verband met het algemene spraakgebruik gevechten zou kunnen noemen) in tijd en ruimte tot een harmonisch geheel, dat volgens mijn definitie niet anders dan operatie kan heten. De doelen, na te streven met de divisiegevechtsvorm, zullen hierbij steeds moeten worden afgestemd op de aan voortdurende veranderingen onderhevig zijnde verhouding van middelen (gevechtskracht), tijd en ruimte, tot uitdrukking komend in het operationele doel.

Niet alleen heb ik nu de zo praktische binding verkregen tussen de bevelsniveaus en de begrippen leer der operatiën en tactiek, doch tevens een duidelijk onderscheid gemaakt tussen taak en functie van de hogere en de middelbare leiding in de gevechtsvoering. De hogere (operationele) leiding wordt uitgeoefend door de bevelsniveaus legerkorps en hoger, de middelbare (tactische) leiding door de divisie en de zelfstandige brigade. De operationele leiding heeft tot taak de omstandigheden te scheppen qua tijd en ruimte waarbinnen de tactische leiding de door de hogere leiding gekozen gevechtsvorm(en) kan uitvoeren. De operationele leiding gebruikt de resultaten van de door haar gekozen gevechtsvorm (en) om hiermee de tijd- en ruimtefactoren in gunstige zin te beïnvloeden en hiermee uiteindelijk haar doelstelling te kunnen verwezenlijken. De tactische leiding is belast met de uitvoering van de door de operationele leiding verstrekte

gevechtsoopdrachten, passende in de gekozen gevechtsvorm(en).

Is deze binding nu geldend voor alle gevallen? Neen, zeer zeker niet. Ook het legerkorps kan tactisch handelen, maar dan alleen als het is belast met een deel van een operatie en dit is dus het geval als er voor het legerkorps geen vrije keuze van het doel mogelijk is. Aan de andere kant is het ook zeer wel mogelijk dat een divisie een operatie leidt; de brigade daarentegen kan dit normaal niet omdat zij niet beschikt over eenheden die zelfstandig een gevechtsvorm kunnen uitvoeren.

De binding van de strategie aan een bepaald bevelsniveau is ook bij de drie-indeling even moeilijk als bij de twee-indeling met dien verstande dat bij de drie-indeling het legerkorps, gezien de middel-doelrelatie, geen strategisch niveau kan worden genoemd.

Het totale schema ziet er uit als weergegeven in tabel 4.

TABEL 4

Niveau	Strategisch	Operationeel	Tactisch
Hoogste commando op een operatietoneel	x		
Legergroep en Leger	x	x	
Legerkorps		x	
Divisie en Brigade			x

Als derde en laatste voordeel van de drie-indeling zou ik willen noemen, de mogelijkheid om hierdoor te komen tot een meer zuivere omschrijving van de verschillende tactische benamingen van thans. Dit is, geloof ik, zelfs noodzakelijk om een ieder steeds weer te doordringen van de wezenlijk verschillende doel(stelling)en na te streven in (met) een operatie en die in (met) een tactische gevechtsvorm. Dit voordeel is eigenlijk een rechtstreeks gevolg van het eerste voordeel.

Ter adstructie van mijn betoog moge tabel 5 dienen, die de benamingen aangeeft uit de Duitse gevechtshandleiding.

Uit deze zuivere begripsbepalingen valt natuurlijk niet te concluderen dat de Duitsers de drie-indeling van de krijgskunde als basis hebben

TABEL 5

Obere Führung	Oberkommandos Korpskommandos	Operation, Schlacht
Mittlere Führung (Gefechtsführung)	Division Brigade	Gefechtsarten: - Angriff - Abwehr - Verzögerung
Untere Führung (Kampfführung)	Regiment Kompanie Bataillon	Kampfformen: - Angriff - Verdediging - Hinhaltender Kampf

aanvaard, wel hebben zij, naar ik aanneem, duidelijk gezien dat de hogere tactiek (door mij leer der operatiën genoemd) een afzonderlijk geheel is. De Duitse gevechtshandleiding geeft de motieven voor de begripsafbakening echter niet.

Naar deze motieven heb ik gezocht en ik meen ze te hebben gevonden in de factoren tijd en ruimte.

Nieuwe uitgave

De militaire straf- en tuchtclassen in het depot voor discipline te Nieuwersluis, door dr. M. J. van Gils (diss.), 174 blz. Uitg.: J. A. Boom en Zoon, Meppel, 1963.

Schr. heeft een crimineel-sociologisch onderzoek ingesteld naar het instituut van de straf- en tuchtclassen. De studie bestaat uit 2 delen. In het 1e deel worden de historische ontwikkeling, doeleinden en methodes van dit instituut onderzocht; in het 2e deel wordt de invloed van exogene factoren, van invloed op het onaangepaste gedrag van de naar Nieuwersluis gezonden militair, nader bekeken.

Schr. komt tot de conclusie dat in de periode 1956-1961 militairen naar de tuchtclassen werden verwezen, wier verblijf aldaar niet het rendement heeft opgeleverd, dat men ervan zou mogen verwachten. Het is gebleken, dat deze onaangepaste militairen een aantal kenmerken hebben, die het mogelijk maken de niet-aanpassing aan de militaire dienst na de tuchtclassen van een aantal militairen vóórtijdig te voorspellen. De variabelen, die hierbij als predictoren kunnen worden gebruikt zijn in een tabel weergegeven. Deze zijn: strafvervolgung, werkverleden, spijbelen, criminaliteit ouders, opvoeding buitenshuis, tijd nog te dienen, alcoholgebruik en kerkbezoek. Na toetsing in de praktijk van deze variabelen zou het, aldus schr., aanbeveling verdienen, wanneer de onderdeelcommandant, in overleg met onderdeelarts of militaire districtopsychiater, bij zijn overweging een militair naar de tuchtclassen te verwijzen, reeds reke-

Slotopmerking

Ik ben mij ervan bewust dat een volledige behandeling van dit zo belangrijke onderwerp veel meer ruimte vereist, dan de lengte van een tijdschriftartikel toestaat. Ik ben echter van mening in dit stuk de kernpunten van mijn betoog zo kort mogelijk te hebben weergegeven. De bedoeling van deze publikatie heb ik in de inleiding uiteengezet; het is bepaald niet de bedoeling geweest de tactiek op een lager plan te plaatsen. Integendeel, ook bij de drie-indeling blijft de tactiek haar belangrijke plaats in de krijgskunde behouden. Sprekende over het belang van de tactiek zegt von Clausewitz:

„... aus den Händen der Taktik aber erhält sie (die Strategie) den Erfolg des Gefechts — das Resultat. Nur mit guten Erfolgen kann sie ihren Zweck erreichen, nicht mit schlechten; das versteht sich. Und will man gute Erfolge, so muss man zu fechten wissen; das versteht sich auch“.

Naar ik aanneem, zal toch wel niemand tegen deze eenvoudige, doch zuiver logische bewering, bezwaren kunnen opperen.

ning houdt met deze gegevens en pas dán tot verwijzing overgaat als de kans op succesvolle aanpassing reëel is. Ook voor de depotopsychiater kunnen deze variabelen een objectieve steun zijn.

De door schr. ondernomen studie is waardevol. Het probleem van de niet-aanpassing van de militair aan de militaire samenleving wordt erdoor verduidelijkt. De vraag doet zich echter voor welke invloed en welke rol bij het onderhavige vraagstuk aan de commandant toevalt. Is de niet-aanpassing een gevolg van allerlei factoren, waar de commandant geheel buiten staat? Men krijgt de indruk dat schr. het zo ziet.

Wij menen, dat bij dit vraagstuk de invloed van de commandant een factor van grote betekenis is. P.

BANDEN 1963

De geheel linnen banden voor de jaargang 1963 zijn in bewerking. De prijs bedraagt f 3,75 per stuk.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 44715) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

Welke tank nu?

door W. K. BREDERODE, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf

Ervaringen met kernwapenproeven hebben bevestigd, dat in een nucleaire oorlog slechts pantserstroepen het beweeglijk gevecht kunnen voeren. Maar ook in een „limited war”, zonder kernwapens, zullen het de tanks en de pantserinfanterie zijn die met steun van andere wapens een beslissing kunnen forceren. De organisatie en uitrusting van de legers van de belangrijkste landen van de NAVO en het Warschaupact illustreren overigens duidelijk het belang dat allereerst aan pantserstroepen worden gehecht. De tanks vormen de slagkracht van deze gevechtseenheden en de nu in beproeving zijnde nieuwe modellen staan dan ook in het brandpunt van de belangstelling.

Volgen wij de ontwikkeling van de tanks, dan blijkt dat wij in grote lijnen twee hoofdgroepen kunnen onderscheiden:

1. lichtgepantserde tanks (lichte tanks) voor verkenningdoeleinden of pantserafweer (minder dan 20 t). De lichtgepantserde tankjagers vallen dus ook hieronder;
2. zwaarder gepantserde tanks (middelbare of gevechtstanks van 30 à 50 t), die als voornaamste taak hebben om, al of niet in samenwerking met pantserinfanterie, offensief op te treden en die daarom in staat moeten zijn met kans op succes het gevecht met vijandelijke tanks aan te gaan, zowel in het aanvallend, het verdedigend als in het verdragend gevecht.

Basisfactoren

De gevechtskracht van een tank is het resultaat van een compromis tussen vuurkracht, beweeglijkheid en (pantser)bescherming. Het doel waarvoor de tank wordt ontworpen bepaalt de prioriteit van deze onderling afhankelijke basisfactoren. Vrijwel unaniem wordt aan de vuurkracht de hoogste prioriteit toegekend en beweeglijkheid en pantsering wedijveren met elkaar om de voorrang. Het merendeel van de buitenlandse deskundigen geeft zelfs voor de gevechtstank aan beweeglijkheid de voorkeur boven een zeer zwaar pantser, vooral omdat mobiliteit onmisbaar wordt geacht voor het optreden in een nucleaire oorlog. Pantser blijft deson-

danks onontbeerlijk en de mate van pantserbescherming vormt in alle landen die zich met de ontwikkeling van pantservoertuigen bezighouden, een onderwerp van diepgaande studie.

Als wij ons de aantallen benodigde tanks en de kosten van een moderne gevechtstank realiseren, dan dringt zich al gauw de gedachte op, dat het accepteren van een wat dunner pantser en een wat minder krachtige bewapening grote voordelen kan bieden.

Indien wij een zeer beweeglijke lichte tank zouden kunnen inzetten in de rol van gevechtstank, dan zou dit aanmerkelijke kosten besparen in aanschaffing, opleiding, onderhoud, gebruik, transport, bijbehorend rivierovergangsmateriaal, enz. Of, anders uitgedrukt: voor de prijs van een enkele middelbare tank zouden wij wellicht meer lichte tanks kunnen aanschaffen. Een dergelijke lichte „eenheids”tank is echter — gezien de voorbeelden in het buitenland — blijkbaar (nog) niet op militair verantwoorde wijze te verwezenlijken. De nieuwe gevechtstanks van West-Duitsland (Standard Pz), Engeland (Chieftain), Rusland (T10 en T55), Frankrijk (AMX 30), Amerika (M60 en T95), Japan (ST-A4), Zwitserland (Pz61) en Zweden (S) hebben een gewicht, dat varieert tussen 30 en 50 t. Wel zijn er voorbeelden te vinden die in een geheel andere richting wijzen: in de Amerikaanse Armoured Cavalry Regiments in Europa bv. worden de lichte tanks door 45 tons M60-tanks vervangen. Deze voorbeelden op zich zelf mogen reeds veelzeggend zijn, zij verdienen toch een nadere toelichting die het beste aan de hand van de drie basisfactoren van een tank kan worden gegeven.

Vuurkracht

Bij het noemen van de basisfactoren werd gesteld dat vuurkracht veelal primair wordt geacht. Dit op zichzelf zou betekenen dat de lichte tank eerst dan in aanmerking komt om de middelbare tank te vervangen indien vijandelijke tanks en gepantserde antitankmiddelen tenminste op 2500 m afstand kunnen worden uitgeschakeld. Dit is immers de maximale effectieve

kracht van een modern tankkanon: de gevechtstank moet het duel kunnen aangaan met vijandelijke tanks, ook in min of meer open terrein, waar dergelijke schootsafstanden voorkomen en dient daartoe over een dergelijk kanon te beschikken. Tankjagers en verkenningstanks daarentegen zoeken niet het open gevecht en kunnen hopen op kortere schootsafstanden, d.w.z. zij kunnen genoeg nemen met een kanon dat bv. op 1500 m hetzelfde doordringingsvermogen heeft als het kanon van de gevechtstank op 2500 m. Als voorbeeld moge dienen dat het 105 mm kanon van de AMX 13 qua aanvangssnelheid en dus qua trefzekerheid op grotere afstanden inferieur is aan het 105 mm kanon van de AMX 30.

Het gebruik van de kanonnen met een groot bereik vraagt een stevige affuit. Vooral bij snelvuur is een lichte tank hiervoor minder geschikt. Bovendien vereist het kanon voor grote afstanden een afstandmeter en verder een nauwkeurig en snelwerkend toendraaimechanisme voor een 360° draaiende toren, voldoende direct grijpbare munitie, voldoende munitie in de tank, infrarood-richtapparatuur en — bij een automatische laadinrichting — een hoge herlaadsnelheid. Dit alles vereist reeds een vrij groot gevechtscompartiment, maar ook andere factoren stellen hun eisen ten aanzien van deze ruimte: de secundaire bewapening, de uitkijkmogelijkheden bij dag en nacht, de verbindingsmiddelen, de voorzieningen voor het doorschrijden van waterlopen, de installatie om de lucht te zuiveren, kruitdamp af te voeren en besmette lucht buiten te houden, en verder een accommodatie die een langdurig verblijf in de gesloten tank mogelijk maakt. De lichte tank kan moeilijk van een gevechtscompartiment worden voorzien dat geheel aan deze eisen voldoet, tenzij genoeg wordt genomen met een vorm en een pantsering, die onvoldoende zijn voor het weerstaan van de uitwerking van kernwapenexplosies en lichte conventionele wapens. De moderne middelbare tank kan wél aan deze eisen voldoen en kan dus wél de taak van de verkenningstank overnemen. Omgekeerd kan de lichte tank op grotere afstanden (1500 tot 2500 m) nimmer met kans op succes het gevecht met de middelbare tank aangaan.

Pantsering

Eist de aard van de hoofdbewapening reeds een zekere omvang en gewicht voor de tank, de pantserdikte bepaalt toch in de eerste plaats de gewichtsklasse. De lichte tank zal ondanks de

meest gunstige vormgeving lang niet overal bestand zijn tegen het vuur van de 14,7 mm mitrailleur, die op elk Russisch pantservoertuig en op vele andere voertuigen is te vinden. Het is niet mogelijk om de tank tegen alle antitankwapens te beschermen, maar wel moet een gevechtstank bestand zijn tegen projectielen van geweren, mitrailleurs tot en met 2 cm, lichte terugstootloze vuurmonden, directe treffers van mortieren en lichte artillerie en — door goede vormgeving, gewicht en pantserdikte — een redelijke bescherming geven tegen kernwapens. Bovendien zal het front- en torenpantser nog aanmerkelijk zwaardere projectielen dan 2 cm moeten kunnen tegenhouden; bovendien moet het bodempantser bescherming bieden tegen antitankmijnen.

Ook de helikopterbewapening, behoudens geleide projectielen en grote soorten raketten, moet grotendeels zonder uitwerking blijven. Met een dergelijke tank die dan echter onherroepelijk in de 30-40 tonsklasse valt kan met een hoog moreel het gevecht worden aangegaan, wetende dat een groot percentage van de vijandelijke wapenuitwerking zal worden veronzijdigd.

Beweeglijkheid en een laag silhouet geven zeker enige bescherming en vooral de lichte verkenningstank en de tankjager maken hiervan een uitgebreid gebruik. De verkenningstank hoeft doorgaans het gevecht tegen vij tanks niet door te zetten maar kan uitwijken of vertragend terugtrekken. De tankjager treedt zoveel mogelijk verrassend op uit gedekte opstellingen en verplaatst zich bij voorkeur via verkende en gedekte naderingsmogelijkheden in terrein dat nog in eigen handen is. De gevechtstank daarentegen zet de aanval en masse in en zal de vijand op niets ontziende wijze moeten kunnen aangrijpen. Het pantser moet dan bescherming bieden tegen een zo groot mogelijk percentage van de vijandelijke wapens. Slechts pantser maakt het de middelbare tank mogelijk zich op het slagveld te handhaven.

Beweeglijkheid

De lichte tank is in het algemeen genomen veel beweeglijker dan de middelbare tank. Dit komt vooral tot uiting bij het passeren van lichte bruggen, bij het improviseren van rivierovergangen, bij het gebruik van secundaire wegen op weke grond, bij de snelheid op de weg, enz. In het gevecht echter doet de moderne middelbare tank in beweeglijkheid nagenoeg niet onder

voor de lichte tank. De snelheid in het terrein is vrijwel gelijk, en in bereik, acceleratievermogen en wendbaarheid worden zeer goede prestaties bereikt.

Weliswaar is de lichte tank eerder amfibisch te maken, doch dit gaat doorgaans gepaard met een ongunstig silhouet en een grote kwetsbaarheid. Zo is wellicht bij verplaatsingen over grotere afstanden de lichte tank in beweeglijkheid superieur aan de middelbare tank, maar daar waar het erop aankomt, op het gevechtveld, is het verschil gering.

In een door kernwapens verwoeste streek kan een middelbare tank mogelijk zelfs beter vooruit komen dan een lichte tank. Ook nucleair besmette gebieden kunnen eerder worden door-schreden.

Conclusie

De lichte tank en de middelbare tank zijn alleen met elkaar te vergelijken voor zover de taken waarvoor zij zijn ontworpen elkaar dekken. Een middelbare tank in de rol van verkenningstank

of in de rol van de tankjager is bepaald een voordeel, maar deze taken kunnen ook door lichtere en goedkopere pantservoertuigen worden uitgevoerd. Verkenningstanks en tankjagers kunnen echter niet de rol van gevechtstank overnemen; het zou niet juist zijn om in het zwaartepunt van de strijd de spits te laten afbijten door tanks die door de bewapening van het eerste het beste vijandelijke pantserinfanterievoertuig zijn uit te schakelen.

Een hoog moreel komt mede voort uit vertrouwen in het eigen materieel en bij de gevechtstanks is hiertoe een goede pantsering niet weg te denken. Pantservoertuigen zijn het best in staat de gevolgen van kernwapens te overleven en het verwoeste en besmette terrein te doorschrijven, maar van de pantservoertuigen zijn het weer de middelbare tanks, die hierbij verreweg de beste kansen hebben. Niet alleen dienen onze tanks tenminste gelijkwaardig te zijn aan de Russische tanks, doch de kwantiteit van de „rode” tanks noopt ons ertoe in de kwaliteit van onze tanks een zo goed mogelijk tegenwicht te zoeken.

Nieuwe uitgave

Military strategy. Soviet doctrine and concepts, samengest. onder red. van V. D. Sokolovsky (Amerikaanse bew. van R. L. Garthoff), 396 blz. Uitg.: Frederick A. Praeger, Inc., New York (1963). Prijs: \$ 6,50.

Military strategy, het meest toonaangevende en tevens rechtstreekse boek over de manier, waarop de Russen zich voorstellen met het Westen af te rekenen, is een gedachtenuiting van 15 van de vooraanstaande Sovjet militaire theoretici, samengevat door Maarschalk Sokolovsky. In de onverkorte Engelse vertaling wordt de lezer ingewijd in de details van het algemene Russische militaire denken, de doctrines en de daaruit voortvloeiende plannen.

Sedert Stalin heeft die Sovjet-doctrine zich uitermate soepel weten aan te passen aan allerlei optredende ideologische en economische moeilijkheden en aan de andere verschijnselen, die een gevolg waren van tegenstellingen tussen de „partij” en het militaire apparaat. De militaire doctrine, die thans wordt voorgeschoteld laat een dui-

delijk compromis zien, dat genoemde tegenstellingen zeer berekend omzeilt en tenslotte zowel voor de hogere legerleiding als voor de partijleiding aanvaardbaar is. De bewerkers bepalen het antwoord van de Sovjets op de Amerikaanse kernwapendreiging, waarbij ze de verschillende mogelijkheden bespreken, zoals een inzet-initiatief, massale kernaanvallen, het militaire gebruik van de ruimte, de verdedigingsvoorbereiding, de voordelen van intercontinentale aanval en verdediging en tenslotte de algehele verdedigingsstructuur van het Westen en die van de Sovjet-Unie.

Het grote voordeel van de vertaling is dat Garthoff op een zeer heldere en weldoordachte manier de historische en ideologische knopen ontwart, die in dit symposium van 15 communisten zijn gelegd en dat hij uit de materie zorgvuldig de kern van het Russisch militaire denken heeft weten te isoleren.

Het boek wordt ten zeerste ter lezing aanbevolen.

d.U.

2ATAF-logistics

by J. C. BENSCHOP, *Lieutenant-Colonel of the Royal Dutch Airforce*

Area of responsibility

In the 2ATAF area of responsibility the assigned Dutch Airforce units are in the NW, the assigned Belgian Airforce units are in the SW, the assigned Royal Air Force and German units are in the centre and in the East. In addition to these flying units with their supporting elements a static missile belt is located in the forward zone, equipped with surface to air missiles.

Division of responsibility

The effective management of a military organisation has to be based upon the principle of having the operational authority and the logistic authority in one hand. This is in particular true for an Allied Air Force, because of its vital need for flexibility and mobility.

However, according to NATO policy, within this Allied Air Force no such point of authority exists. Logistics is — in principle — a national responsibility. Provision and operation of logistic support to the national component Airforces assigned to 2ATAF remains with the nations concerned. On the operational side, however, it is the 2 ATAF commander who has the authority and responsibility for the overall direction of war-time operations.

So there is a gap between the operational employment of the assigned forces and their logistic support, which may have an undesirable effect on war-time operations. The gap cannot be closed by fully integrated logistics. Reasons are that not all the flying units and supporting elements of National Airforces are assigned to 2ATAF. Part of it remains completely with the nations. Furthermore military logistics is only a part of national logistics. Those two cannot easily be separated from each other.

Means of logistics management

To bridge the gap mentioned above and to ensure the most effective use of the available logistic resources the nations decided to accept:

- Allied Logistics Control;
- Allied Reallocation Authority;
- Mutual Logistics Support.

Experience has shown that it is absolutely essential to align logistic support with operational requirements. From the operational plans the logistical plans will have to be prepared and the possibility of fulfilling the operational requirements will have to be estimated. If there is no possibility for this fulfillment, operations may well be limited by the means available. So, operational plans and logistical capabilities and limitations must be brought to an optimal synthesis. This alignment can only be achieved effectively by bringing the appropriate national logistic agencies under *Allied Logistics Control* in war, and therefore also during exercises.

From his Logistics Control Centre COMTWOATAF — during exercises and in emergency — issues his logistic directives to both the national logistic agencies and to the divisions of the Central European Pipeline Organisation in his area of responsibility. These directives are based on his operational plans and on the actual support status of the assigned units.

To know this actual support status and to enable the COMTWOATAF to carry out his responsibilities two means are made available in peace-time, i.e.:

To call for reports regarding the level and effectiveness of forces placed under him, including reserve formations, their logistic support and their armaments, equipment and supplies as well as the organisation and location of their logistic arrangements, and

To make field inspections of forces, including reserves, placed under him, and of those positions of logistic support systems, made available to him by appropriate authorities.

In an emergency COMTWOATAF would not be able to carry out his responsibilities when national airforces refuse to collaborate on allied logistics control. This fact has been recognised by the NATO nations. Agreement has been reached by the North Atlantic Military Committee on the conditions under which, and the extend to which, national authorities are prepared to make avail-

able to SACEUR and his major subordinate commanders — such as COMTWOATAF — logistic resources in both combat and communication zones of Allied Command Europe in the event of an emergency in war. This agreement reads:

All logistic resources in the possession of or controlled by the combat forces, including the service units under their command, which are assigned to Allied Command Europe, are considered as made available to SACEUR and his Major Subordinate Commanders for the support of these assigned forces. As such they are subject to re-allocation in an emergency in war, regardless of their location. Authority for re-allocation involving movement across national boundaries or change in national control, however, is subject — if a nation requests it — to prior negotiations with SACEUR, preferably in peace-time.

Negotiations to this purpose were conducted and agreements have been achieved. So the position of COMTWOATAF has been strengthened to ensure that:

COMTWOATAF may himself declare a state of emergency without having to wait for general agreement, and COMTWOATAF may assume control over all resources made available to him and re-allocate them without restrictions for as long as he deems necessary.

It is easy to imagine a situation where a single nation would be quite unable to deal effectively with every one of its logistical problems, as far as the forces are concerned. In such a situation some of these problems might be quicker or more easily solved by a neighbouring nation. For this reason all NATO nations are called upon to give the greatest possible logistic aid to the forces of other NATO nations. This is the principle of *mutual logistics support*.

It was first thought that this principle could be achieved through the medium of national logistic representatives, liaising with each other at AFCENT level. However, although these representatives can do a good job in smoothing out comparatively long term problems of re-supply, they are too remote to be able to appreciate the immediate requirements of the tactical situation. Since it is COMTWOATAF who has the operational command of the assigned forces in the 2ATAF area, it is at his level that mutual logistics support can best be promoted and effected.

Within the framework of mutual logistics support fits the development of a universal *cross-servicing system*. This means in airforce terms catering

for maximum assistance to visiting, redeployed or dispersed aircraft or airforce units. The organisation of cross servicing facilities functions quite well within the 2ATAF area as long as it concerns a first aid such as the provision of fuel, oxygen, starting facilities and navigational aids. There exist however serious financial problems in organising cross-servicing facilities of a higher standard throughout the 2ATAF area. This is due to the different types of aircraft in use, the differences in marks and series of a particular aircraft type, the different roles to be flown (strike, attack, recce) and the differences in weapons, equipment, tools etc. to be used. The costs involved for ground support equipment, tools, test equipment, expendable key items, maintenance spares and training of ground personnel are too high and therefore national authorities are not in a position to fulfil these requirements for weapon systems which will become obsolete in a relatively short time.

A partial answer to the difficulties mentioned is pre-stocking of war-consumables and maintenance-spares at pre-selected redeployment airfields. However, ground personnel, ground support equipment, tools and pack-ups will have to be transported or airlifted after dispersal of the aircraft concerned. This calls for mobility of ground support. Financial objections may hamper this aim.

The best answer is a reduction of aircraft types in use, which can only be achieved by a joint effort. The same is true for other weapon-systems, as for instance the SAM-units use. As weapon-systems increase in cost and complexity it becomes obvious that an isolated national development of new equipment is in most cases no longer practical and sometimes quite impossible. Instead, nations band together for the production of joint selected standardized weapon systems with all the elements which make a weapon operational, i.e. G 91, F104G, Hawk, VTOL, NPA etc.

To control these multi-national programmes the NATO-Counsel established the NATO Productions and Logistics Organisation (NPLO) to which belong organisations as NSC, NASMO, HAWK etc. Two separate missions should be allotted to these organisations, viz.:

The management of the production of selected weapon systems with the aim of lowering the costs and standardizing to the appropriate types. With regard to the new weapons in the 2ATAF area we

find the *NATO Hawk Prod. Org. in Paris* and the *NATO Starfighter Man. Org. in Koblenz*.

The logistic support and the supervision of the functioning of the weapon systems. This last category is — unfortunately — still in its infancy.

To dwell on this last mission some remarks have to be made. It is not sufficient to accept a multinational standardized weapon system and to produce it in a joint effort. As soon as this weapon system has been put into use the big trouble will be to keep it standardized, and to maintain it at a high level of combat readiness. And moreover, as production costs can be lowered by a joint effort, so can maintenance costs. So there seems to be a need for centralized management of logistics support. This calls for:

an electronic maintenance-data collecting system;
a standardized unsatisfactory reporting system;
a central research and modification board;
requisitioning and distribution of modification kits;
a modification reporting system;
warding and upgrading of standards;
digestion of modifications in technical instructions and supply manuals;
incorporation of the effect of modifications in requisitioned supplies;
amendments of technical instructions and supply manuals, as experience is building up;
a forecast system to establish — in due time — the need for and number of repairs for a certain period, the suppletion of spares, the replenishment of repair kits and of bits and pieces;
centralized requisitioning of spares, repair-kits etc.;
centralized distribution of repairs to be done.

Also another problem arises. As the production-organisation is building up valuable experience during the production period, it seems advisable to charge that organisation also with the management of logistics support. Otherwise, a new organisation will have to be created to that purpose and it will take time, manpower and money for that new organisation to bring itself into the picture. Moreover the disadvantage will be that, besides MOD's and military commanders, there will be more organisations than necessary for the new weapon systems. So, military interests may be found too much divided among too many organisations to be dealt with effectively and, apart from this lack of efficiency, lack of decision-making may easily lay on the threshold.

What is said above is not only valid for the accepted multinational standardized weapon-systems, but also for NATO owned equipment, such as for example Fastcat equipment, the more so as the principle that logistics is a national responsibility is no longer valid in such cases.

Maintenance of the advanced weapon systems may bring about a new problem. The need may arise for a central European repair depot, in case manufactures would not be interested in repair programmes or — for security reasons — repairs will have to be done by military agencies. Centralized repairs and the requisitioning, storage and distribution of spares etc. means the creation of long pipelines, the contents of which may involve great sums of money. To reduce this drawback transportation-facilities can be created, the management of which has to be centralized also. Centralisation however it not always the answer. A balance has to be found between the money involved and the specialized manpower available. Management can be centralized when maintenance is de-centralized to a certain extent. Unfortunately, national policy always plays a big role in decision-making, so does lack of political will of the nations concerned to cooperate in this respect. If no solutions to the problems mentioned will be found in due time, it looks that new weapon systems will be introduced in the service without having the proper means for maintaining these weapon systems, as isolated national logistic support will be undoubtedly too costly to be effected.

To conclude it might be stated that, although we are still a long way off from having logistic support without problems, the introduction of the NLPO may well lead to the establishment of a *NATO Logistics Management System* and provide the necessary basis for improved co-ordination and co-operation between the nations and military echelons.

Naschrift van de redactie

In verband met zijn functie als Crief Material and Movementsbranch bij 2nd ATAF werd dit artikel door de schrijver in het Engels opgesteld. Daar in het stuk vele Engelse bij 2nd ATAF gangbare termen zijn gebruikt, die moeilijk in het Nederlands zijn te vertalen en waarbij vertaling wellicht tot misverstanden kan leiden, is de Engelse tekst gehandhaafd.

Het verkenningsbataljon - minus

door J. L. M. VAN DEN BERGH, *Majoor der Huzaren*

„To accomplish these missions, Cavalry Units must possess greater mobility than the unit it seeks to protect, so that they can move faster and more freely, unencumbered by extraneous missions and impedimenta!”

„De organisatie van het verkenningsbataljon mag worden verondersteld bekend te zijn”!

Ja, zo heel positief wordt zo'n veronderstelling meestal wel gesteld. Maar in hoeverre is het juist dit te menen en wat veel erger is: „Aan wie is bekend of deze organisatie voldoet?”

Immers: als de organisatie niet voldoet, welke beperkingen moeten de opdrachtgevers zich zelf dan opleggen bij het verstrekken van de opdrachten?

Men kan zo doorgaan met het stellen van niet-beantwoorde of niet te beantwoorden vragen. Het ware wellicht beter organisatie en taak in algemene grote lijnen te bezien.

Het verkenningsbataljon Nederlandse organisatie bestaat uit een staf, staf- en verzorgingseskadron en drie verkenningseskadrons. Het staf, staf- en verzorgingseskadron is belast met dezelfde taken als iedere staf, staf- en verzorgingscompagnie in andere bataljonsorganisaties, zij het dat hier en daar verschillen optreden in sterktes door een andere behoefte, aan bv. monteurs, bos- en munitievoertuigen enz.

Het gevechtsgedeelte van het verkenningsbataljon bestaat uit drie verkenningseskadrons, dat is alles. Nog steeds ontmoet men officieren die in de zoete veronderstelling leven dat het bataljon nog beschikt over een houwtsereskadron (ondersteuningsesk à 6 tks Sherman 105 mm) en een middelbaar-tankeskadron (aanvalsesk à 17 Centuriontanks). Nee, die zijn er niet meer en, wat erger is, zij zijn door niets vervangen. Het bataljon werd tandoeloo gemaakt.

Daar tegen in hoort men vaak lanceren: „Ja, maar de Amerikanen hebben die beide eskadrons toch ook niet meer, en jullie zijn op verkenningsgebied toch Amerikaans georiënteerd; die Amerikanen dóén het toch maar, waar of niet?”

Punt een: het is waar dat de Amerikanen „het” ook niet hebben; punt twee; wij zij cavaleristen

op verkenningsgebied Amerikaans georiënteerd, en punt drie: doen die Amerikanen het. Maar nu is er één ding vergeten: die Amerikanen hebben er echt wel „iets” voor in de plaats gekregen en dáár wilde ik even op doorgaan!

De vroegere tank- en houwtsereskadrons realiseerden samen de middelen in de hand van de bc, waarmee deze het bataljonsoptreden kon beïnvloeden. Wil de huidige (Nederlandse) bataljonscommandant zich zelf zoiets verschaffen, dan moet hij dat, als noodoplossing, doen door van een verkenningseskadron bv. twee verkenningsgroepen bij de andere eskadrons onder bevel te stellen, daarmee dan de verkenningsmogelijkheid van die eskadrons iets vergrotend, en het eskadron (minus) als prettig tank-tirailleurteam in eigen hand te gebruiken (6 lichte tanks AMX + 3 tirailleurgroepen). Bovendien heeft hij dan nog de beschikking over 3 mortiergroepen (81 mm).

Dat lijkt een aardige oplossing. Nu komt echter de moderne oorlog onder kernwapenomstandigheden ook nog om de hoek kijken en er zal blijken voor welk een moeilijk dilemma deze bc wordt geplaatst, door het ontbreken van de nodige middelen.

Duidelijk is, dat de moderne oorlogvoering o.a. 3 grote kenmerken heeft nl:

- het beweeglijk gevoerde gevecht;
- het optreden van snel en ver doordrukkende gepanserde en gemechaniseerde eenheden;
- de steeds aanwezige mogelijkheid van een eigen of vijandelijke kernwapeninzet.

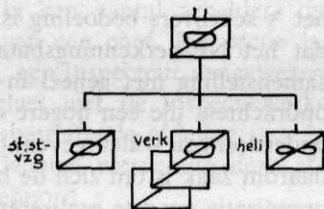
Als gevolg van de eerste twee punten zullen de gevechten in het algemeen een snel verloop hebben, waarbij de factor verrassing ten volle zal worden uitgebuit. Het laatste punt dwingt de tegenstanders tot het verspreiden van hun eenheden totdat concentratie, voor korte tijd, gewenst is.

Alle drie de punten samen houden een optreden in grote ruimte in (groter dan ooit). Als gevolg daarvan zullen infiltraties op grote schaal snel en gemakkelijk kunnen plaatsvinden. Tegen deze infiltratiemogelijkheid moeten wij waken.

In de eerste plaats door ertegen „waar te nemen”, om dan te kunnen „waarschuwen” en zo verrassing te voorkomen. In de tweede plaats moet de hogere commandant tijd en ruimte hebben om tegenmaatregelen te kunnen nemen. Die ruimte is er wel. Maar de tijd! Hergroepeert de bc het bataljon zoals hierboven voorgesteld, dan is hij een deel van zijn waarnemingscapaciteit kwijt, nl. bijna een heel verkenningseskadron! Gevolg: veel kleiner „bestreken” gebied: ergo: kans op latere waarneming en grotere verrassing. Voorts moet de waargenomen vijand in zijn snode plannen worden gedwarsboomd, d.w.z. hem moet zoveel mogelijk tijd en potentieel worden ontnomen, want alleen dan is er kans op een eigen tegen-actie door de hogere commandant. En wie moet nu in eerste instantie die vijand afhouden? Op divisieniveau: het verkenningsbataljon. En nu is juist aan dit bataljon de afweerkraft *ontnomen!*

En wat deden de Amerikanen? Wel, die gaven het verkenningsbataljon een D-eskadron (zie afb. 1). Wat is dat „D-eskadron”? Dat is een helikop-

Afb. 1 Het Amerikaanse verkenningsbataljon van de pantser-, gemechaniseerde en infanteriedivisies

ter-eskadron. De oude houwitsers- en tankeskadrons van het verkenningsbataljon werden, gezien de modernste eisen van het gevecht, snelheid, beweeglijkheid en vuurkracht-snelheid, door iets beters vervangen.

Dit D-eskadron (Troop D) bestaat, behalve uit een eskadronsstaf en een „operations section”, uit:

- een aero-scout-platoon (heli-verkennerspeloton);
- een aero-rifle-platoon (heli-tirailleurpeloton);
- een aero-weapons-section (heli-zware-wapenspeloton);
- een service-platoon (verzorgingspeloton).

In grote lijnen houdt dit het volgende in.

a. Heli-verkennerspeloton

Twee lichte en een zware heli-groep, d.w.z. acht

heli's uitgerust met 30 mitrailleurs (2 per heli); vier heli's uitgerust met SS-11 raketten (6 per heli).

Gevolg

grote bewakings en verkenningscapaciteit; grote vuurkracht van de mitrailleurs; behoorlijke anti-tankmiddelen; extra co-voerings- en verplaatsingsmogelijkheden.

b. Heli-tirailleurpeloton

Vijf heli's, elke heli bewapend met 4 mitrailleurs 7,62 mm. Overigens vervoert het peloton vier organieke tirailleurgroepen.

Derhalve: nogmaals extra vuurkracht, ook op de grond; extra grondverkenning- en gevechtscapaciteit.

c. Heli-zware-wapenspeloton

Vier heli's, elke heli bewapend met 2.75" c.q. 4.5" raketwerpers plus mitrailleurs 0.30.

Dus: nóg meer tank-afweervermogen en extra vuurkracht!

d. Verzorgingspeloton

Dit is voornamelijk uitgerust met wielvoertuigen.

Zonder over te gaan op een nauwkeurige beschrijving van taken en uitvoeringswijzen, want daar bestaan tenslotte de wapenvoorschriften voor, is het duidelijk dat dit eskadron in de ruimste zin van het woord in staat is de mogelijkheden van het grondgedeelte van het verkenningsbataljon in beveiligings- en verkenningsopdrachten uit te breiden en aan te vullen. Zowel beveiliging als verkenning *beginnen* immers met het door *waarneming* verzamelen van gegevens omtrent de vijand, diens activiteiten en hulpbronnen. Bovendien richt verkenning zich op het terrein. Wat dit laatste betreft, gaat het daarbij zowel om de geografische als hydrografische eigenschappen van een bepaald gebied. De hogere commandant, i.c. de divisiecommandant wil immers gepantserde en gemechaniseerde eenheden inzetten!

De heli-verkenners kunnen een permanente bewaking van een bepaald gebied handhaven waarbij het D-eskadron (minus), centraal opgesteld zijnde, overal in het divisievak binnen enkele minuten kan worden ingezet, bv. tegen door de

lucht aangevoerde vijandelijke strijdkrachten, guerrilla's, enz. Zij kunnen weg-, vak- en gebiedsverkenning uitvoeren. De soepele organisatie laat bovendien toe dat voor iedere opdracht de meest gewenste team-samenstelling kan worden gerealiseerd.

De meest voorkomende opdrachten in de Tweede Wereldoorlog lagen in het vlak van beveiligend optreden. Er is geen reden om aan te nemen dat dit in een nieuwe oorlog ingrijpend zal wijzigen, met andere woorden het beveiligend optreden, vaak resulterend in een verdragend gevecht, moet mogelijk zijn.

Welnu, daartoe heeft het verkenningsbataljon afweervermogen nodig. Ook om die reden is het bittere noodzaak ons verkenningsbataljon weer op krachten te brengen! De Amerikanen deden dat! En hoe? Gedeeltelijk, zoals wij zagen, door toevoeging in de organisatie van het D-eskadron, maar bovendien door formering van:

— de Davy-Crocket-section in het staf-, staf en verzorgingseskadron, bestaande uit twee zware en een lichte groep, voor het leveren van nucleaire vuursteun;

— de Ground-surveillance section in het staf-, staf en verzorgingseskadron (middelbare afstand);

— de Ground-surveillance section in ieder verkenningseskadron (korte afstand).

Bovendien zijn de verkenningsploegen uitgerust met amfibische, gepantserde voertuigen met grote vuurkracht.

Jammer is dat de Nederlandse bataljonscommandant daartegenover extra gehandicapt is door:

— het wegnemen uit de Nederlandse organisatie van de lichte tank van de eskadronscommandant;

— het wegnemen uit de Nederlandse organisatie van de tankgroep uit het staf-, staf en verzorgingseskadron.

Natuurlijk mag deze opsomming nimmer worden gedaan ingevolge een negatieve instelling. Integendeel, het moet duidelijk zijn dat, ondanks de wetenschap dat bij de samenstelling van de organisatie zeer zeker nationaal-economische, financiële en personele factoren zwaar wogen, desondanks moet worden gestreefd naar een gave verkenningseenheid, in staat om de zware en veelzijdige taken, haar in NAVO-verband toebedeeld, te kunnen uitvoeren. Helaas kan slechts op het gevechtsveld worden bewezen of de economische grondslagen, gehanteerd bij de opbouw van het leger, de juiste waren.

Resumerend moge echter nogmaals duidelijk het volgende worden gesteld.

Cavalerie-verkenningseenheden zijn altijd de ogen en oren van de hoofdmacht geweest. Zij zijn dat nu en in de toekomst meer dan ooit. Het is daarbij hun taak in beveiligende dan wel verkennende opdrachten:

- a. de hoofdmacht te vrijwaren van vijandelijke verrassende aanvallen op de grond;
- b. de commandant van de hoofdmacht voldoende tijd en ruimte te verschaffen voor het nemen van tegenmaatregelen;
- c. de hogere commandant doorlopend gegevens te verschaffen omtrent de vijand en het terrein.

Aan welke voorwaarden het verkenningsbataljon moet voldoen om deze taken te *kunnen* uitvoeren, wordt duidelijk aangegeven in de in het begin van dit artikel aangehaalde tekst, die steunt op de zienswijze van Fort Knox. Voorlopig echter moeten voor de Nederlandse divisies deze taken worden uitgevoerd door het „Verkenningsbataljon (minus)”.

Naschrift van de Inspecteur der Cavalerie

Ik meen in het artikel te kunnen beluisteren dat het 's schrijvers bedoeling is om te waarschuwen dat het NL-verkenningsbataljon in zijn huidige samenstelling niet geheel in staat is om aan alle opdrachten, die een hogere commandant aan dat onderdeel zou willen geven, te voldoen, en dat het daarom zaak is om zich de beperkingen van deze organisatie goed te realiseren bij het bepalen van een mogelijke praktische inzet.

De mate waarin het NL-verkenningsbataljon zal kunnen voldoen aan de beveiligende en de verkennende taak is afhankelijk van de mogelijkheden die in de organisatie zijn besloten, hetgeen schrijver heeft willen accentueren door de evolutie die plaatsvond in de samenstelling van het Amerikaanse Armored Cavalry Regiment te stellen naast de samenstelling van het — van de Amerikaanse organisatie afstammende — NL-verkenningsbataljon.

Het zal altijd de wens blijven van iedere commandant om zijn strijdkrachten zo harmonisch mogelijk op te bouwen om, zo niet aan alle, dan toch aan zoveel mogelijk zich op het gevechtsveld voordoende omstandigheden het hoofd te kunnen bieden. In de praktijk zijn deze wensen om verschillende (in hoofdzaak financiële) redenen niet alle te realiseren.

Multimomentopnamen (II)

Een praktijkgeval

door E. J. GELPKE, Kapitein van de Technische Dienst

Gaarne voldoe ik aan het verzoek van de Hoofdredacteur om, ten vervolge op mijn artikel „Multimomentopnamen”¹, aan de hand van een praktijkvoorbeeld een toelichting te geven op deze methode. Hoewel het hierna te behandelen voorbeeld dus is ontleend aan de praktijk zijn de cijfers ten behoeve van de instructie zodanig aangepast dat hieruit geen enkele conclusie te trekken valt ten aanzien van één of meer specifieke werkplaatsen.

Doel

De *werkhalgroep wielvoertuigen* van één van de TD Herstelcompagnieën is als volgt onderverdeeld:

- sectie herstelling lichte voertuigen;
- sectie herstelling zware voertuigen;
- sectie componentherstelling.

In iedere sectie werkt een aantal arbeiders op tarief onder leiding van een chef. Per sectie is, uit de *inspectiegroep*, een inspecteur aangewezen die uitsluitend is belast met de inspectiewerkzaamheden in de desbetreffende afdeling.

De volgende twee klachten worden in deze afdelingen veelvuldig gehoord.

1. Van de chefs

Onze primaire taak ligt in het instrueren en controleren van onze monteurs. Door een teveel aan administratieve bezigheden en het oplossen van problemen op het gebied van de reservedelenvoorziening blijft ons voor het uitvoeren van deze primaire taak te weinig tijd over.

2. Van de monteurs

In verband met de tariefiëring is het noodzakelijk dat de inspecteur steeds aanwezig is om de noodzaak van bijkomende werkzaamheden te constateren en om deelwerkzaamheden te controleren teneinde verrassingen bij de uitinspectie te voorkomen. De inspecteurs zijn echter het grootste deel van de dag weg voor proefritten en dergelijke.

Om exacte gegevens te verkrijgen over de tijdsbesteding van zowel de chefs als de inspecteurs werd besloten beide categorieën door middel van mmo aan een onderzoek te onderwerpen. Het doel was dus het verkrijgen van een inzicht in de werkzaamheden van de chefs en de inspecteurs als twee afzonderlijke groepen.

Uitvoering

Besloten werd om over een periode van ca. 1½ maand op een twintigtal willekeurig gekozen werkdagen opnamen te verrichten. Met behulp van de eerste regel van een willekeurigheidstabel werden uit de desbetreffende periode 20 werkdagen gekozen. Daarna werd met behulp van de overige regels voor elke gekozen dag een aantal tijdstippen bepaald, zodanig dat over de gehele arbeidstijd verdeeld per dag ongeveer 15 waarnemingsronden zouden worden gelopen. Voor de ronden werd een vaste route door de twee gescheiden werkruimten, waarin de afdeling was ondergebracht, uitgezet.

De volgorde waarin de betrokkenen zouden worden waargenomen werd als volgt vastgelegd:

Chef sectie lt.vtgn	(I)
Insp. sectie lt.vtgn	(II)
Chef sectie zw.vtgn	(III)
Insp. sectie zw.vtgn	(IV)
Chef sectie comp.hrst.	(V)
Insp. sectie comp.hrst.	(VI)

Per waarneming werden van iedere man twee gegevens genoteerd, te weten:

een plaatsbepaling

- A. Op of nabij eigen sectie
- B. In eigen kantoortje
- C. Niet in werkhal of kantoortje

een arbeidsbepaling:

1. Contact met monteur c.q. werkzaam aan voertuig
2. Contact met inspecteur, arbeidsanalist of tijdschrijver
3. Contact met anderen
4. Telefoneren i.v.m. dienst

¹ De Militaire Spectator 132(1963)(11)512.

5. Bezig met reservedelen
6. Bezig met grijpvoorraad
7. Bezig met gereedschappen
8. Bezig met machines
9. Bezig met inspectierapporten of werkopdrachten
10. Bezig met materiaalbonnen
11. Bezig met urenbriefjes
12. Lopen of staan zonder meer
13. Niet te controleren (zie C)

De indeling van de arbeidsbepalingen laat zien dat een combinatie tot groepen mogelijk is en wel bijvoorbeeld als volgt:

- direct leiding gevende werkzaamheden;
- hulpwerkzaamheden;
- administratieve werkzaamheden.

Hoewel voor het primaire doel van de mmo een zo v6r gaand differenti6ren van de arbeidsbepalingen niet strikt nodig was, werd dit toch nuttig geacht voor het nemen van organisatorische beslissingen naar aanleiding van de resultaten. De waarnemingen werden er overigens nauwelijks moeilijker door. De plaats en werkzaamheid van de waargenomen personen op het moment van de eerste waarneming werd als bepalend genomen.

De waarnemingen werden per dag genoteerd op een waarnemingenstaatje volgens afb. 1. Na het lopen van enkele proefronden was de waarnemer in staat om de waarnemingen direct in code op zijn dagstaatje te vermelden.

Nadat alle waarnemingen waren gedaan werden de waarnemingen verzameld op verzamelbladen volgens afb. 2 en 3. Daarbij werd meteen een splitsing gemaakt in „waarnemingen chefs” en „waarnemingen inspecteurs”.

Uitwerking

Ons het doel van deze mmo voor ogen houdend zal het duidelijk zijn dat met de verzamelde gegevens in de eerste plaats werd getracht antwoord te geven op de vragen:

1. hoe zijn de werkzaamheden van de chefs verdeeld?
2. hoeveel procent van de arbeidstijd zijn de inspecteurs op de sectie aanwezig?

Ad 1

De werkzaamheden van de chefs zijn te verdelen in de volgende groepen:

- a. Direct leiding gevende arbeid (1, 2, 3 en 4)
- b. Hulpwerkzaamheden (5, 6, 7 en 8)

	I	II	III	IV	V	VI
A	### III	###	### III	### III	###	### III
B	//		///		///	///
C	///	######	///	###/	//	///
1	///	///	//	///	//	///
2				///	/	/
3	/		///	/	###/	///
4						
5	//		/		/	
6	/				/	//
7						
8						/
9	//		/		/	
10	//					
11			/		//	
12		//	///	/		/
13	///	######	///	###/	/	///
Datum 3-10-'62					Totaal aantal waarnemingen ### ## ###	

Afb. 1 Waarnemingsstaat 1e dag

- c. Administratieve werkzaamheden (9, 10 en 11)
- d. Onbepaalde handelingen (12 en 13)

De drie chefs tezamen besteden nu aan:

$$a. \text{ DIRECT LEIDINGGEVENDE ARBEID} \\ \frac{160 + 42 + 88 + 6}{762} = 38,8\%$$

Bij een betrouwbaarheid van 95% wordt nu de absolute nauwkeurigheid van deze uitkomst:

$$s = \pm 2 \sqrt{\frac{P(100-P)}{n}} = \\ = \pm 2 \sqrt{\frac{38,8 (100-38,8)}{762}} = \\ = \pm 2 \sqrt{\frac{2275}{762}} = \pm 3,5\%$$

Resultaat groep a. wordt dus: 35,3 - 42,3%

- b. HULPWERKZAAMHEDEN

$$\frac{54 + 16 + 0 + 2}{762} = 9,5\%$$

	(II)										(IV)										(VI)										Totaal II-IV-VI 386												
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
A Op of nabij eigen sectie	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	386		
B In eigen kantoorij	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60		
C Niet in werkhof of kantoorij	10	2	4	5	12	3	9	5	5	7	6	8	5	6	5	7	7	3	4	7	3	1	1	6	-	3	2	3	-	4	4	-	3	2	3	-	6	1	1	3	286		
1 Contact met monteur cq werkzaam aan voertuig	3	11	6	4	1	9	2	4	2	6	4	5	8	3	10	3	3	4	5	3	3	5	4	3	3	10	3	8	5	4	3	-	4	4	5	4	5	4	4	-	3	270	
2 Contact met arbeidsanalist, tijdschrijver of inspecteur	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-	3	-	-	-	1	1	1	1	-	1	1	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	34		
3 Contact met derden	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	2	2	1	1	-	-	32		
4 Telefoneren v. dienst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0		
5 Bezig met reservedelen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	6		
6 Bezig met griepvoorraad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	2	-	2	1	-	1	14		
7 Bezig met gereedschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2		
8 Bezig met machines	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2		
9 Bezig met inspectierapporten en werkopdrachten	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-	22		
10 Bezig met materiaalbonnen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	10		
11 Bezig met urenbriefjes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6		
12 Lopen of staan zonder meer	2	1	3	1	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	-	1	-	1	2	1	1	1	2	1	-	-	1	1	-	-	1	-	2	-	-	3	1	-	-	-	40		
13 Niet te controleren	10	2	4	5	9	3	12	3	9	5	5	7	6	8	5	6	5	7	7	3	4	7	7	4	3	7	7	5	6	5	8	6	4	-	3	4	3	-	7	2	1	3	294
N.B. Inspecteur (VI) was op de 2e en 19e waarnemingsdag ziek thuis																																								TOTAAL			
																																							2 x 732				

Afb. 3 Verzamelblad waarnemingen inspecteurs

Absolute nauwkeurigheid van deze uitkomst:

$$s = \pm 2 \sqrt{\frac{9,5 \times 90,5}{762}} = \pm 2,1\%$$

c. ADMINISTRATIEVE WERKZAAMHEDEN

Resultaat groep b. wordt dus: 7,4 - 11,6%

$$\frac{70 + 58 + 70}{762} = 25,9\%$$

Absolute nauwkeurigheid van deze uitkomst:

$$s = \pm 2 \sqrt{\frac{25,9 \times 74,1}{762}} = \pm 3,2\%$$

Resultaat groep c. wordt dus: 22,7 — 29,6%

d. ONBEPAALENDE HANDELINGEN

$$\frac{66 + 130}{762} = 25,8\%$$

Absolute nauwkeurigheid van deze uitkomst:

$$s = \pm 2 \sqrt{\frac{25,8 \times 74,2}{762}} = \pm 3,2\%$$

Resultaat groep d. wordt dus: 22,6 — 29,0%

Ad 2

De plaatsbepalingen van de inspecteurs zijn verdeeld in twee groepen:

- a. in de werkhall (A en B)
- b. niet in de werkhall (C)

De drie inspecteurs tezamen zijn dus:

a. IN DE WERKHALL

$$\frac{386 + 60}{732} = 61\%$$

Absolute nauwkeurigheid van deze uitkomst:

$$s = \pm 2 \sqrt{\frac{61 \times 39}{732}} = \pm 3,6\%$$

Resultaat groep a. wordt dus: 57,4 — 64,6%
64,6%

b. NIET IN DE WERKHALL

$$\frac{286}{732} = 29\%$$

Absolute nauwkeurigheid van deze uitkomst:

$$s = \pm 2 \sqrt{\frac{39 \times 61}{732}} = \pm 3,6\%$$

Resultaat groep b. wordt dus: 35,4 — 42,6%

Voor het onderhavige geval werden deze afwijkingen van de percentages bruikbaar geacht.

Conclusie

De bedrijfsorganisatorische conclusie die uit deze resultaten valt te trekken doet in het verband van dit rekenvoorbeeld in feite niet ter zake en wordt dan ook gaarne aan het oordeel van de lezer overgelaten. In het algemeen kan worden gesteld dat het beoordelen van de resultaten en het nemen van maatregelen de taak is van een beleidsfunctionaris die alle kanten van de te nemen maatregelen kan overzien. Vaak zal dit uiteraard de opdrachtgever tot de mmo zijn. De taak van de uitvoerende arbeidsanalist zal meestal niet verder gaan dan het weergeven van de resultaten in bruikbare vorm, eventueel vergezeld van een *advies* voor te nemen maatregelen. Indien men de resultaten nauwkeuriger had willen weten waren meer waarnemingen noodzakelijk geweest.

Voorbeeld I

Stel, wij wensen het gevonden percentage van groep 1a te weten met een nauwkeurigheid van $\pm 2\%$ in plaats van $\pm 3,5\%$. Het aantal waarnemingen dat dan had moeten worden verricht bedraagt dan:

$$n = \frac{4P(100-P)}{s^2} = \frac{4 \times 38,8 \times 61,2}{4} = 2375.$$

Na 2375 waarnemingen moet dan nogmaals worden gecontroleerd.

Stel het uit de waarnemingen gevonden percentage is nu: 39,4%

$$s = \pm 2 \sqrt{\frac{60,6 \times 39,4}{2375}} = \pm 2\%$$

Aan de gestelde eis is dan dus voldaan.

Natuurlijk zijn er uit deze cijferverzameling veel meer conclusies te trekken. Twee voorbeelden mogen dit tot besluit van dit artikel nog duidelijk maken.

Voorbeeld II

Wij bezien de chef van de sectie componentenherstelling (V). „Contact met derden” (3) bedraagt van zijn totale werktijd: $\frac{52}{254} = 20,5\%$.

Van de drie chefs *tezamen* bedraagt dezelfde arbeidsgroep (3): $\frac{88}{762} = 11,5\%$, terwijl de

twee overige chefs zich slechts: $\frac{36}{408} = 8,8\%$ van hun tijd met „derden” ophouden.

Deze afwijking van het gemiddelde van de chef sectie componentenherstelling is slechts zeer ten dele uit zijn iets andere taak te verklaren. Een nader onderzoek naar zijn werkindeling lijkt zeer gewenst.

Voorbeeld III

Tenslotte bezien wij de inspecteur van de sectie componentenherstelling (VI). Onmiddellijk rijst de vraag:

waarom moet deze man $\frac{56}{224} = 25\%$ van zijn tijd in het kantoor zitten van de sectiechef?

Het antwoord komt wanneer wij de arbeidsverdeling van deze inspecteur nader bezien: $\frac{20}{224} = 8,9\%$ „contact met derden” (3), voor zijn taak onwaarschijnlijk hoog,

en verder nog:

- 1,8% „bezig met reservedelen” (5);
- 6,2% „bezig met grijpvoorraad” (6);
- 3,6% „bezig met materiaalbonnen” (10);
- 2,4% „bezig met urenbriefjes” (11);

welke 4 laatste taken uiteraard in het geheel niet in zijn taakomschrijving voorkomen. Hier is kennelijk een corrigerende taak voor Hoofd Inspectiegroep weggelegd.

Ongetwijfeld zal de oplettende lezer in deze cijferverzameling nog meer zaken kunnen ontdekken die een nadere uitleg vragen. Daar is natuurlijk niets tegen, vooropgesteld dat hij zich dan met eenzelfde ijver op de bestudering van zijn EIGEN taak en die van zijn medewerkers werpt . . . het spreekwoord van de splinter en de balk zou eens te meer actueel kunnen worden.

Nieuwe uitgaven

National security. Political, military and economic strategies in the decade ahead, door D. M. Abshire en R. V. Allen, 1039 blz. Uitg.: Frederick A. Praeger Inc., New York, 1963. Prijs: \$ 10,—.

In een tijd, waarin de vrije wereld wordt geconfronteerd met de meest ernstige uitdaging in de geschiedenis, is niets zo belangrijk als de nationale veiligheid van de tot die wereld behorende staten. Daar de V.S. het machtigste element in die wereld vormen dient vooral de nationale veiligheid van dat land nauwlettend in het oog te worden gehouden.

„National security” doet dit uitputtend met inachtneming van alle facetten, zelfs zodanig, dat men zich, daar het gehele boek in feite toch wordt „opgehangen” aan het begrip strategie, wel eens afvraagt of het vraagstuk hier niet te veel van de wetenschappelijke en te weinig van de militaire kant is bezien.

Zeer terecht gaat het boek uit van de mening, dat de formulering van het begrip „strategie” niet meer kan geschieden door te vertrouwen op de mening van een enkeling, een kleine groep van specialisten of op bepaalde, in een specialistische richting ingestelde, gedachten. Nogmaals echter: wij treffen te weinig de mening van typische militaire leiders aan, in feite wordt deze categorie alleen vertegenwoordigd door de inleider, Admiraal Burke, die dan zelf verder niet aan het woord komt. Leidende persoonlijkheden op elk gebied, met inbegrip van de internationale politiek en de economie, worden tot elkaar gebracht door toepassing van het systeem „stellingname-discussie”, in het algemeen een zeer goede manier om tot het bezien van alle mogelijkheden te geraken, minder evenwel om tot een duidelijke oplossing te komen.

Abshire en Allen hebben de bedoeling gehad het vraagstuk van de nationale veiligheid van de V.S. te bezien voor de periode van 10 jaren, die thans in het verschieft ligt. Ze hebben het inderdaad bezien, maar het is aan

gerede twijfel onderhevig of ze het ook hebben opgelost. Het boek is meer geschikt voor bibliotheken — waar het zonder meer in thuishoort — dan voor particulier bezit. v.H.

1000 Tage über Deutschland. Die 8. Amerikanische Luftflotte im 2. Weltkrieg, door W. Girbig, 204 blz., geïll. Uitg.: J. F. Lehmanns Verlag, München, 1963. Prijs: ing. DM 25,—; geb. DM 29,—.

In dit boek beschrijft Werner Girbig de geschiedenis van het 8e Amerikaanse Luchtleger in de Tweede Wereldoorlog. Deze geschiedenis verhaalt van een moeilijk begin, van vele tegenslagen, van een doorzetten tot het behalen van de uiteindelijke overwinning. De Amerikanen hebben zich bij hun aanvallen gehouden bij het dagbombardement, in tegenstelling tot de RAF die 's nachts bombardeerde. Hierbij hadden de Amerikanen volgens schr. drie principiële tegenstanders: de Duitse jachtvliegtuigen, het Duitse afweergeschut en de slechte weersomstandigheden. Al deze tegenstanders werden tenslotte door het Luchtleger overwonnen. In zijn boek haalt schr. ook verschillende opmerkelijke daden van vliegend personeel aan, maar ook aarzelt hij niet de moreelsinzinkingen te noemen. De tegenmaatregelen van de Duitse luchtverdediging krijgen ook een goede plaats waarbij de tegenaanval van de Duitse luchtmacht op vliegtuigen van het 8e Luchtleger op het vliegveld Poltawa in de omgeving van Kiev nogal uitgebreid wordt behandeld. In het begin van het boek geeft schr. zijn bronnen aan.

Het boek is in nette band gebonden en op stevig papier gedrukt. Het geeft een goed chronologisch overzicht van het optreden van het 8e Amerikaanse Luchtleger en de Duitse tegenmaatregelen. Het is lezenswaard voor hen die zich in dit deel van de luchtoperaties van de Tweede Wereldoorlog interesseren. S.v.d.P.

Het militaire rangen- en carrièresysteem

door L. SCHUITEMAKER, Kapitein der Artillerie

Inleiding

Het militaire rangen- en carrièresysteem, zoals dit nagenoeg overal ter wereld bestaat met minimale verschillen, speciaal wat aantal en benaming van onderofficiersrangen betreft, stamt in zijn opzet uit de late middeleeuwen, toen de feodale strijdkrachten plaats moesten maken voor de huurlegers. Het zou te ver voeren de ontwikkeling van dit hiërarchische systeem op de voet te volgen. Bovendien zou een dergelijk historisch overzicht ons meer een antwoord geven op de vraag, waarom dit systeem zijn huidige vorm heeft, dan ons een inzicht verschaffen in het probleem of het nog wel geheel is aangepast aan de behoeften van de moderne krijgsmacht, én nog in overeenstemming is met de verhoudingen en normen, die in de huidige maatschappij gelden.

Was nog een halve eeuw geleden elke militaire rang¹ vrijwel onverbrekkelijk verbonden met een bepaalde functie — een kapitein commandeerde een compagnie, een kolonel stond aan het hoofd van een regiment of brigade — de enorme toename van het aantal functies heeft het rangensysteem min of meer doen verworden tot een aanduiding van het hiërarchieke niveau, waarop bepaalde werkzaamheden worden verricht.

Maatschappelijke verschuivingen

Voorheen was het officier-zijn niet zozeer een beroep als wel een maatschappelijke status, die mede door de vrij geringe mogelijkheden tot verticale sociale mobiliteit vrij exclusief bleef. In de laatste decennia wordt dit officier-zijn steeds meer beschouwd als een normale beroepsuitoefening, waarbij men de status van de beroepsbeoefenaar mede afmeet naar de aard van zijn werkzaamheden. Hetzelfde geldt voor de

beroepsonderofficiëren, wier maatschappelijke positie vroeger niet veel verschilde van die van de gemene soldaten, maar die tegenwoordig een eigen plaats in de samenleving hebben gekregen. Zou men alle functies, die thans in de krijgsmacht bestaan, aan een analyse onderwerpen en daarna opnieuw rubriceren volgens de moderne denkbeelden omtrent beroepenclassificatie, dan zou zeer zeker een horizontale en verticale indeling ontstaan, die op belangrijke punten van de huidige zou afwijken. Het zou prematuur zijn reeds hier een prognose te stellen omtrent de uiteindelijke vorm van een dergelijke nieuwe personeelsopbouw. Evenwel zal ongetwijfeld blijken, dat een groot aantal functies, waaraan wij thans dezelfde rang verbinden, in wezen tot verschillende maatschappelijke niveaus behoort.

Natuurlijk zal een dergelijke ingrijpende wijziging in de personeelopbouw talrijke consequenties met zich brengen, maar men kan de ogen niet sluiten voor de gevolgen, die voortvloeien uit een al te star vasthouden aan het huidige systeem, dat steeds meer gaat afwijken van hetgeen in de overige samenleving gebruikelijk is.

Ook van invloed op de werving

Bovendien moet men ernstig rekening ermee houden dat, hoewel men in het leger de huidige wijze van personeelsopbouw en carrièreplanning als normaal aanvaardt, deze zaken voor jongelieden, die voor een beroepskeuze staan, wel eens veel minder aantrekkelijk konden zijn dan men als militair over het algemeen denkt. Hoewel men gaarne stelt, dat de geringe bereidheid die er in vele landen is om anders dan voor het vervullen van de dienstplicht de wapenrok te dragen, een sterk conjunctureel karakter draagt, doet men er goed aan ook rekening te houden met structurele invloeden. Door ontwikkeling van een groot aantal nieuwe beroepen en het ontstaan van talrijke op de behoeften van de moderne samenleving afgestemde nieuwe opleidingsrichtingen, neemt de krijgsmacht op het totale veld van beroepsmogelijkheden immers een relatief steeds kleiner wordende plaats in.

¹ De „echte” militaire rangen waren in het verleden steeds gebonden aan een troepenfunctie. De „non-combattanten” hadden afzonderlijke hiërarchieën, zodat men bij de *Intendance* (huidige *Intendance-Staf*) en de *Militaire Administratie* niet werd aangesteld tot bv. „Kapitein”, zoals bij de *Infanterie* of *Genie*, maar tot „Kapitein-Intendant” en „Kapitein-Kwartiermeester”. Dit waren *rangen*, evenals „Fourier” een rang was.

Daarbij komt nog als een psychologisch antagonisme dat de bereikbaarheid van vele functies die men in de eerste jaren van een carrière als beroepsmilitair toegewezen kan krijgen, niet is gebonden aan de minimum-eisen, die men stelt om te worden toegelaten tot de opleidingen voor beroepsmilitair. Het is daarom niet alleen noodzakelijk het peil van de militaire opleidingen zo hoog mogelijk op te voeren, maar ook degenen, die deze opleiding hebben volbracht in een adequate functie te werk te stellen. Dit zal dus inhouden, dat het aantal niveaus, waarop een opleiding kan plaats vinden, dient te worden vergroot.

In vele landen tracht men het officiersberoep aantrekkelijker te maken door de opleiding van de aanstaande beroepsofficieren op universitair peil te brengen. Hoewel dit streven om de officier weer een sociale status te verschaffen, die op academisch niveau ligt, op historische gronden zeer goed verklaarbaar is, dient men wel goed te bedenken, dat een dergelijke opleiding eerst dan haar rendement afwerpt, indien de werkzaamheden van de officier aan dat niveau worden aangepast. In de huidige krijgsmacht is echter maar een beperkt aantal functies, dat inderdaad op academisch niveau ligt; de overige posten bewegen zich omtrent het H.T.S.-niveau, en soms zelfs nog daaronder.

Specialisaties

Lagen in vroegere legerorganisaties de functies die men in de opeenvolgende rangen doorliep, nagenoeg in één lijn, en hadden de werkzaamheden die men als militair opgedragen kon krijgen over het algemeen weinig tot geen raakpunten met taken buiten het leger, in de moderne krijgsmacht liggen deze zaken iets anders. In de eerste plaats is er een aantal functies ontstaan die de vroegere beslotenheid van de afzonderlijke wapens en dienstvakken hebben doorbroken, en in plaats van een speciale kennis van een bepaald wapen (dienstvak) een kennis vraagt, die door de gehele armee vrijwel gelijk is; andere werkkringen zijn te beschouwen als militaire versies van overeenkomstige functies in de burgermaatschappij.

Van welke invloed deze, vooral in de laatste tientallen jaren ontstane, nieuwe functies zijn op het totale personeelsbeeld, blijkt uit een vergelijking tussen oude en nieuwe organisaties. Stelde men vóór 1940, dat de verhouding tussen officieren en minderen in rang ongeveer als 1 : 30 was, in de

moderne legers ligt deze nog beneden de 1 : 20. Naarmate de noodzaak tot verdere specialisatie toeneemt, zal men ernstig moeten overwegen of het nog mogelijk is het daarvoor benodigde personeel op de gebruikelijke wijze naar de thans bestaande wapens en dienstvakken te rangschikken, dan wel op een andere wijze samen te voegen.² Voor vele van deze functies is immers behalve een kleine of grote mate van kennis en praktische ervaring vaak ook een bepaalde aanleg en gerichte interesse noodzakelijk. Naarmate het langer duurt alvorens men in een dergelijke functie volledig is ingewerkt, wordt het bezwaarlijker de aldus gespecialiseerden in de normale, thans bestaande carrière-gang in te passen. Het is niet ondenkbaar, dat in sommige gevallen zelfs plaatsing in een andere functie, waaraan een hogere rang is verbonden, uit een oogpunt van rationeel personeelsbeleid onjuist is, omdat de betrokkene daardoor met werkzaamheden wordt belast, die gezien zijn specialistische kennis in feite sub-marginaal zijn.

In de moderne personeelsopbouw zal men dan ook terdege rekening ermee moeten houden, dat een logische carrière-planning van lieden, die over een bepaalde mate van specialistische kennis en ervaring beschikken, niet parallel kan lopen met die voor mensen werkzaam in meer algemene functies. Er zal dus een aantal loopbanen moeten komen, waarvan het begin- en eindpunt anders is gesitueerd dan voor andere groepen.

In deze mag erop worden gewezen, dat vooral op hoger niveau een steeds grotere vermenging van militaire en burger-aangelegenheden plaatsvindt. Hierdoor hebben vele werkzaamheden bij hogere staven een geheel ander karakter gekregen dan vroeger toen een veldheer, omringd door zijn staf vrijwel letterlijk uit den zadel zijn troepen aanvoerde. In de huidige wereld is het nagenoeg ondenkbaar, dat de krijgsmacht als een vrijwel autonoom apparaat binnen de samenleving voortbestaat. Hierdoor mogen wij de waarschijnlijkheid niet uitsluiten dat in de toekomst een

² In deze dient erop te worden gewezen, dat tot 1940 de onderofficieren-administrateurs in de ranglijsten van het wapen, waarvan zijn afkomstig waren, bleven meelopen. Eerst na 1945 zijn zij gecentraliseerd bij de Militaire Administratie. Ook de recentere indeling van een deel van het MT-personeel bij de A.A.T. wijst erop, dat een specialisatie op den duur zo „algemeen” wordt, dat een gecentraliseerde inzet ervan aanbevelenswaard wordt gevonden. In hoeverre verbindingsspecialisten, bevoorradingspersoneel enz. eenzelfde lot moeten ondergaan is in enkele woorden niet te zeggen.

aantal posten zal worden bezet door mensen die, alvorens een militaire functie te aanvaarden, de voor deze functie benodigde ondergrond en ervaring in de burgermaatschappij hebben opgedaan.

Moelijkheden bij een systeemwijziging

Afgezien van de moeilijkheden om het reeds aanwezige personeel in een nieuw rangen- en carrièrestelsel in te passen, betekent een wijziging van het huidige stelsel niet slechts een andere wijze van personeelopbouw, maar tast het gehele wezen van de krijgsmacht, zoals dat in de loop der eeuwen is gegroeid, in zijn totaliteit aan. Men behoeft daarbij alleen maar te denken aan de vele wetten, reglementen en voorschriften, die bij de invoering van een ander hiërarchisch systeem volkomen moeten worden gewijzigd. Bovendien is er nog een aantal internationale overeenkomsten, die op basis van het aloude systeem zijn afgesloten. Het zal dus niet mogelijk zijn, dat een afzonderlijk land eenzijdig tot een dergelijke ingrijpende verandering overgaat. Men zou kunnen overwegen om bv. in NAVO-verband naar een oplossing te zoeken voor de bezwaren, die aan het traditionele rangensysteem kleven. Ook hieraan is echter een aantal problemen verbonden. Onder meer zou al vlug blijken, dat vele functies, waarvan de inhoud ogenschijnlijk nagenoeg gelijk is, bij verschillende legers toch niet dezelfde zijn. Voorts zal het vaak uitermate lastig blijken ten aanzien van het niveau

van een functie tot overeenstemming te komen, mede omdat een dergelijke niveaubepaling vaak geschiedt op basis van genoten onderwijs, en dit is in de diverse landen op zeer uiteenlopende wijze georganiseerd.

Bovendien — en hier raken wij een typisch militair aspect — moet de mogelijkheid niet uitgesloten worden geacht, dat ten aanzien van een aantal functies voor vredes- of oorlogsomstandigheden verschillende normen moeten worden gesteld.

Conclusies

Ondanks de grote moeilijkheden, die aan een ingrijpende wijziging in de personeelopbouw van de krijgsmacht zijn verbonden, zal het op den duur onvermijdelijk zijn dat de huidige hiërarchie door een andere wordt vervangen, waarbij de nadruk meer zal vallen op de geschiktheid om in een bepaalde functiegroep te dienen dan bij het huidige systeem mogelijk is.

De trapsgewijze ondergeschiktheid zal hierbij moeten worden vervangen door een andere ordening, zoals deze bij vele grote particuliere bedrijven bestaat. Het bezwaar, dat een systeem, waarbij ieders plaats op de hiërarchie ladder niet duidelijk zichtbaar blijkt, voor een krijgsmacht onbruikbaar is, is meer van theoretisch dan van praktisch belang, en het levert ook in de burgermaatschappij weinig of geen moeilijkheden op.

Aanwijzingen voor medewerkers

Wij verzoeken U om Uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van tenminste 3 cm, met dubbele spatie en voorzien van Uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze tussen die tekst moeten worden opgenomen.

Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oostindische inkt en op teken- of kalkeerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden

getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog tenminste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 15 cm breedte.

TOEVOEGING VAN SCHETSEN EN AFBEELDINGEN, RESPECTIEVELIJK FOTO'S, VERHOOGT DE AANTREKKELIJKHEID VAN UW ARTIKEL EN ZIJN VOORAL INDIEN ZIJ ORIGINEEL ZIJN.

Duitse en geallieerde luchtmacht bij het Ardennen-offensief

door J. M. J. KORT, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

Overzicht van de toestand

In Duitsland zag de toestand er in het najaar van 1944 weinig rooskleurig uit. De Sovjetlegers waren de grenzen van het „Derde Rijk” steeds meer genaderd en maakten zich gereed voor een nieuwe aanval. In het westen, van de Vogezen tot aan de zee, stonden drie grote legergroepen aan Duitslands grenzen en voor het eerst sedert 1940 werd op Duits grondgebied gevochten. Door het geallieerde luchtoverwicht stond geheel Duitsland bloot aan zware bombardementen.

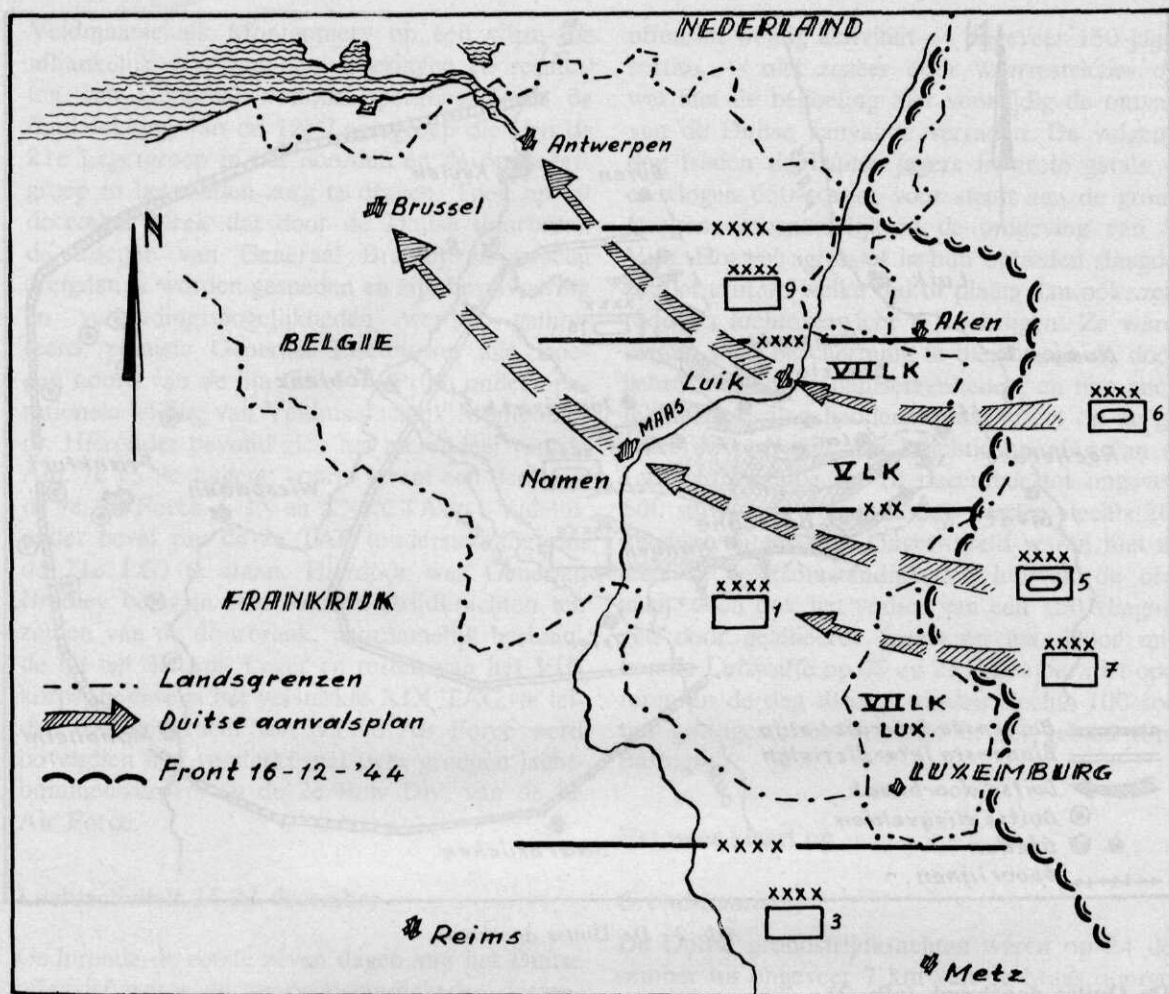
In het westen was het front, behalve bij Aken en in het gebied tussen de Saar en Wissembourg, min of meer versterkt. Teneinde het initiatief te behouden werden twee offensieven voorbereid, het eerste tegen het Roergebied met het 9e Am. Leger onder Generaal Simpson en het tweede met het 3e Am. Leger onder Generaal Patton in de Saar—Wissembourgsector, waardoor andere delen van het front zwak bezet waren. Van het 1e Am. Leger — Generaal Hodges — dat zich tussen deze twee offensieve concentraties bevond, hadden twee korpsen, V en VII, een offensieve opstelling ingenomen voor ondersteuning van de aanval op de Roer. Het derde, VIII LK, hield met vier divisies een front van 120 km, ongeveer tussen Monschau en de zuidoostgrens van Luxemburg, bezet. Een zwak frontgedeelte, temeer daar twee divisies nog weinig gevechtservaring hadden en de andere twee in de laatste gevechten zware verliezen hadden geleden. Generaal Eisenhower nam als SCAEF deze „calculated risk” omdat er zich geen objecten van strategische waarde of grote opslagplaatsen in dit gebied bevonden en het terrein moeilijk begaanbaar was.

Het Duitse aanvalsplan (zie afb. 1)

Begin oktober 1944 werd het plan volgens inzichten van Hitler uitgewerkt en het vertoonde veel

overeenkomst met dat van 1940. Na een doorbraak van het frontgedeelte van het VII LK een snelle opmars naar de Maas tussen Luik en Namen, waardoor de aanvoerlijnen van de 12e Legergroep zouden worden verbroken. Daarna een doorstoot naar, en verovering van, Antwerpen met het doel de geallieerde bevoorrading te verhinderen en de geallieerde strijdkrachten in twee gedeelten te splitsen. De noordelijke legeronderdelen zouden hierna met behulp van Duitse troepen uit Nederland worden verslagen of tot evacuatie worden gedwongen. De Duitse legerleiding had weinig hoop dit te bereiken, doch zelfs een gedeeltelijk succes zou de geallieerden dwingen hun aanvallen voor tenminste zes weken uit te stellen en het zou het moreel van het Duitse volk en weermacht versterken. Op de tegenwerpingen van Veldmaarschalk von Rundstedt (Oberbefehlshaber West) en zijn ondercommandanten, belast met de aanval, die het offensief meer binnen de grenzen van de mogelijkheden wilden houden, werd geen acht geslagen.

De Duitse voorbereidingen vonden onder de grootste geheimhouding plaats. Drie legers, het 6e en het 5e Pantserleger, met het 7e Leger voor ondersteuning, met in totaal 14 infanterie- en 10 pantserdivisies, werden op vrij grote afstand van de gekozen aanvalssector verzameld en kort voor de aanval naar het front getransporteerd. Opstellingen werden gecamoufleerd en de verplaatsingen werden zoveel mogelijk geheim gehouden; divisiecommandanten werden pas twee dagen voor de aanval ingelicht en er moest radiostilte in acht worden genomen. Göring had 3000 jagers voor het offensief beloofd, maar op de dag van de aanval waren er slechts 1200 aanwezig om te worden ingezet. Door ongunstige weersomstandigheden en aanvallen op de vliegvelden (1 januari 1945) hoopte men op uitschakeling van het geallieerde luchtoverwicht. De succesvolle uitvoering van het plan hing dan ook meer af van het verkrijgen van verrassing.

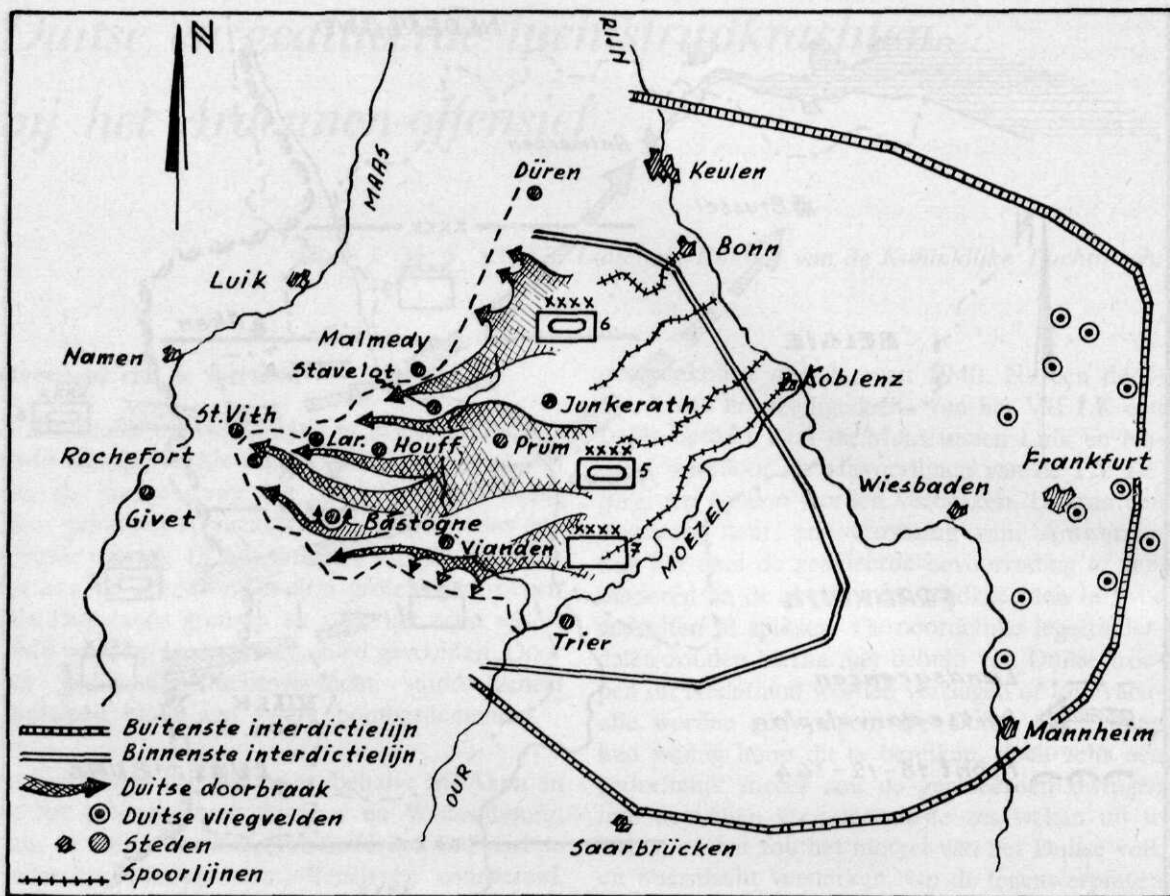
Afb. 1 Het Duitse aanvalsplan

Geallieerde tegenmaatregelen

In weerwil van de Duitse voorzorgsmaatregelen had men gemerkt dat gedurende november en begin december een aantal infanteriedivisies en een grote hoeveelheid pantser troepen uit de frontlinie werden teruggetrokken. Toen hierna een algemene verplaatsing van troepen, pantser en voorraden naar het westen begon en steeds toenam, waarbij nieuws van de 5e en 6e Pantserlegers uit verschillende bronnen kon worden gecombineerd, werd hieraan in de inlichtingenrapporten vrij veel aandacht besteed. Bij luchtverkenningen bleek steeds weer de verhoogde en toenemende activiteit van de Duitsers en door geallieerde nachtjagers werden verscheidene auto-colonnes met of zonder afgeschermden lichten gerapporteerd. Bows van de 9e Air Force, die samenwerkte met de 12e LG, deden aanvallen op troepenconcentraties en opslagplaatsen in het gebied voor het front van het 9e Leger. Boven-

dien voerde de 8e Air Force zware aanvallen uit op spoorweginstallaties in de buurt van de Rijn, van Münster tot Stuttgart. Maar al deze operaties waren niets meer dan een normale reactie op vijandelijke activiteit of het uitvoeren van vooraf vastgestelde opdrachten.

Hoe het mogelijk was dat met deze hoeveelheid inlichtingen over de Duitse voorbereidingen en de opvallende verplaatsing van activiteit naar de sector tegenover de Ardennen, de geallieerden dermate door de Duitse aanval werden verrast blijft enigszins raadselachtig. Het onvoldoende interpreteren van de beschikbare gegevens was één van de factoren, maar het is moeilijk na te gaan welke instanties hiervoor verantwoordelijk waren. Ongeveer 20 uur voor de Duitsers hun aanval inzetten, betitelde Generaal Eisenhower's G-3 bij het bespreken van de grondsituatie met de luchtmachtcommandanten de Ardennen als „nothing to report”.

Afb. 2 De Duitse doorbraak

De Duitse doorbraak (afb. 2)

In de vroege ochtend van 16 december barstte de Duitse aanval los. In het noorden viel het 6e Pantserleger aan op de scheidingslijn van V en VII LK, tussen Monschau en Krewinkel, met vijf infanterie- en vier pantserdivisies. Deze aanval werd voorafgegaan door die van het 5e Pantserleger met twee infanterie- en vier pantserdivisies tussen Olzheim en Bitburg. Tenslotte viel het 7e Leger met vier infanteriedivisies aan op een 25 km breed front tussen Vianden en Echternach met het doel een defensief scherm te vormen voor de hoofdaanvallen. Volkomen verrast en ver in de minderheid werden de geallieerde troepen bijna overal overweldigd, afgesneden of tot een haastige terugtocht gedwongen. Het optreden van Duitse eenheden in Amerikaanse uniformen achter het front bracht veel verwarring teweeg. Aan het einde van de vierde dag had het 6e Pantserleger echter weinig successen geboekt door hardnekkige plaatselijke tegenstand (o.a. St. Vith) doch de pantsercolonnen van het 5e Leger waren in het zuiden — richting Bastogne

ne — ver doorgedrongen en stonden in het noorden op 8 km van Werbemont. Ze hadden echter niet, zoals volgens plan, de Maas bereikt. Ook de overige dagen van de eerste week slaagden de Duitsers niet erin hun flanken uit te breiden, doch in westelijke richting bleef hun opmars in beweging.

Geallieerde actie

Zodra men op SHAEF de grootscheepse opzet van het Duitse offensief inzag, werden alle aanvallen langs het hele front afgebroken en alle mogelijke reserves verzameld om de doorbraak op de beide flanken aan te vallen. Het plan was om de zijkanten van de penetratie vast in handen te houden, speciaal de gebieden om Monschau in het noorden en Bastogne in het zuiden. Tevens wilde men een vijandelijke doorbraak west van de Maas of in de streek tussen Luik en Namen voorkomen en met Generaal Pattons leger een tegenaanval uitvoeren in de richting Bastogne — Keulen. Deze tegenaanval zou worden gevolgd door een aanval van de strijdkrachten onder

Veldmaarschalk Montgomery op een wijze die afhankelijk was van de vorderingen en resultaten van Generaal Pattons operaties. Voor de flankdekking van de 12e Legergroep dienden de 21e Legergroep in het noorden en de 6e Legergroep in het zuiden zorg te dragen. Toen op 19 december bleek dat door de Duitse doorbraak de troepen van Generaal Bradley in tweeën dreigden te worden gesneden en zijn bevelvoering en verbindingsmogelijkheden werden gelimiteerd, plaatste Generaal Eisenhower alle troepen noord van de lijn Givet — Prüm onder operationele leiding van Veldmaarschalk Montgomery. Hieronder bevond zich het merendeel van de Am. 1e en 9e Legers; voorts kwam een deel van de 9e Air Force — IX en XXIX TAC — tijdelijk onder bevel van de 2e TAF (ondersteuning van de 21e LG) te staan. Hierdoor was Generaal Bradley beter in staat om de strijdkrachten ten zuiden van de doorbraak, voornamelijk bestaande uit het 3e Am. Leger en resten van het VIII korps, benevens het versterkte XIX TAC, te leiden. De slagkracht van het 9e Air Force werd bovendien nog versterkt met twee groepen jachtbommenwerpers en de 2e Bow Div. van de 8e Air Force.

Luchtactiviteit 16-23 december

Gedurende de eerste zeven dagen van het Duitse offensief waren de weersomstandigheden dermate slecht dat de geallieerde lsk weinig steun konden bieden. Door voortdurende mist boven de bases in Engeland konden de zware bows van de 8e Air Force slechts op 18 en 19 december opereren, waarbij rangeerterreinen en wegenknooppunten tussen de Rijn en Luxemburg werden gebombardeerd. Bows van de RAF deden op 19 december en in de nacht van 21 op 22 december aanvallen op verbindingscentra bij Trier, Bonn en Keulen; de vliegtuigen van de 2e TAF konden alleen op 22 december enkele patrouillevluchten uitvoeren. Tekenend voor het voordeel dat de Duitsers van het slechte weer hadden was het feit dat de 9e Air Force, met een dagelijks operationele vlieggereedheid van ca. 1500 vliegtuigen, in deze periode slechts 2800 sorties had kunnen maken. Hiervan werden 1800 in het gevechtsgebied uitgevoerd, doch door luchtgevechten kwam het aantal sorties voor grondsteun ver beneden het niveau waaraan de grondstrijdkrachten waren gewend.

De Luftwaffe toonde op de eerste dag van het

offensief weinig activiteit — ongeveer 150 jagersorties — niet zozeer door weerrestricties dan wel met de bedoeling niet voortijdig de omvang van de Duitse aanval te verraden. De volgende dag traden de Duitse jagers in grote getale op en vlogen 650 sorties voor steun aan de grondtroepen, voornamelijk in de omgeving van St. Vith. Hoewel agressief in hun optreden slaagden ze niet erin op welke tijd of plaats dan ook, zelfs tijdelijk, luchtoverwicht te verkrijgen. Ze waren niet in staat bescherming te bieden aan de doorgebroken voorste pantsereenheden, en hun nachtelijke aanvallen hadden weinig effect op de geallieerde operaties. De krachtinspanning van de Luftwaffe daalde op 18 december tot ongeveer 500 sorties; de volgende dag werden slechts 200 vluchten uitgevoerd. Ongetwijfeld waren niet alleen de weersomstandigheden hiervan de oorzaak, doch ook het verlies van een 150 vliegtuigen door geallieerde jagers en lua. Door mist kon de Luftwaffe op 20 en 21 december niet opereren en de dag daarop werden slechts 100 sorties gevlogen, hoofdzakelijk in het gebied rond Bastogne.

Het weer klaart op

Grondsituatie

De Duitse grondstrijdkrachten waren op 24 december tot ongeveer 7 km van de Maas doorgedrongen, doch verder zouden zij niet komen. Bij Bastogne hadden Amerikaanse eenheden, bevoorrad door Dakota's, alle vijandelijke aanvallen afgeslagen en op de 26e december had een onderdeel van het 3e Amerikaanse Leger zich een weg gebaad naar deze omsingelde plaats. Generaal Patton was zijn aanval tegen het Duitse 7e Leger op 22 december begonnen en gestadig opgerukt. Ondertussen hadden andere geallieerde eenheden zich op de grens van de Duitse doorbraak verzameld en wisten de vijand gedurende de laatste vijf dagen van de maand in bijna elke sector tegen te houden of zelfs terug te dringen. Op 26 december was de crisis voorbij en de geallieerde strijdkrachten konden verzekerd zijn van de uiteindelijke overwinning. De vijf dagen goed vliegweer in deze periode waren voor de geallieerden van onschatbaar belang.

Geallieerde planning

Doordat de Duitsers het initiatief hadden genomen bij dit offensief was het vooruit organiseren van luchtacties onmogelijk geweest. Zo spoedig

mogelijk werd een operatieplan voorbereid waarbij aan de middelzware bows de taak was toegewezen vijandelijke verplaatsingen naar het operatiegebied te voorkomen. In het gebied omsloten door de binnenste lijn van interdictie waren de aangewezen doelen de spoorbruggen bij Euskirchen, Ahrweiler, Mayen en Eller en de spoorwegemplacements bij 13 verbindingscentra. Door jagerbows zouden tevens aanvallen worden uitgevoerd op vijf verbindingsspoorlijnen: Wengerohr — Koblenz, Daun — Mayen, Ahrdorf — Sinzig, Euskirchen — Ehrang, en Pronsfeld — Geroldstein. Bovendien was overeengekomen dat de 8e Air Force rangeerterrinen bij Homburg, Kaiserslautern, Hanau en Aschaffenburg gelegen binnen de buitenste lijn van interdictie, zou bombarderen. Eenheden van de 2e TAF, die door de 21e Legergroep konden worden gemist, zouden eveneens ten behoeve van het interdictieprogramma worden ingezet.

Luchtoperaties

Door het „Russisch Hoog” (een hoge-drukgebied) was het uitstekend vliegweer gedurende vijf dagen. De Luftwaffe voerde op de eerste dag, 23 december, ongeveer 800 jagersorties uit waarvan de helft voor luchtverdediging, omdat het nu voor de geallieerden mogelijk was hun overweldigende luchtmacht in te zetten.

a. 9e AIR FORCE

Dagjagers verleenden grondsteun aan eenheden in het gebied Marche-St. Vith en aan de oprukkende troepen van Generaal Patton, terwijl de jachtbows aanvallen deden op vijandelijke vliegvelden. Bovendien escorteerden drie jagogroepen 260 C-47's welke laatste ca. 340 t aan voorraden boven Bastogne afwierpen. Bows voerden volgens plan aanvalsvluchten uit op de geselecteerde spoorbruggen en wierpen ca. 900 t bommen met goed resultaat. Hierbij gingen 35 bows verloren en er werden 182 beschadigd; bij Arlon werd een groep tankwagens met benzine voor het 3e Amerikaanse Leger gebombardeerd.

b. 8e AIR FORCE

Spoorwegemplacements, verbindingscentra en gelegenheidsdoelen in het interdictiegebied werden door 417 zware bows aangevallen die 1150 t bommen afwierpen. 600 escorterende en patrouillerende jagers wisten de vijandelijke jagers in bedwang te houden zodat aan geallieerde zijde weinig verliezen werden geleden.

c. RAF

Bows van Bomber Command deden aanvallen op spoorwegknooppunten en de herstelplaats bij Trier, terwijl jagers en middelzware bows van de 2e TAF wegverkeer in het Malmédy-St. Vith-gebied en spoorlijnen in de zone van interdictie aanvielen.

24 december

Teneinde de vijandelijke jageractiviteit te verminderen werden op deze dag zware aanvallen uitgevoerd op hun vliegvelden. 1400 zware bows van de 8e Air Force, geëscorteerd door 726 jagers, wierpen 3500 t bommen af op vliegvelden gelegen aan de oostrand van het totale interdictiegebied. Deze operatie werd volbracht met een verlies van 31 bows en 12 jagers tegen 84 afgeschoten vijandelijke jagers; het aantal Duitse sorties boven het Ardennen-gebied liep die dag terug tot 400. Bovendien werden verkeerscentra en andere doelen west van de Rijn in het binnenste interdictiegebied door 634 zware bows aangevallen (1500 t bommen). Middelzware en jachtbows zetten hun aanvalsvluchten voort op spoorbruggen, knooppunten en wegverkeer in het interdictiegebied; voor grondsteun, verkenning en escorte werden ca. 1150 vluchten uitgevoerd. Bastogne werd van nieuwe voorraden — 150 t — voorzien door 160 Dakota's van IX Troop Carrier Command.

Goed vliegweer op Eerste Kerstdag boven de meeste bases op het vasteland stelde de 9e Air Force in staat om 1900 sorties uit te voeren, waarvan 1100 door jachtbows, 629 door middelzware bows, 117 door jagerverkenneren en enkele door nachtjagers, welke laatste ook in de voorafgaande periode slechts op beperkte schaal hadden kunnen opereren (slechts twee squadrons organiek). De voornaamste doelen waren spoor- en verkeersbruggen, verbindingscentra, convoien, opslagplaatsen en gelegenheidsobjecten in het gehele tactische gebied. De 2e TAF voerde met 370 vliegtuigen gewapende verkenningen uit in de streek tussen Düren, Prüm en Stavelot; 36 van hun middelzware bows bombardeerden het verbindingsknooppunt bij Junkerath. Slechte weersomstandigheden boven Engeland sloten alle voorraden van Bastogne uit en limiteerden de 8e Air Force tot 422 aanvalsvluchten met zware bows, op knooppunten en spoorbruggen. Bij al deze operaties was de vijandelijke tegenstand miniem.

De gevolgen van deze driedaagse krachtsinspan-

ning van de tactische en strategische Isk begonnen op 26 december merkbaar te worden. Het voortdurend vernielen van verkeersaders en spoorlijnen, de vernietiging of beschadiging van verkeers- en spoorbruggen, het versperren van knooppunten en ontelbare dorpsstraten waardoor de Duitse transporten moesten passeren, droegen allemaal bij tot het bemoeilijken van de bevoorrading van de vijand. Deze toestand werd nog kritieker door de grote verliezen aan allerlei soort transportmiddelen. Terwijl de geallieerde weerstand aan de noord- en westkant van de doorbraak sterker werd en Pattons tegenaanval vlotter verliep, werd de vijandelijke 2e Pantserdivisie in de buurt van Celles omsingeld en vernietigd toen het merendeel van de pantser- en andere voertuigen zonder benzine kwam te staan. Krijgsgevangenen rapporteerden steeds toenemende tekorten aan ammunitie, brandstof en voedsel.

In de periode van 26 — 31 december gingen de luchtmachtcrachten op dezelfde wijze door met hun aanvallen, maar na 27 december verslechterde het weer boven Frankrijk en België, waardoor ook het aantal sorties verminderde. Van de 9e Air Force konden de middelzware bows alleen op 26 en 27 december opereren en zij voerden aanvallen uit op knooppunten bij La Roche en Houffalize en een aantal spoorbruggen en emplacements, waarbij ca. 1300 t bommen door 700 bows werd afgegooid. Op deze dagen konden ook de jachtbows met 2300 sorties in voldoende mate grondsteun en beveiliging van bows en transportvliegtuigen geven, en bij gewapende patrouillevluchten werden vooral treinen en motor- en pantservoertuigen aangevallen. Transportvliegtuigen droegen zorg voor verdere bevoorrading van Bastogne op 26 en 27 december en wierpen in totaal 480 t aan voorraden af. Bovendien zorgden 46 gliders voor een aanvulling van 70 t. Middelzware en jachtbows van de 2e TAF maakten een aantal verkennings- en bombardementsvluchten in het interdictiegebied. RAF Bomber Command voerde een zware aanval uit op 26 december waarbij 274 bows St. Vith en omgeving bombardeerden. Daarna werden vooral spoorweginstallaties aangevallen. De 8e Air Force was in staat met sterke afdelingen op te treden waarbij in deze periode 5500 zware bows succesvolle aanvallen deden op belangrijke spoorwegknooppunten, rangeerterreinen en spoorbruggen. In totaal werd 14.200 t explosieven afgeworpen, voornamelijk in het gebied van Koblenz — Mannheim — Saarbrücken — Trier

—Koblenz; ook werd een aantal verbindingscentra en bruggen noord van de Moezel gebombardeerd. Daarenboven vielen 2500 jagers verkeer op wegen en spoorlijnen met groot succes aan. De Luftwaffe bood op enkele plaatsen slechts zwakke tegenstand en de geallieerde verliezen in deze periode waren dan ook voor het merendeel een gevolg van de geconcentreerde en zeer effectieve luchtdoelartillerie.

Krachtenverhoudingen. Alleen de 9e Air Force, inbegrepen de 2e bows Div, voerde tussen 23 en 31 december 10.300 vluchten uit waarbij ca. 7000 t bommen werd afgeworpen ten koste van 158 vliegtuigen. Daarbij werden in totaal geclaimd als vernietigd: 264 vliegtuigen, 2300 motorvoertuigen, 207 tanks en pantserwagens, 173 geschutsofstellingen, 620 spoorwagens, 45 locomotieven, 333 gebouwen en 7 bruggen. De Luftwaffe had in de eerste twee dagen ca. 1200 sorties gevlogen; op de overige dagen opereerde ze op zeer beperkte schaal of in het geheel niet. De getalsterkte van de Luftwaffe was in december 1944 echter groter dan ooit tevoren (6300 vliegtuigen, waarvan 1600 op het Oostfront).

Dat de Luftwaffe zeker nog in staat was in grote getale op te treden bleek wel op 1 januari 1945 toen rond 900 vliegtuigen in vier grote golven vliegvelden in België aanvielen. Het plan voor deze aanval was reeds half december gereed maar slecht weer had de uitvoering ervan verhinderd. De geallieerde velden stonden vol met vliegtuigen (zes squadrons op één veld) maar de verliezen waren, dank zij de minder goede uitvoering slechts ca. 200 vliegtuigen. De Luftwaffe verloor behalve ca. 240 vliegtuigen, die gemakkelijk konden worden vervangen, een groot aantal van haar ervaren vliegers en squadroncommandanten, hetgeen een zware slag betekende.

Operaties in januari 1945

Grondstrijdkrachten

De tegenaanval uit het noorden in de richting van Houffalize werd op 3 januari door twee korpsen van het 1e Amerikaanse Leger begonnen, terwijl het 30e Engelse Korps op de westelijke flank deze stoot ondersteunde. Op 9 januari ontketende het 3e Leger, dat in het gebied van Bastogne een sterke druk op de vijand had uitgeoefend, een nieuwe aanval, eveneens in de richting van het verkeersknooppunt Houffalize. Beide aan-

vallen werden door ongunstige weersomstandigheden en met sneeuw bedekte mijnevelden vertraagd; bovendien bood de vijand hardnekkig weerstand. Desondanks wisten de aanvallende onderdelen van het 1e en van het 3e Amerikaanse Leger op 16 januari bij Houffalize een stevig contact te leggen waarna ze met volle kracht de terugtrekkende vijand konden aangrijpen.

St. Vith viel 23 januari in handen van het 1e Leger; aan het eind van de maand was de frontlijn weer dezelfde als bij de aanvang van het Duitse offensief en vooruitgeschoven geallieerde onderdelen vielen in de richting van Bonn aan.

Luchtstrijdkrachten

Geallieerde operaties van de luchtstrijdkrachten werden in januari 1945 in sterke mate beïnvloed door het slechte weer. Gemiddeld 12 à 13 dagen kon in het geheel niet voor ondersteuning van het geallieerde tegenoffensief worden gevlogen; op de overige dagen kon, op enkele uitzonderingen na, in beperkte mate worden geopereerd. Zo werden bv. door de dagjagers van IX TAC slechts 4000 vluchten uitgevoerd tegenover 6000 in december. Bovendien werden de strategische lsk hoofdzakelijk weer ingezet voor hun normale taken zoals het aanvallen van olie-installaties, vliegtuigfabrieken en verbindingsknooppunten in het vijandelijk achterland, aan welke doelen gedurende het Ardennen-offensief weinig aandacht was besteed. De aanvallen van de zware bows op emplacementen en knooppunten oost en west van de Rijn alsmede op Rijnbruggen hadden niet alleen tot doel bevoorrading van de vijand te verstoren, maar ook om te voorkomen dat de Duitsers hun troepen naar het oostelijk front transporteerden waar op 12 januari het Russisch offensief was begonnen. De middelzware bows van de 9e Air Force gingen in deze maand door met hun interdictieprogramma door het voortdurend aanvallen van bruggen en verbindingscentra om de toevoer van troepen en voorraden naar het tactische en het gevechtsgebied te verhinderen. Jachtbows verleenden directe steun aan de grondtroepen en zetten, samen met de jagers, meedogenloos hun aanvallen voort op troepenconcentraties, transporten, tanks, voertuigen en treinen, alsmede opslagplaatsen; bovendien werden de terugtrekkende Duitse colonnes overstelpt met strooibiljetten waarin ze werden aangespoord zich over te geven. Voor de jachtbows van XIV TAC was 22 januari een zeer bijzondere dag toen verkenningsvliegtuigen de

wegen rond Vianden en Dasbourg vol met allerlei soort transportmiddelen vonden. Deze opstopping was veroorzaakt door de aanvallen van de middelzware bows van enkele uren tevoren op de verkeersbrug bij Dasbourg die hierdoor zwaar was beschadigd. De vijandelijke verliezen waren bijzonder hoog en de claims van de vliegers bedroegen: 1200 motorvoertuigen vernietigd en 530 beschadigd. Naar aanleiding hiervan ontving dit commando speciale tevredenheidsbetuigingen van de Generaals Arnold, Spaatz en Vandenberg.

De Luftwaffe liet weinig van zich merken na haar optreden op 1 januari 1945. Weersomstandigheden en de ondersteuning van de Duitse afleidingsaanvallen in de Elzas waren wel de belangrijkste redenen; voorts deden tekorten aan brandstof en geoefende vliegers hun invloed gelden. Doorgaans werden niet meer dan 120 tot 130 sorties boven het Ardennengebied uitgevoerd, behalve op 16 januari waarbij sterke weerstand werd geboden tegen de jachtbowaanvallen in het gebied noordwest van de Moezel.

Conclusie

Het Duitse offensief was op 16 december ingezet en op 26 december tot staan gebracht. De geallieerden hadden korte tijd hierna het initiatief genomen en hadden op 16 januari, één maand na het begin van de aanval, het wegenknooppunt Houffalize vast in handen. In deze maand hadden de Duitsers zelfs niet hun begindoelen bij de Maas bereikt maar waren wél erin geslaagd de geallieerde aanvallen tegen de Roer en de Saar, tijdelijk te doen ophouden en hun offensieve operaties voor tenminste zes weken te verhinderen. Bovendien was het noodzakelijk geweest de geallieerde strategische lsk bij het Ardennen-offensief in te zetten waardoor olie-installaties, vliegtuigfabrieken en verbindingscentra in het Duitse achterland bijna een maand vrij van aanvallen waren gebleven. Voor de Duitse strijdkrachten was deze onderneming niet zonder gevolgen gebleven. Naar schatting hadden ze tot 16 januari 120.000 man, 600 tanks en 1600 vliegtuigen verloren; bovendien waren de brandstofvoorraden na één maand grote krachtsinspanning tot een minimum teruggebracht. Voorts maakte de geallieerde tactische lsk aanspraak op het vernielen van en beschadigen van 13.000 motorvoertuigen en 1200 locomotieven. Aan het eind van het geallieerde tegenoffensief had Duitsland 220.000 man verloren, waarvan 110.000 krijgsgevangenen werden gemaakt. Een groter nadeel was de algeme-

ne desillusie in Duitsland en bij zijn strijdkrachten. Het besef dat de doorbraak geen enkel doorslaggevend resultaat had opgeleverd werkte nadelig op het moreel.

Het doel dat de Duitse leiding zich had gesteld was buiten verhouding tot de beschikbare middelen. Hoewel het element van verrassing tot in hoge mate werd bereikt door geheimhouding, keuze aanvalsterrein, tijdstip van aanval (winter met slecht weer) en doordat een snelle opmars mede mogelijk werd gemaakt door de doorbraak op een zwak punt, was de Duitse onderneming tot mislukking gedoemd. De voornaamste reden was de ongelijke krachtsverhouding in de lucht waardoor ook de logistieke verzorging onvoldoende werd. Bovendien werden door de Luftwaffe weinig of geen geconcentreerde acties gevoerd, behalve die op 1 januari 1945, die echter weinig resultaten boekte.

Geallieerden

Door economisch gebruik van krachten wilde

men het initiatief (Roer- en Saaroffensieven) behouden om het hoofddoel te bereiken. Onvoldoende interpreteren van de vijandelijke activiteit waardoor veiligheidsmaatregelen gedeeltelijk uit het oog werden verloren, veroorzaakte dat alle offensieve acties voorlopig moesten worden stopgezet en het initiatief verloren ging. Door snel ingrijpen en een concentratie van krachten kon de vijandelijke actie worden stopgezet, doch slechts ten koste van tijd, mankracht en materieel. Flexibiliteit en mobiliteit werden getoond door het inzetten van de strategische Isk voor aanvallen op doelen in het interdictiegebied.

Door het snelle optreden van onderdelen van Pattons leger werd binnen twee dagen de vijandelijke flank aangegrepen hoewel dit leger voordien een offensieve opstelling had in de richting van de Saar. Door samenwerking van grond- en luchtmachtstridkrachten werd het initiatief weer snel verkregen, waarna de strategische Isk opnieuw voor het vervullen van de eigenlijke taken werd ingezet.

Nieuwe uitgave

An elementary introduction to the theory of probability, door B. V. Gnedenko en A. Ya. Khinchin, 130 blz. Uitg.: Dover Publications Inc., New York, 1963. Prijs: \$ 1,45.

Dit boekje is een vertaling van de 5e Russische uitgave. Het Russische werkje is een bewerking door B. V. Gnedenko van een manuscript van zijn leraar A. Ya. Khinchin (1894-1959), die tezamen met S. N. Bernsh-tein en A. N. Kolmogorov de grondleggers zijn van de Sovjetschool van de waarschijnlijkheidstheorie. Het gebodene is zeer elementair gehouden, opzettelijk met de bedoeling om op zo ruim mogelijke schaal bekendheid te geven aan de grondslagen van de waarschijnlijkheidsrekening in eigen land tijdens de Tweede Wereldoorlog. En inderdaad maakt de eenvoud van presentatie de in het Engels gestelde uitgave ook aantrekkelijk om te worden gelezen door leergierigen in onze krijgsmacht, die nog nimmer iets over waarschijnlijkheidsrekening of toegepaste statistiek hebben gelezen en die óf een summiere wiskundige ondergrond hebben, óf daaraan sinds hun H.B.S. of Mulo-B of K.M.A. weinig meer hebben gedaan.

De gebodene stof is zonder al te veel nadruk te leggen op afschrikwekkende formules gesplitst in twee delen. In deel I, „Probabilities”, wordt op een prettig opbouwende wijze en aan de hand van sprekende voorbeelden het kansbegrip uit de doeken gedaan en er worden enkele rekenregels gegeven. Dit deel wordt besloten met

uitleg te geven van het theorema van Bernoulli. De hoofdstukken in dit deel zijn: The probability of an event; Rule for the addition of probabilities; Conditional probabilities and the multiplication rule; Consequences of the addition and multiplication rules; Bernoulli's scheme; Bernoulli's theorem.

Deel II is eigenlijk elementaire mathematische statistiek. Hierin worden enkele eigenschappen van het gemiddelde van waarnemingen en de spreiding behandeld, alsmede de wet van de grote getallen en een korte maar verdienstelijke uiteenzetting van de „normale verdeling”, die overigens in een cijfertabel in een appendix is opgenomen. De hoofdstukken in dit deel zijn: Random variables and distribution laws; Mean values; Mean value of a sum and of a product; Dispersion and mean deviation; Law of large numbers; Normal laws.

Voor wie de statistiek nog onbekend gebied is, is dit boekje dáárom zo aantrekkelijk, omdat bij de behandeling van de stof niet eerst wordt uitgegaan van een stelling, maar eerst een heel stel sprekende voorbeelden worden behandeld totdat van de lezer mag worden verondersteld dat hij met de bepaalde gedachte vertrouwd is geraakt; pas dan volgt de desbetreffende regel in definitievorm. Mochten de spaarzaam gegeven bewijzen hier en daar nog wat onverteerbaar lijken dan kan men ze zonder bezwaar overslaan. Het boekje wordt afgesloten met een uitstekende bibliografie en een alfabetische index.

A.

Geurrilla-strijd in Europa in de Tweede Wereldoorlog

door A. P. Th. M. BROGTROP, *Majoor van de Koninklijke Luchtmacht*

De geschiedenis leert ons dat rebellie tegen een indringer uit de oudste tijden stamt. De Romeinse legioenen hadden er al veel last van evenals trouwens de Engelsen op het continent tijdens de 100-jarige oorlog. Het was echter gedurende de lange Spaanse campagne van Napoleon, in het begin van de 19e eeuw, dat de guerrilla-oorlog zijn tegenwoordige naam kreeg en een moderner vorm aannam. Voor de verzorging van het grote leger van Napoleon waren lange aanvoerlijnen noodzakelijk en tevens moesten voedseldepots worden ingericht. De Spaanse boeren waren echter arm zodat de voedselleveranties aan het leger vaak te wensen overlieten. Dit had tot gevolg dat hongerige soldaten probeerden te plunderen waarbij zij door de Spaanse boeren werden gedood. Uit vrees voor represailles vluchtten deze dan de bergen in. Zo ontstond een even spontane als wrede strijd waarbij vele soldaten van het Keizerlijke leger het leven verloren. Hoewel de represaille-maatregelen eveneens intens wreed waren, konden deze toch niet verhinderen dat de guerrilla-strijders vele successen boekten. Hiermee leverden zij het bewijs dat het mogelijk was een tegenstander eronder te krijgen door met ongeregelde troepen zijn aanvoerlijnen af te snijden en hem in de rug aan te vallen.

Na deze eerste inzet van ongeregelde troepen zou het ruim een eeuw duren voordat opnieuw van guerrilla-strijd van enige betekenis sprake was. De acties van de „francitireurs” tijdens de Franse-Duitse oorlog van 1870-'71 en het optreden van Lawrence of Arabia tegen de Turken in de Eerste Wereldoorlog hadden weinig succes en weinig waarde. De guerrilla-strijd kwam pas tot ongekende bloei in China in de Chinese communistische partij van Mao Tse Toeng, die uit deze guerrilla-strijders in 1927 het Chinese Rode leger vormde. Zo is dan de guerrilla-oorlog in onze tijd aanbeland. Wat zijn nu de moderne kenmerken van dit soort oorlogvoering?

Moderne guerrilla

Guerrilla maakt evenals het ondergrondse ver-

zet deel uit van het volksverzet in de bezette gebieden. Kenmerkend daarvoor is dat de strijd aan de vijandelijke zijde van het front wordt gevoerd door personen die in het algemeen niet tot het geregelde leger behoren. Het is dus één van de vele facetten van het verzet net als sabotage, spionage, fluistercampagnes, passief verzet en stakingen. Onder guerrilla- of partizanenstrijd verstaat men het optreden van gewapende groepen die voornamelijk overvallen uitvoeren tegen het vijandelijk aan- en afvoersysteem. De hierbij gevolgde tactiek is veel meer passief dan actief. De partizaan mag eigenlijk slechts actief optreden als dat in overeenstemming is met zijn veiligheid. Zijn strijd is in hoofdzaak gebaseerd op mobiliteit, veiligheid en verrassing. Om met succes de strijd te kunnen voeren is het noodzakelijk in gunstig terrein te opereren met steun van de bevolking. De steun van de bevolking wordt het best verkregen als deze zich bedreigd voelt in haar hoogste levensidealen, dus bij een ideologische oorlog. Onder gunstig terrein verstaat men niet alleen ontoegankelijk terrein; de ruimte waarin wordt geopereerd moet ook groot zijn in verhouding tot de sterkte van de bezettingstroepen, en het verbindingsnet moet relatief schaars zijn. Andere vereisten zijn een hoog moreel en goed leiderschap. Dit kan worden bevorderd door belangstelling en steun van de andere zijde van het front, waarbij radio- en vliegtuigverbindingen van onschatbare waarde zijn.

Bij de bestudering van de guerrilla-strijd in Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog blijkt dat de Duitsers een felle en omvangrijke guerrilla-oorlog niet hadden verwacht. Het was voor hen een onaangename verrassing. Hoe valt te verklaren dat deze actieve wijze van verzet zich zo sterk ontwikkelde? Het antwoord op deze vraag kan worden gegeven door vier aspecten naar voren te brengen.

a. *Het technische aspect.* Door de technische ontwikkeling van de persoonlijke bewapening werd de guerrilla-strijd beter uitvoerbaar; bovendien gaven vliegtuig en radio aan deze strijd een cen-

trale organisatie en stelden de partizanen in staat van buiten af steun en leiding te krijgen. Daar kwam bij dat moderne legers erg afhankelijk zijn van hun verbindingslijnen die juist door de grote uitgestrektheid van de gevechtsterreinen in W.O. II voor de guerrilla-strijders een veelvoud aan aantrekkelijke doelen opleverden.

b. *Het psychologische aspect.* De grote heftigheid van de „Blitzkrieg” en de snelheid waarmee de landen werden verslagen, hadden een veronderend effect op de overwonnenen. Dit, en de kortzichtige bezettingspolitiek van de Duitsers, die o.a. aan de verschillende „Quisling”-regeringen hun steun gaven, vergrootte de wil tot verzet van de bevolking, te meer omdat het een ideologische oorlog was en men de kans zag om onder de „nieuwe orde” uit te komen doordat Engeland en andere geallieerden nog niet waren verslagen.

c. *Het politieke aspect.* Pas toen Duitsland Rusland binnenviel en Stalin opdracht gaf aan de communistische partijen de guerrilla-strijd met alle middelen te voeren begonnen de communisten in de bezette gebieden deel te nemen aan het actieve verzet en wel op een dergelijk energieke manier dat ze de wil tot verzet aanwakkerden.

d. *De factor vrees.* Velen sloten zich bij de guerrilla-groepen aan uit vrees voor de vijand of uit vrees voor de partizanen zelf. Ook werden velen gedwongen deel te nemen aan deze ondergrondse strijd.

Guerrilla en volkenrecht

Was de guerrilla-strijd in W.O. II in strijd met het volkenrecht? Over dit onderwerp is in de Haagse Conventie het volgende overeengekomen.

a. Verzet van de bevolking tegen vijandelijke troepen is alleen toegestaan vóórdat het land door de vijandelijke troepen is bezet, niet daarna.

b. Het volkenrecht eist dat de leiding van de partizanen in handen is van een verantwoordelijk persoon die alleen kan worden aangesteld door een regering die in het bezit is van haar soevereiniteitsrechten en dus niet door een regering in ballingschap.

c. Het oorlogsrecht eist dat de strijdenden uniform of uit de verte herkenbare kentekens dragen, dat ze hun wapens openlijk dragen en de regels van de oorlogvoering in acht nemen.

Behalve Rusland en Italië hadden alle andere landen een rechtsgeldige capitulatie afgesloten; de Russen en Italianen hebben echter nooit uniformen of kentekens gedragen; de Fransen, en gedeeltelijk de Balkanpartizanen, pas na hun aansluiting bij de geregelde troepen. Resume-rend kan dus worden gesteld dat de partizanen-strijd in Europa tijdens W.O. II niet bepaald in overeenstemming was met het volkenrecht.

Vormen van guerrilla-strijd

Tactische guerrilla-strijd

Zoals reeds gesteld is de guerrilla-strijd in grote mate afhankelijk van het soort terrein en de bevolkings- en verkeersdichtheid van een land. Dichtbevolkte gebieden met een uitgebreid verkeersnet en een goed ontwikkelde bevolking lenen zich in het algemeen niet voor guerrilla-strijd. In dergelijke gebieden is alleen maar, wat sommige schrijvers noemen, een „tactische guerrilla-strijd” mogelijk, waarbij kleine groepjes verzetstrijders aanslagen plegen op militairen en ambtenaren van de bezettende mogendheid en de met de bezetter samenwerkende politici of collaborateurs. Deze groepen kunnen ook sabotagedaden uitvoeren. De grote massa pleegt hierbij slechts lijdelijk verzet door middel van langzaam-aan-acties, stakingen e.d.

Operationele guerrilla-strijd

De tweede grondvorm van guerrilla bestaat uit het optreden van grote, meestal centraal geleide en verzorgde guerrilla-benden. Deze vorm, die sommigen „operationele guerrilla-strijd” noemen, is, zoals reeds eerder opgemerkt, slechts denkbaar in grote, dunbevolkte gebieden met een slecht ontwikkeld verkeersnet en een bevolking die gewend is om vaak met wapens om te gaan en tevens met het haar omringde landschap volkomen vertrouwd is geraakt.

Onderverdeling Europa

Naar aanleiding van het bovenstaande kan Europa worden verdeeld in twee gebieden.

a. De noord- en westeuropese landen: Noorwegen, Denemarken, Nederland, België en Frankrijk, in welke landen hoofdzakelijk een „tactische guerrilla-strijd” werd gevoerd.

b. De oost-, zuidoost- en zuidoosteuropese landen: Polen, Rusland, Joegoslavië, Albanië, Griekenland en Italië, waar men een „operationele guerrilla-strijd” voerde.

NOORWEGEN. De actieve verzetsbeweging in Noorwegen kwam reeds in 1941/42 tot ontwikkeling. Dit was o.a. een gevolg van de Engelse commando-acties aan de Noorse kust, waaraan ook door Noorse vrijwilligers werd deelgenomen. Er werden vele aanslagen gepleegd op spoorwegen en wegen, waardoor het verkeer danig werd ontwricht. De meest spectaculaire sabotagedaad was het vernietigen van een elektrische centrale, in maart 1943, door Noorse verzetslui in samenwerking met Engelse commando's. Toch lag het zwaartepunt van het Noorse verzet meer op geestelijk niveau en op passief verzet dan op directe guerrilla-acties.

DENEMARKE. Na de capitulatie was er in Denemarken weinig veranderd. Koning Christiaan X was in zijn land gebleven, de Deense regering hield de touwtjes in handen en de Deense strijdkrachten bleven normaal voortbestaan. Deze situatie duurde tot augustus 1943, toen het na de val van Mussolini onrustig werd in het land en er stakingen uitbraken in de havens, bomaanslagen werden gepleegd in „kriegswichtige” bedrijven en uiteindelijk parachute-landingen werden uitgevoerd door Deense agenten en ook weer Engelse commando's. Hierop werd de Koning geïnterneerd, de regering moest aftreden en de Deense strijdkrachten werden ontwapend. De Deense verzetsbeweging trad pas weer tegen het einde van de oorlog in belangrijke mate op door sabotage-aanslagen te plegen op vliegvelden en brandstofdepots.

NEDERLAND. In Nederland bestond van het begin af een actieve verzetsbeweging. Haar activiteiten richtten zich hoofdzakelijk tegen collaborateurs maar ook tegen leden van de bezettende macht. Uit Engeland werden geregeld agenten per parachute neergelaten teneinde sabotagedaden e.d. te leiden. Velen hiervan vielen in handen van de „Abwehr”. De actieve weerstand nam pas grote vormen aan bij het naderen van de geallieerde legers. Eén van de uitingen was de spoorwegstaking in augustus/september 1944, waardoor de Duitse terugtochtbewegingen werden gehinderd. De sabotagedaden in de industriële centra en de langzaam-aan-acties vormden samen met de spoorwegstaking typische staaltjes van „tactische guerrilla-strijd”.

BELGIË. In België hadden de communisten vrij veel invloed in de ondergrondse verzetsbeweging. Waarschijnlijk daardoor waren de aanslagen over het algemeen feller dan in de tot nu toe behandelde landen. Tot begin 1943, het tijdstip

waarop de top van de communistische verzetsbeweging werd gearresteerd, werd een groot aantal overvallen, aanslagen en sabotagedaden gepleegd op leden van de Duitse krijgsmacht, op het spoorwegnet, het hoogspanningsnet, het verbindingsnet e.d. Daarna laaide de strijd pas weer op in september 1944 in de achterhoede van het terugtrekkende Duitse leger. Zo werd de haven van Antwerpen door Belgische partizanen bevrijd.

FRANKRIJK. De partizanen-beweging in Frankrijk begon pas na het uitbreken van de Duits-Russische oorlog in 1941, op initiatief van de communisten, die uit Rusland opdracht kregen de geallieerde zaak te steunen. Ze breidde zich sterk uit toen het Duitse winteroffensief in Rusland op niets uitliep en ook door de catastrofe bij Stalingrad. De gedwongen inzet van arbeiders in de Duitse oorlogsindustrie leverde veel onderduikers op die zich aansloten bij de „Maquis”, zoals de Franse partizanen werden genoemd. Ze verkregen hun wapens uit geheime voorraden van het vroegere Franse leger en ook door bevoorrading uit de lucht door geallieerde vliegtuigen. De strijdmethodes van de „maquis” waren hard. Duizenden militairen en Franse collaborateurs werden gedood; duizenden aanslagen werden uitgevoerd op spoorwegen en bruggen, depots en bedrijven.

Aanvankelijk bestonden er twee groepen: de nationalistische „Organisation Résistance de l'Armée”, die later uitgroeide tot de „Forces Françaises de l'Intérieur” (F.F.I.) en de hoofdzakelijk communistische „Mouvements Unis de Résistance”. Ten tijde van de landingen in Normandië werden beide groepen samengevat tot de F.F.I. onder bevel van Generaal König. Van die tijd af werden ze geuniformeerd of van armbanden voorzien, waarmee de geallieerden hen als geregelde troepen beschouwden. Dit werd door de Duitse opperbevelhebber west weliswaar niet erkend maar toch werden de partizanen toen als normale troepen beschouwd zolang ze maar samen met de geallieerden optraden.

POLEN. Reeds in het voorjaar 1940 vormden zich in Polen kleine verzetsgroepen uit voormalige militairen van het verslagen Poolse leger en uit Poolse nationalisten. Hieruit werd later het zogenaamde „Heimat”-leger opgebouwd onder aanvoering van Generaal Grot-Rowecki, later onder Generaal Bor-Komorowski. Na het begin van de Duits-Russische oorlog begonnen de communisten met steun van Rusland partizanen-

groepen te vormen. Uit deze groepen ontstond later het zogenaamde Volksleger. De Duitse bezettingstroepen waren te zwak om de guerrillastrijders aan banden te leggen. Vele aanslagen werden dan ook gepleegd op de bevoorradingslijnen naar het oostelijk front. Het einde van het „Heimat“-leger kwam, toen het op 1 augustus 1944 met 40.000 man o.l.v. Generaal Bor-Komorowski in openlijke opstand kwam tegen de Duitse bezettingsmacht in Warschau en het Rode leger aan de rechteroever van de Weichsel werkeloos bleef toezien tot de partizanen op 2 oktober 1944 voor de toen overmachtige vijand moesten capituleren.

RUSLAND. Reeds in vreedetijd bestond in Rusland een dienstvoorschrift voor de partizanenoorlog, een voorschrift dat was gebaseerd op de twee oude machtsfactoren: de enorme ruimte en de enorme mensenmassa's. Kort na het begin van de oorlog werd de centrale leiding van de partizanen in handen gelegd van Generaal Ponomarenko. Zijn partizanen werden „geregelde“ partizanen genoemd. Er traden ook zogenaamde „wilde“ partizanen op, die vaak zonder centrale leiding in kleine groepen en op eigen gezag het Duitse troepen in een bepaald gebied bijzonder onaangenaam konden maken. Zij waren echter minder gedisciplineerd dan de „geregelde“ partizanen. Vandaar dan ook dat zij, zodra hun gebied door het Rode leger werd ingenomen, werden ontbonden en in strenge tuchtclassen werden omgeschoold, kennelijk om geen slechte invloed te kunnen uitoefenen op de geregelde troepen. De geregelde partizanen stonden door middel van radio- en vliegtuigverbindingen in contact met de commandocentra. Zij traden meestal op in samenwerking met het Rode leger, zij het dan aan de andere zijde van het front. Dit kwam tot uiting in de vele aanslagen op toevoerwegen, verbindingscentra, onderkomens en munitiedepots in die gebieden waar óf een grote Duitse aanval óf een grote Russische aanval plaatsvond.

De meeste partizanen waren burger-vrijwilligers. Soms werd de bevolking echter ook gedwongen zich bij de partizanen aan te sluiten. Bij het Rode leger werden allerlei specialisten opgeleid voor de guerrilla-strijd waarna ze aan guerrilla-troepen werden toegevoegd. Afgezien van de directe schade die zij de Duitse troepen toebrechten vormden zij een uitstekende bron van inlichtingen voor het Rode leger. In hoeverre de guerrilla-oorlog de strijd in Rusland in gunstige zin heeft beïnvloed valt moeilijk aan te geven. Volgens mededelingen van Generaal Pono-

marenko werden meer dan 300.000 aan Duitse zijde strijdende militairen gedood; voorts werden 3000 treinen, 1200 pantservoertuigen, 475 vliegtuigen en 900 kampen en depots vernield. Hoewel het zeker niet is uitgesloten dat deze cijfers overdreven zijn geven ze toch enigszins een indruk van de omvang van de guerrillastrijd in Rusland.

DE BALKAN. In de Balkan-landen was men van oudsher gewend te strijden tegen onwelkome bezetters. Al in de tijd dat de Turken een groot deel van de Balkan hadden bezet, voerden partizanen, die door de burgerbevolking van voedsel en kleding werden voorzien, een wrede en hardvochtige strijd tegen de indringers. Het wrede karakter van de partizanenstrijd werd hier tot traditie. De guerrilla-strijd werd begunstigd door het vrijwel ontoegankelijke bergterrein, het schaarse wegennet, de primitieve bevolking, de veel te zwakke Duitse bezettingstroepen en de falende Duitse bezettingpolitiek.

Het Balkan-schiereiland was strategisch gezien zeer belangrijk voor de Duitse oorlogvoering: het lag in de flank van het oostelijk front en het was een belangrijke logistieke basis voor de aanvoer van het Afrika-leger en voor de strijd in de Middellandse Zee. Nadat Joegoslavië en Griekenland in april 1941 capituleerden werden ze bezet door Duitse, Italiaanse en Bulgaarse troepen. De guerrilla-strijd begon het eerst in Joegoslavië, medio 1941; in Griekenland pas eind '42. Uiteindelijk ontwikkelde zich de deels uit nationalistische, deels uit communistische motieven opgebouwde partizanenoorlog op de Balkan tot het vierde grote front van W.O.II, waardoor 600.000 man aan Duitse zijde strijdende troepen werden verhinderd deel te nemen aan de beslissende slagen in het westen, oosten en zuiden van Europa.

De guerrilla-strijd in Joegoslavië werd gevoerd door twee elkander vijandig gezinde groepen partizanen. Eén stond onder leiding van Tito en had een communistische inslag; de ander werd aangevoerd door Generaal Mihailovic, een Servisch nationalist. Zijn aanhangers heetten „cetniks“. Mihailovic was voormalig militair attaché van Joegoslavië in Sofia en Praag. Tito was, naar men aanneemt, de zoon van een Kroatische smid en wachtmeester bij de Oostenrijkse Monarchistische Cavalerie. Als krijgsgevangene in Rusland leerde hij het communisme kennen waarna hij zich aansloot bij de Servische Communistische Partij.

Beide groepen traden fel tegen elkander in het

strijdperk; de Duitsers reageerden al even fel, hoofdzakelijk door het nemen van represaillemaatregelen. Volgens Duitse gegevens waren in het eerste kwartaal 1942 al ongeveer 8000 partizanen gedood en 20.000 Servische burgers geëxecuteerd. Deze hoge verliescijfers waren voor Mihailovic aanleiding om het wat rustiger aan te doen. Hij herriep zelfs sabotage-opdrachten. Tito verscherpte echter de strijd. Tevens versterkte hij zijn strijdmacht tot hij in de herfst 1943 ongeveer 175.000 man bij elkaar had. Zijn hoofdkwartier werd toen uitgebreid met een Russische militaire missie en met een Engelse verbindingsofficier, Brigade-Generaal McLean. Inmiddels werden door geallieerde vliegtuigen kleine hoeveelheden voedsel, wapens, munitie en springstoffen afgegooid. Later geschiedde deze verzorging ook wel over zee.

Behalve de Tito-communisten en de Mihailovicetniks traden ook ongeregelde partizanen op. Zij waren voor het Duitse leger gevaarlijker dan de groter, gesloten groepen. Overdag waren het normale burgers die echter plotseling tot de aanval konden overgaan en daarna weer in de massa verdwenen. De Duitsers wisten niets anders te doen dan zware represailles te nemen tegen de bevolking, waarna de aanslagen meestal sterk verminderden.

Het was voor de Duitse bezettingstroepen een bijzonder moeilijke opgave de geregelde partizanen in het onherbergzame terrein op te sporen en te vernietigen. Dit lukte meestal alleen maar bij groots opgezette acties. Zo werden in het eerste half jaar 1943 bij één actie ongeveer 5000 partizanen gedood en 10.000 gevangen genomen. Toen in mei 1944 het hoofdkwartier van Tito werd ontdekt, werd hierop een geconcentreerde aanval uitgevoerd waarbij ook een bataljon parachutisten werd ingezet. Tito kon op het nipper-tje vluchten en bleef tot aan het begin van de ontruiming van de Balkan op het door de Engelsen bezette eiland Vis.

De Griekse partizanen begonnen hun strijd onder invloed van de Engelsen. Er ontstonden twee groepen, de communistische ELAS en de nationalistische EDES. Er waren ook ongeorganiseerde guerrilla-strijders. Hoewel het totaal aantal partizanen veel minder was dan in Joegoslavië bezorgden zij de bezetters toch grote verliezen aan mensen en materieel. Hun strijdmethodes waren al even wreed als die van de Tito-partizanen.

ITALIË. Nadat Italië in september 1943 het bondgenootschap met Duitsland had verbroken

werd de guerrilla-strijd geproclameerd door het nieuwe staatshoofd Badoglio. Partizanengroepen werden samengesteld uit gedeserteerde Italiaanse militairen en gevluchte krijgsgevangenen, aangevuld met mannen en vrouwen uit de burgerbevolking. Tegen het einde van de oorlog werden geallieerde verbindingsofficieren toegevoegd aan de grote groepen; de centrale leiding werd in handen genomen door het Geallieerde Hoofdkwartier in Italië. De partizanen hadden ruim voldoende wapens, munitie en springstoffen. Ze werden goed verzorgd door de bevolking en later ook door middel van geallieerde vliegtuigen en onderzeeboten. In de zomer 1944 was de sterkte naar schatting 100.000 man, in het voorjaar 1945 zelfs 250.000 man. De Italianen vochten zeer fel. De tegenmaatregelen van de Duitse troepen waren dienovereenkomstig hard.

De rol van de luchtmacht

De luchtmacht heeft slechts bij enkele gelegenheden ingegrepen bij de directe ondersteuning van de partizanen. De meeste hulp werd gegeven aan Tito toen de Duitsers hem in mei 1944 aanvielen. De geallieerden leverden toen in één week meer dan 1000 sorties directe steun. Tevens zorgden zij voor de afvoer van 11.000 gewonde partizanen. Aan het Russische front is slechts één geval bekend van steun van de Rode luchtmacht door middel van tactische steun en „glider borne”-versterkingen. Het grootste aandeel van de luchtmacht werd geleverd door bevoorradingsvluchten. In 1944 werd Frankrijk door 1000 vliegtuigen per maand bevoorrad met uitrustingsstukken voor 50.000 man. De Russische luchtmacht leverde voorraden aan de communistische partizanen in Joegoslavië en Polen.

Conclusies

De guerrilla-strijd in Europa is een gewapende reactie geweest tegen een militaire bezetter ten gevolge van de nederlaag van de geregelde troepen. De strijd eindigde toen de geregelde legers weer terugkwamen. De democratische landen hadden zich onvoldoende voorbereid voor een krachtige verdediging. Dientengevolge konden zij alleen maar strijden voor de bevrijding nadat ze onder de voet waren gelopen. Ook zelfs de communisten waren te zeer afgezwakt om een werkelijke strijd te beginnen. Men concentreerde zich toen op de verzetsbeweging. Zo zien wij dat de guerrilla-strijd in Europa in de Tweede Wereldoorlog aanvankelijk defensief was en wel

nuttig maar niet noodzakelijk; later offensief, totaal, en hier en daar onmisbaar.

Het aandeel van de guerrilla-strijders in het resultaat van W.O. II was niet van beslissende aard. Ook zonder de hulp van de verzetsbeweging zouden de geallieerden de oorlog hebben gewonnen. Toch hebben zij waardevolle assistentie verleend aan de geallieerde legers. Men kan slechts bij benadering vaststellen wat de werkelijke waarde is geweest omdat de guerrilla-activiteiten zo enorm varieerden en de beschikbare gegevens niet alleen vrij summier zijn maar ook in vele gevallen onbetrouwbaar. Een feit is dat de partizanen soms ernstige schade toebrachten aan Duitse militaire installaties, het verbindingsstelsel e.d. De meest indrukwekkende bijdrage van de guerrilla-strijders in W.O. II was echter wel dat ze, goed verspreid in strategisch belangrijk gebieden, evenveel (of meer) vijandelijke troepen konden binden, ondanks het feit dat deze werden gesteund door tanks en vliegtuigen. Hun tweede grote verdienste lag op het gebied van de inlichtingen. De Russen werden experts in het

aanvallen van de zwakste pekken in de vijandelijke linies; deze plekken werden aangegeven door de partizanen. Op het moment dat de invasie in Frankrijk begon waren, dank zij de verzetsbeweging, alle Duitse troepenconcentraties, bases, depots, mijnevelden enz. bekend. De geallieerden hebben hiermee hun voordeel kunnen doen.

In iedere toekomstige oorlog zullen aan beide zijden guerrilla-acties worden gevoerd. Communistische elementen in de geallieerde landen zullen een strijd beginnen tegen de eigen legers. De NAVO-landen moeten op hun hoede zijn voor deze dreiging en zich erop voorbereiden. De „home-defences” moeten gecoördineerd worden opgezet en reeds vroegtijdig dienen daarvoor in aanmerking komende gebieden in sectoren te worden verdeeld. Troepen dienen speciaal te worden geoefend in de anti-guerrilla-strijdmethoden; voorts wordt een actieve, gespecialiseerde leiding voor dit soort operaties noodzakelijk geacht.

Nieuwe uitgave

Probabilities and life, door E. Borel, 83 blz. Uitg.: Dover Publications Inc., New York, 1963. Prijs: \$ 1,—.

Voor wie thuis is in de wereld van de waarschijnlijkheidsleer is Borel bekend als één van de grootste wetenschapsmensen op dit gebied. Men koestert evenwel geen hoge verwachtingen die misschien door de sierende naam van de schrijver én de titel konden zijn gewekt. Het is een simpel leesboekje over kansen in het dagelijkse leven; kansen die kunnen worden berekend uit statistische gegevens van een bepaald gebeuren. Wat is de kans om 100 jaar oud te worden als u nu 35 jaar bent? Hoe groot is de waarschijnlijkheid dat de volgende dinsdag met zonschijn wordt overgoten?

Borel begint met een uiteenzetting over het verband tussen de mathematische waarschijnlijkheid en de psy-

chologie van gokkers. Vervolgens bespreekt hij de kansen van leven en dood, en de moeilijkheden die wij ondervinden in ons pogen om daarover rationeel te denken. De daaropvolgende hoofdstukken handelen over verwaarloosbaar kleine kansen en kansen die wel zeer klein maar niet geheel verwaarloosbaar zijn. De laatste twee hoofdstukken zijn gewijd aan de kans op ziek worden en de kansen op ongevallen en enkele toepassingen van de mathematische statistiek ten aanzien van de erfelijkheid bij het menselijk ras. Het boekje verschilt in zoverre van de andere, dat het niet alle toepassingsgebieden aanstipt, doch slechts is gericht op de gebeurtenissen om ons heen. Eenvoudig van stijl en vrij van ingewikkelde terminologie is het boekje zeer goed leesbaar voor de leek, en het biedt zeker interessante discussiestof voor hen die zich ook in de richting van de waarschijnlijkheidsleer wat algemener willen oriënteren.

A.

BETALING ABONNEMENT

1e KWARTAAL 1964

Tot 7 januari a.s. bestaat gelegenheid het abonnement voor het 1e kwartaal 1964 à f 4,50 te voldoen per postwissel of door storting/overschrijving op postrekening Nr 4 47 15 ten name van Moormans Periodieke Pers N.V. met vermelding: „abonnement De Militaire Spectator, 1e kwartaal 1964”.

Wie na 7 januari gireert is f 0,40 incassokosten verschuldigd, daar dan de kwitanties in omloop zijn.

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
ZWARTEWEG 1, DEN HAAG

Voor de subalterne troepenofficier

Behandeling van gesneuvelde militairen op compagniesniveau

door J. B. BILDERBEEK, *Majoor der Intendance*

1. Inleiding

Alvorens over te gaan tot de beantwoording van de vraag: „Hoe te handelen met gesneuvelde militairen op compagniesniveau?“, dient allereerst een algemeen heersende misvatting uit de weg te worden geruimd. *Bij vele commandanten, in het bijzonder compagniescommandanten, heerst de mening, dat de behandeling van doden geheel door de gravendiensten geschiedt. Niets is minder waar!*

In feite rust deze verantwoording geheel op de schouders van de commandant van het betrokken gebied.

2. Verantwoordelijkheid van de commandant

Deze strekt zich in het bijzonder uit tot:

- a. controle op of vaststelling van de identiteit van de gesneuvelde;
- b. maatregelen voor persoonlijke bezittingen;
- c. maatregelen voor P.S.U., documenten, enz.;
- d. het verzamelen en de afvoer van alle militaire (ook vijandelijke) doden uit het gebied, waarin de eenheid zich bevindt, naar een verzamelplaats voor gesneuvelden;
- e. het aanleggen van veldgraven in uitzonderlijke omstandigheden.

3. De identiteit van de gesneuvelde

Een zeer belangrijk aspect van de gravendienst is uiteraard het onomstotelijk vaststellen van de identiteit. Hiertoe dient het vastleggen van gegevens van de gesneuvelde op zo laag mogelijk niveau te geschieden, bv. groeps-, pelotons- of compagniesniveau.

Middelen tot bepaling van de identiteit van de gesneuvelde zijn:

- a. het herkenningssplaatje;
- b. het militair paspoort;
- c. persoonlijke bezittingen;
- d. persoonlijke herkenning.

Bij elke gesneuvelde moet het *identiteitsplaatje* worden gecontroleerd. Indien geen herkenningssplaatje wordt aangetroffen, kan het voorkomen dat de gesneuvelde tóch wordt herkend. In dit geval wordt een *informele identiteitsverklaring* opgemaakt. Hierin dienen, voor zover bekend, naam, voorletters, registratienummer, rang en onderdeel van de gesneuvelde te worden opgenomen, alsmede dezelfde gegevens van diegenen, die hem hebben herkend, die de bedoelde verklaring hebben opgemaakt, waarin plaats en tijdstip van het sneuvelen moeten worden vermeld. Wordt een gesneuvelde aangetroffen, die niet wordt herkend, dan dient een aantekening te worden gemaakt, inhoudende de plaats waar en het tijdstip waarop de gesneuvelde werd aangetroffen, alsmede alle andere gegevens die voor latere identificatie van belang kunnen zijn zoals: vliegtuig-, tank-, voertuignummers, enz.

De informele identiteitsverklaring van een herkende gesneuvelde of de aantekening over een niet herkende gesneuvelde wordt in een uniformzak van de gesneuvelde gestoken of — indien dit niet mogelijk is — op andere wijze op het lichaam bevestigd.

Beide helften van het herkenningssplaatje dienen op het stoffelijk overschot te blijven tot het tijdstip van de begrafenis.

Voor de behandeling van de persoonlijke bezittingen mogen worden verwezen naar pt 4.

Het is duidelijk dat het niet kunnen identificeren van een gesneuvelde voor de nabestaanden grote moeilijkheden kan opleveren ten opzichte van de afwikkeling nalatenschap, hertrouwen van de weduwe, uitkering pensioen, levensverzekering enz. Al het mogelijke dient derhalve in het werk te worden gesteld de *administratieve* dood van de betrokkene te bewerkstelligen; uiteraard moet alles worden nagelaten wat deze administratieve dood zou kunnen bemoeilijken of zelfs onmogelijk zou kunnen maken.

Vaak is voor kameraden van de gesneuvelde de verleiding groot om persoonlijke bezittingen en zelfs het herkenningsplaatje bij zich te steken om één en ander later aan de familie te kunnen overhandigen. Deze handelwijze, hoe goed ook bedoeld, bemoeilijkt uiteraard een latere identificatie of sluit deze zelfs geheel uit. Als de drager van deze overgenomen bezittingen daarna zelf sneuvelt, wordt ook zijn identificatie weer bemoeilijkt door de dubbele set identificatiemiddelen die op hem wordt aangetroffen.

Resumerend kan het voorgaande schematisch als volgt worden voorgesteld:

Controle op, of vaststellen van, de indentiteit door:

- herkenningsplaatje
- militair paspoort
- persoonlijke bezittingen
- persoonlijke herkenning

herkenningsplaatje aanwezig

(blijft bij afvoer naar vzpl in zijn geheel op het lichaam)

4. Maatregelen met betrekking tot persoonlijke bezittingen

a. Persoonlijke bezittingen of eigendommen ook ogenschijnlijk onbelangrijke of waardeloze voorwerpen (identificatie!), die zich op of bij het stoffelijke overschot bevinden, blijven op het lichaam tot het tijdstip van de begrafenis.

b. Persoonlijke bezittingen of eigendommen, die zich niet op of bij het stoffelijk overschot bevinden, worden door de zorg van de groeps- of pelotonscommandanten verzameld, de personalia van de eigenaar worden erbij gevoegd en door de verzorgingsonderofficier / sergeant-bevoorrading, zo mogelijk met het stoffelijk overschot afgevoerd naar de aangewezen gravendienstinstantie.

5. Maatregelen voor P.S.U., documenten, enz.

a. Wapens en daarvoor in aanmerking, uitrustingsstukken (uitgezonderd kleding en schoeisel) van eigen doden, worden zo mogelijk door het personeel (van de eenheid), dat de dode heeft aangetroffen, van de stoffelijke resten afgenomen. Dit materieel kan hetzij weer worden gebruikt, hetzij op de voorgeschreven wijze worden afgevoerd.

b. Wapens en uitrustingsstukken van vijandelijke doden moeten op de snelste wijze worden afgevoerd.

c. De inlichtingenofficier van de betrokken eenheid moet worden ingelicht, indien op de vijandelijke dode, onbekende of zeldzame wapens of uitrustingsstukken of al dan niet geclassificeerde documenten (zoals stafkaarten, bevelen, enz.) worden aangetroffen. Deze officier treft maatregelen voor verdere doorzending of afvoer.

6. Het verzamelen en de afvoer van alle militaire doden

a. In principe is elk onderdeel verantwoordelijk voor het verzamelen en de afvoer van alle militaire doden uit hun eigen gebied met eigen middelen (eventueel met steun van een hoger echelon) naar een verzamelplaats gesneuvelden.

b. Het laagste niveau waarop de plaats wordt vastgesteld voor het verzamelen van gesneuvelden is de cie/bat/esk. Groeps- en pelotonscommandant zijn verantwoordelijk voor het verzamelen van gesneuvelden in hun eigen gebied bij de aangewezen compagnieverzamelplaats gesneuvelden.

c. De gesneuvelden dienen zo spoedig mogelijk te worden afgedekt, zowel op de verzamelplaats gesneuvelden als tijdens het transport. Voor transport wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van munitievoertuigen.

d. Indien de gevechtsomstandigheden een commandant ertoe nopen onbegraven doden in een bepaald gebied achter te laten, dan geeft hij hiervan zo spoedig mogelijk en onder vermelding van de noodzakelijke gegevens (zoals: plaats, vermoedelijk aantal doden) kennis aan zijn naasthogere commandant, die dan maatregelen treft tot afvoer c.q. begraven van achtergebleven doden.

7. Het begraven van doden zonder steun van gravendienstpersoneel

a. Indien tactische of hygiënische omstandigheden afvoer onmogelijk resp. ongewenst maken en geen steun van gravendienstpersoneel kan

geen herkenningsplaatje aanwezig

eenvoudige aantekening omtrent plaats, tijdstip enz. opmaken (blijft op het lichaam)

persoonlijke herkenning

informele identiteitsverklaring
opmaken (blijft op het lichaam)

geen herkenning

worden verkregen, kan de commandant in voorkomende gevallen overgaan tot het doen begraven van de doden in de nabijheid van de plaats, waar zij werden aangetroffen door eigen personeel, zulks met inachtneming van de in pt 7b gegeven richtlijnen.

Voor wat betreft eerder genoemde steun van gravendienstpersoneel, mag worden gesteld dat deze steun in de praktijk slechts in zéér bijzondere gevallen kan worden verleend. Men dient dus rekening ermee te houden, dat steun van gravendienstpersoneel vrijwel uitgesloten is.

b. Van het grafveld(graf) wordt in duplo een terreinschets opgemaakt; waarop de graven, voorzien van een nummer en de eventuele rijen graven, aangeduid met een letter, worden ingeschetst. Van elke graf dienen daarbij zo volledig mogelijk de personalia te worden aangegeven van bekende doden; voor onbekende doden kan worden volstaan met de aantekening „onbekend”. De schets dient te zijn voorzien van een zo nauwkeurig mogelijke plaatsaanduiding (gemeente, coördinaten, noordpijl, herkenbare punten, enz.) en tijdsaanduiding. Het origineel van de schets wordt zo spoedig mogelijk toegezonden aan de commandant van de aangewezen gravendienstonderdeel; de kopie wordt — waterdicht verpakt — begraven aan de voet van een op het grafveld (of bij het enkele graf) op te richten grafteken.

c. Met betrekking tot het begraven van bekende doden van Nederlandse nationaliteit is de volgende werkwijze van toepassing.

1. Indien het gehele herkenningsplaatje aanwezig is, wordt dit in zijn *geheel* met het stoffelijk overschot begraven.

2. Indien slechts een gehalveerd herkenningsplaatje wordt aangetroffen, blijft of wordt dit aan het stoffelijk overschot bevestigd.

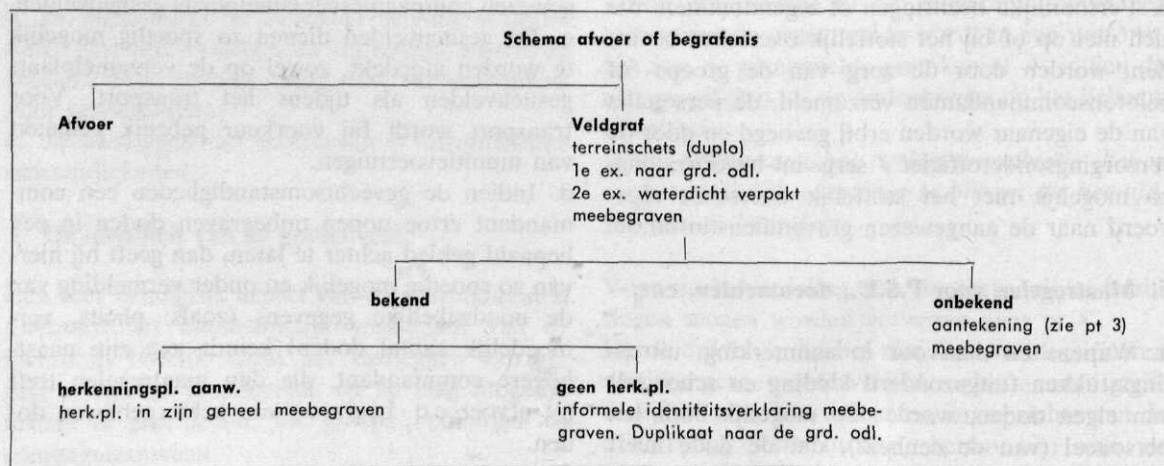
3. Indien geen herkenningsplaatje wordt aangetroffen en de dode niettemin is herkend, wordt een duplicaat informele identiteitsverklaring gevoegd bij de eventuele persoonlijke bezittingen, die zich *niet* op of bij het stoffelijk overschot bevinden.

4. *Alle* persoonlijke bezittingen die zich *op* of *bij* het stoffelijk overschot bevinden worden zo goed mogelijk waterdicht verpakt onder de linker oksel meebegraven.

d. Ook van de onbekende doden van Nederlandse nationaliteit worden geen persoonlijke eigendommen afgenomen. Deze worden zo goed mogelijk waterdicht verpakt onder de linker oksel van het stoffelijke overschot begraven, tezamen met de aantekening als bedoeld onder pt 3b. Deze eigendommen kunnen naderhand bijdragen tot het achterhalen van 's mans identiteit.

e. Uiteraard wordt bij de begrafenis zo mogelijk de assistentie van een geestelijke verzorger ingeroepen.

f. Voor het begraven van *geallieerde* en *vijandelijke* doden moge worden verwezen naar het gestelde in „Stanag nr 2070 - Emergency War Burial Procedures”, d.d. 30 november 1962.

Uit de buitenlandse vakpers

Schokvermogen

Doordat tanks het vermogen hebben vijandelijk personeel en materieel met behulp van hun rupsbanden te verpletteren kunnen zij als schokwapens worden beschouwd. Weliswaar zijn in het verleden niet bijster veel soldaten aan de rupsbanden ten offer gevallen, maar vele duizenden zijn voor tanks aan de haal gegaan uit vrees te zullen worden vermorzeld. Van de in verband optredende tanks gaat dan ook een grote psychologische schokwerking uit. Reeds in de oudheid vinden wij voorbeelden van psychologische schokwerking in een combinatie van beweging met zwaarwegende middelen. Men denke slechts aan de zwaar gepantserde Griekse falanxen, de massale inzet van krijgsolifanten en strijdwapens en de charges van de ridderlegers. Ook na de invoering van het buskruit bleef de schokwerking belangrijk, vooral toen de vuursteengeweren met bajonetten werden uitgerust. Ook toen lag het effect veelal niet in de daadwerkelijke maar in de morele schok die aan de vijand werd toegebracht. Met het verdwijnen van de klassieke cavalerie en het optreden van de infanterie in gesloten orde ging ook het daadwerkelijk schokvermogen verloren. Maar de gevechten wer-

den meestal beslist doordat de ene partij, na zich het vuuroverwicht te hebben verworven, vastberaden de vijandelijke linies binnendrong en doorbrak.

Als is het schokvermogen thans overwegend van psychologische aard, het is daarom niet minder belangrijk geworden. Dit wil echter niet zeggen dat schokvermogen alléén tot de overwinning voert. Het moet met fantasie worden gebruikt en in samenhang met andere soorten wapens. Inzet bij verrassing is noodzakelijk om schokvermogen effectief te doen zijn; voorts is beweging een essentieel bestanddeel.

Indien de vuursteun onvoldoende is en niet genoegzaam kan vernietigen of neutraliseren, is een vastberaden en ingegraven tirailleur nog tenminste evenveel waard als twee op hem afstormende vijandelijke infanteristen. Het is dus nodig dat commandanten aandacht besteden aan zowel schokvermogen als vuurkracht. Explosieven en projectielen zullen meer gewonden veroorzaken, maar de eenheid die op het kritieke moment schokvermogen kan toepassen komt als overwinnaar uit de strijd.

„Shock in War”, door J. Weller, in „Military Review”, juli 1963
J.J.M.A.

Russische infanterie in de verdediging

Het doel van de verdediging is het stoppen van sterkere vijandelijke strijdkrachten, het toebrengen van maximale verliezen, het vasthouden van de eigen posities en zodoende de voorwaarden te scheppen voor de overgang naar een beslissend eigen offensief.

Heden ten dage wordt de verdediging hoofdzakelijk gevoerd door vuur en de manoeuvre van vuur, mankracht en materieel. Zij kenmerkt zich door vastberadenheid en verbetering, door tegenaanvallen gekoppeld aan het vasthouden van tactisch belangrijke gebieden die de vijandelijke naderingsassen beheersen.

Kernwapens vormen een belangrijke soort gevechtskracht, maar hun gebruik is niet altijd mogelijk. Vooral dan niet, wanneer eigen eenheden in nauw contact zijn met de vijand. De infanterie zal dan ook veelvuldig moeten verdedigen met alleen conventionele wapens. Infanterie-eenheden beschikken over voldoende middelen om zich met succes tegen vijandelijke tanks en infanterie te kunnen verdedigen en om de vijand in een beslissende tegenaanval te vernietigen.

Teneinde de juiste voorwaarden te verkrijgen voor een succesvolle verdediging is het noodzakelijk beheersende terreindelen vast in handen te hebben. De strijd wordt nl. niet uitsluitend geleverd om de vijand te vernietigen, maar ook om gunstige situaties te scheppen — d.m.v. het vermeesteren van terrein — die de eindoverwinning mogelijk maken.

De noodzaak tot spreiding manifesteerde zich reeds vóór het verschijnen van de kernwapens. De mate van verspreiding is echter ondergeschikt aan de strekking van de opdracht. Het is onmogelijk om in een enkele formule de vereiste mate van spreiding, voor alle omstandigheden, vast te leggen. Daar in de verdediging

echter eenheden langer aan één plaats zijn gebonden moeten de eenheden meer worden gespreid dan in bewegelijke situaties. Dit maakt een goed gecoördineerd vuursteunplan, camouflage en het vermijden van voor de hand liggende stellingen tot vereisten. Met „stelling” wordt hier bedoeld een versterkte terreinstrook die daadwerkelijk door personeel is bezet. Behalve de normale zijn er ook reservestellingen voor pistoolmitrailleurshutters, lichte mitrailleurs en antitankwapens. Groepen en pelotons worden meestal in een gebogen of gebroken lijn opgesteld waarbij de groep doorgaans de verantwoordelijkheid krijgt voor ten hoogste 150 m. Wil men met een peloton een steunpunt bezetten dan dient het met antitankwapens te worden versterkt. De compagniescommandant dient echter ook antitankmiddelen in eigen hand te houden om naar behoefte zwaartepunten in de antitankverdediging te kunnen leggen. In de verdediging wordt de compagnie normaal belast met de verdediging van een rondom te verdedigen steunpunt en niet met een vak. De tussenruimten tussen de steunpunten moeten echter met vuur en hindernissen worden afgesloten. De compagnie kan een steunpunt inrichten met een frontbreedte van 1,5 km bij een diepte van 1 km, wanneer zij met antitankwapens is versterkt. Als de tijd en middelen zulks toelaten wordt het uitgebouwd tot een volledig loopgravensysteem. Dit verdient de voorkeur boven een verzameling afzonderlijke groepsnesten. Te allen tijde moet de compagnie zich voorbereiden op de bestrijding van tanks en hiertoe een soepel antitankvuurplan ontwikkelen waarin alle organieke en steunende elementen zijn gecoördineerd. Het vuursteunplan moet zijn geïntegreerd met de hindernissen en frontaal, flankerend en overlappend vuur mo-

gelijk maken. Een uitbuiten van het terrein en een goed gebruiken van de karakteristieken van de verschillende wapens is hiertoe noodzakelijk. Een doelmatig vuursteunplan vormt de maatstaf voor het tactisch inzicht, vindingrijkheid en initiatief van de commandant. De gepantserde personeelsvoertuigen vormen in het algemeen een mobiele vuurbasis. Voor de bevelvoering tot op pelotonniveau wordt gebruik gemaakt van radio, lijn, visuele verbindingen en

persoonlijk contact. Vóór het gevecht ligt de nadruk op lijnverbindingen en persoonlijk contact. Tijdens het gevecht worden radio, lijn, ordonnansen en visuele verbindingen gebruikt. Pelotons en groepscommandanten gebruiken hoofdzakelijk hun stem, geluidsignalen, vuurwerkseinen en tekens voor het leiden van hun eenheden. „Rifle Units in Defense”, in „Military Review”, juli 1963 (ontleend aan Voeny Vyestnik (Militaire Koerier) USSR) J.J.M.A.

De „platina-regel” voor leiderschap

Generaal Omar N. Bradley schreef eens over leiderschap: „De grootste aanvoerder ter wereld zou nooit een slag winnen, indien hij niet dat leiderschap betoonde, dat het best paste bij de mensen die hij moet leiden”. En hij besloot met te stellen: „Het meeste belang moet wellicht worden toegekend aan loyaliteit. Op basis van deze factor worden gevechten gewonnen of verloren”. Om deze factor goed tot zijn recht te doen komen moet loyaliteit in drie richtingen worden betoond: „naar boven, naar beneden en naar opzij”. De loyaliteit t.o.v. meerderen en collega's wordt veelal wel begrepen. Moeilijker is het gesteld met het betonen van loyaliteit naar beneden. Om die te kunnen beoefenen is het noodzakelijk ons in de schoenen van de minderen te kunnen denken; en daarin hebben wij niet zoveel ondervinding. Loyaliteit t.a.v. onze minderen is echter het wezenskenmerk van overtuigend leiderschap.

Momenteel wordt de waarde van alle literatuur over leiderschap weer in twijfel getrokken, omdat deze is gebaseerd op een analyse van succesvolle leiders. Er is echter geen bewijs om aan te tonen dat de vele eigenschappen van succesvolle leiders onder alle omstandigheden effect hebben en ook wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende vormen van leiderschap. Het denken schijnt zich thans bezig te houden met twee onderling samenhangende opvattingen.

De eerste is dat de aard van het leiderschap zich aan de hand van de omstandigheden dient te wijzigen; de tweede dat een overtuigend leider in bepaalde noden bij zijn volgelingen moet voorzien.

De *Gulden Regel*: „Bejegen een ander zoals gij zelf bejegend wilt worden,” legt teveel de nadruk op de persoon van de leider. Zij brengt onvoldgende de noodzaak tot uitdrukking om zich met de ander te identificeren. Daarom heb ik dan ook als variant de „*Platina Regel*” ontworpen die luidt: „Bejegen anderen zoals zij door u bejegend willen worden”.

Dit behoeft verduidelijking.

Leiderschap wordt wel gedefinieerd als „de kunst om anderen tot samenwerking te brengen om een gemeenschappelijk doel te bereiken”. Indien de volgeling een bevrediging van zijn behoeften kan onderkennen in de richting die de leider aangeeft, dan zal hij volgen. Dit is overtuigend leiderschap. Wordt echter gezegd: „Doe wat ik zeg, want anders . . .”, dan is dit een uiting van autoritair leiderschap. In het toepassen van de *Platina Regel* ligt mogelijk een middel voor degenen, die eraan twijfelen of zij wel ooit aan alle vereisten kunnen voldoen die in de handboeken alle wezenlijke eigenschappen van de Leider worden opgesomd.

Toegegeven zij dat het niet eenvoudig is om in het leger aan de „noden des mans” steeds tegemoet te komen; toch is het door vele leiders gepresteerd. Op ieder ni-

veau kan de soldaat worden gemotiveerd door de hoge idealen „DUTY, HONOR, COUNTRY”.¹ De soldaat helpt zijn land en zijn familie te beschermen en kan hieraan evenveel voldoening ontleen als aan andere werkzaamheden . . . mits zijn pogen en werken ook erkenning vinden.

In het leiding geven kunnen wij vier categorieën onderscheiden: dwang, onderhandeling, beloning en de *Platina Regel*.

Dwang berust op negatieve zaken als vrees en bewerkt geen volledige medewerking.

Onderhandeling kennen wij wel in het bedrijfs- en vakverenigingsleven, maar zij is strijdig met de fundamentele eisen van krijgstucht en discipline, zonder welke van een Leger geen sprake kan zijn.

Beloning in onze opvatting wordt gekenmerkt door het verlenen van een groot aantal *stoffelijke* voordelen, waardoor men zich van medewerking hoopt te verzekeren. Dit systeem werkt hebzucht en luiheid in de hand en een houding en verwachting van „iets voor niets”. Blijft dus over de *Platina Regel*, die positief moet worden toegepast onder een beroep op deugden als moed, eer, ijver en zelfrespect. Alleen kennis van zijn mensen schept de mogelijkheid dat de leider hun noden kan bepalen. De mensen worden meer aangesproken door gevoelens dan door een beroep op hun redelijkheid.

De houding en instelling van het personeel worden in belangrijke mate beïnvloed door hun civiele achtergrond en milieu. De militaire leider moet dus op de hoogte blijven van de aard en veranderingen van het sociale klimaat om zijn soldaten te kunnen begrijpen.

Als er klachten worden geuit moet de leider daarvoor openstaan. Niet altijd is de „tekst” van de klacht het belangrijkste maar dan moet er worden gezocht naar de achtergrond waaruit de klacht is voortgekomen. De beste maatstaf voor leiderschap is gelegen in de verrichtingen van de groep.

Het is aanwezig wanneer er vertrouwen bestaat, belangstelling en initiatief worden betoond, er wederzijds respect is tussen meerderen en minderen en er een kameraadschappelijke sfeer heerst.

Of, zoals Generaal Bradley zei:

„Loyaliteit van de leider t.o.v. zijn ondergeschikten is de enige beloning voor hun loyaliteit. Dit houdt in dat men begrip moet willen hebben voor hun noden en klachten, een eerlijk antwoord geeft op hun vragen en op overtuigende en flinke wijze hun gerechtvaardigde verlangens bij zijn chefs durft voor te brengen”.

„The Platinum Rule”, door Colonel R. P. Haffa, US Army, in „Military Review”, september 1963 J.J.M.A.

¹ Het devies van de U.S. Military Academy - West Point.

De ontwikkeling van de anti-raketverdediging

Ofschoon reeds geruime tijd aan de ontwikkeling van anti-raketten werd gewerkt, veroorzaakte de Cuba-crisis een hernieuwde belangstelling en sterkere stimulans voor een versnelde productie.

Momenteel beschikken de V.S. over raketten van de types *Nike-Zeus*, *Nike-Hercules*, de *Hawk* en de *Mauler*, die door het leger werden ontwikkeld, voorts over de *Typhon* van de Marine en de *Sprint*, die bij het leger in studie is.

Thans wordt ook gewerkt aan de ontwikkeling van de *Nike-X*, gebaseerd op de met de *Zeus* opgedane ervaringen. Een nieuwe component zal bestaan uit een radaropstelling, die meervoudige functies kan verrichten. Dit systeem de „*Zeus Multifunctional Array Radar (ZMAR)*” maakt het mogelijk met één apparaat vijandelijke raketten op te sporen, te volgen en te identificeren. In het *Nike-X*-systeem wordt ook de *Sprint* verwerkt. Dit is een raket, ontworpen voor het onderscheppen van vijandelijke raketten op hoogten tussen 50 en 15 km.

Geen van de anti-raketten is goed genoeg om een onderscheid te maken tussen de echte raket en begeleidende misleidingsprojectielen („decoys”). Geaccepteerd moest worden dat niet het gehele land kan worden verdedigd, omdat een aantal raketten altijd zijn doel zou bereiken. Dit aanvaard zijnde, wordt het ook zinvol te gaan denken over het onderscheppen op geringere hoogten. Dit brengt het gevaar mee dat de detonerende kop van de aanvallende raket toch nog een gevaarlijke schokgolf zal veroorzaken. Indien het nu gaat om het beveiligen van „verharde” objecten, die dus een grote overdruk kunnen verwerken, kan op geringere hoogte worden onderschept. Dit heeft tevens het voordeel, dat vaak begeleidende misleidingsprojectielen als zodanig zullen worden onderkend. Men offert dus tijd aan „onderscheidingsvermogen”. De *Sprint* nu heeft een zeer hoge versnelling, zodat het tijdsverlies nog minimaal blijft en tevens de vuurleidingsapparatuur maar korte tijd door een projectiel in beslag wordt genomen. Blijkbaar wordt bij het ontwerpen van het *Nike-X*-

Sprint-systeem ervan uitgegaan dat het merendeel van de bevolking in schuilplaatsen kan worden opgenomen.

Luchtverdediging te velde

De tijd die beschikbaar is voor het opsporen, volgen en vernietigen van een raket is uiterst gering (misschien maar 5 tot 10 sec). De afstanden, waarop door de vijand wordt gevraagd, variëren van 40 tot 150 km. Bij het bestrijden van raketten moet vernietiging plaatsvinden boven de hoogte waarop nog fallout kan worden verwerkt. Zouden wij echter raketten zonder kernlading gebruiken, dan moeten deze binnen ongeveer 3 m van het doel exploderen; dit te realiseren is niet eenvoudig.

Het leger beschikt nu over de *Hawk*, die t.z.t. ook als anti-raket zal kunnen worden gebruikt. Voor het leger is ook de *Mauler* in ontwikkeling, die, naar verluidt, ook een anti-raketcapaciteit zal krijgen. Bij beproevingen heeft de *Hawk* al met succes de *Honest John*, *Little John* en *Corporal* bestreden.

„*Anti-Missile Defence takes Shape*”, door J. Holahan, in „*Military Review*”, augustus 1963 J.J.M.A.

Wettig gedeponeerd

PARKER-KALON

Moderne

bevestigingsmiddelen

Zelftappende plaatschroeven, snij-schroeven, slagschroeven, schroefnagels, ook in 18-8 stainless steel. Houtschroeven van roestvrij staal. Vleugelmoeren, duim-schroeven, lasbouten. Bouten en stelschroeven met inwendig-zeskant enz. enz.

N.V. HANDELMAATSCHAPPIJ DOUWES
Noordwal 3-5 - Den Haag - Tel. 18 50 42

N.V. v/h FIRMA W. VAN 'T HART & ZONEN

SCHEEPS- EN CONSTRUCTIE-ONDERHOUD

ROTTERDAM - HUDSONSTRAAT 37-39 - TELEFOON (010) 3 94 16 - 5 78 71

FIRMA JAN ACKERSTAFF J.Hzn.

AANNEMERS / BOUWBEDRIJF

ANNO 1835

DEVENTER

Kantoor: Noorderstraat 17

Werkplaatsen: Appelstraat

Telefoon (06700) 1 42 17

BOUWONDERNEMING 'GELDERLAND'

C. STOUTHART & ZONEN

Floralaan Oost 78

Tel. 1 12 26 - Tel. 6 15 44

EINDHOVEN